

1951

NOTA
betreffende de
TOESTAND VAN 'S RIJKS FINANCIËN
BEHORENDE BIJ DE ONTWERP-BEGROTING VOOR 1951

Ter begeleiding van de stukken inzake de ontwerpen van wet tot vaststelling van de Rijksbegroting voor het dienstjaar 1951 heeft de ondergetekende de eer de gebruikelijke Nota, betreffende de toestand van 's Rijks financiën, over te leggen met de daarbij behorende bijlagen.

Deze Nota is als volgt ingedeeld:

	Blz.
§ 1. Inleidende beschouwingen	2
§ 2. Overzicht van de diensten 1940 tot en met 1949	6
§ 3. Beschouwingen over de ontwerp-Rijksbegroting voor 1951	8
A. Het begrotingsbeeld 1951 in vergelijking met dat van 1950	8
B. De Gewone Dienst en de Buitengewone Dienst I	11
C. De Buitengewone Dienst II	12
D. Nadere beschouwing van de uitgaven	12
E. Nadere beschouwing van de middelen	18
F. Nadere beschouwing van de begrotingshoofdstukken ...	19
G. Sterkte van het burgerlijk Rijkspersoneel	26
§ 4. Analyse van de begrotingen 1949, 1950 en 1951 naar kosten-categorieën, aangepast aan de methode van de Nationale boekhouding	30
§ 5. Beschouwingen over de ontwerp-begrotingen van fondsen en bedrijven voor 1951	34
§ 6. Staatsbalans en overzicht van de Nationale Schuld	36
A. Staatsbalans	36
B. Overzicht van de Nationale Schuld	42
§ 7. Bijzondere onderwerpen	45
A. De bewaking van de efficiency in het Staatsapparaat ...	45
B. Uitgaven voor werken, met de uitvoering waarvan een tijdvak van langer dan een jaar is gemoeid	46
C. Bouwprogramma en Rijksbegroting	46
D. Financiële aangelegenheden in verband met Indonesië	47
E. Voorzieningen in verband met de werkgelegenheid	48
§ 8. Slotbeschouwing	50
 1900 Millioenennota	

Aan de Nota zijn de volgende bijlagen toegevoegd:

- A. Algemene verzamelstaat der ontwerp-Rijksbegroting voor 1951.
- B. Vergelijkend overzicht van de belastingmiddelen voor 1951.
- C. Overzicht van de voornaamste werken, waarvoor ten laste van de begroting voor 1951 uitgaven zullen worden gedaan, doch met de uitvoering waarvan een tijdvak van langer dan een jaar is gemoeid.
- D. Overzicht van de in de ontwerp-begroting voor 1951 geraamde bedragen, welke betrekking hebben op werken, begrepen in het Bouwprogramma 1951.
- E. Overzicht van de ontwikkeling van de Nationale Schuld sinds 1945.
- F. Nadere beschouwing over de diensten 1940 tot en met 1949.
- G. Vergelijkend overzicht van de uitgaven van de Rijksbegrotingen voor 1938, 1946, 1947, 1948, 1949 en 1950, alsmede van de ontwerp-begroting voor 1951, waarbij het aandeel van ieder hoofdstuk in het totaal der uitgaven in procenten is uitgedrukt.

§ 1. Inleidende beschouwingen

Alvorens over te gaan tot een beschouwing van de ontwerp-begroting voor 1951 komt het de ondergetekende gewenst voor in enkele grote lijnen de budgetaire ontwikkeling te schetsen, tegen de achtergrond waarvan deze ontwerp-begroting is te zien.

Tot September van het vorige jaar kon in de na-oorlogse ontwikkeling van de budgetaire toestand van ons land een gestadige verbetering worden geconstateerd. Deze kwam tot uiting in de afnemende tekorten van de jaarlijks bij de Staten-Generaal ingediende begrotingen en had in de zomer van verleden jaar een zodanig stadium bereikt, dat het op grond van de toen heersende omstandigheden en bestaande verwachtingen verantwoord leek voor het dienstjaar 1950 een begroting op te stellen, welke, voor wat de Gewone Dienst en de Buitengewone Dienst I met inbegrip van het nadelig saldo van het Landbouw-Egalisatiefonds betrof, in evenwicht was.

Op het tijdstip van de indiening dezer begroting stond evenwel reeds vast, dat de verwachtingen, waarop deze was gebaseerd, niet zouden worden vervuld. Op hetzelfde moment toch, waarop de ondergetekende de wetsontwerpen inzake de Rijksbegroting 1950 bij de Staten-Generaal indiende moest hij mededeling doen van het genomen besluit tot devaluatie van de gulden. Dit besluit heeft voor de ontwikkeling van de financiële toestand des Rijks uiteraard verstrekkende gevolgen gehad. Eensdeels waren deze gevolgen van directe aard en hadden zij als zodanig in hoofdzaak betrekking op de begroting 1949 — een wetsontwerp is in voorbereiding, waarbij enerzijds devaluatieverliezen tot een bedrag van f 310 miljoen ten laste van de begroting 1949 worden gebracht en anderzijds voor devaluatie-voordelen (f 303 miljoen) een post in de middelenwet 1949 wordt opgenomen — anderdeels waren zij via de wijzigingen in het loon- en prijspeil die sindsdien hebben plaats gevonden van indirecte aard. Deze laatste gevolgen beperken zich niet tot de begroting van 1949 doch doen ook hun invloed gelden zowel op het budget voor 1950 als op de thans opgestelde ontwerp-begroting voor het komende jaar.

Een tweede omstandigheid, waardoor de budgetaire ontwikkeling na het ontwerpen der begroting 1950 in ongunstige zin is beïnvloed vormden de besluiten der Ronde Tafel Conferentie, waarvan de gevolgen zich o.m. manifesteerden op militair gebied.

Zoals bekend werden tengevolge van de zo juist geschetste omstandigheden voor de hoofdstukken VIII A (Oorlog), XIII A (Unie-aangelegenheden) en XIII B (Uniezaken en Overzeese Rijksdelen) nieuwe wetsontwerpen ingediend, terwijl voor hoofdstuk VIII B (Marine) en voor de begroting van het Landbouw-Egalisatiefonds ingrijpende Nota's van Wijzigingen werden ingezonden. Als gevolg hiervan veranderde het aanvankelijk geraamd begrotingsoverschot voor 1950 ad f 20 miljoen in een geraamd begrotingstekort van f 367 miljoen.

Het behoeft geen betoog, dat deze ontwikkeling de Regering met grote zorg heeft vervuld en dat deze haar bij de voorbereiding van de ontwerp-begroting voor 1951 steeds voor ogen heeft gestaan. In de gevallen waar dit zonder de algemene beginselen van het Regeeringsbeleid aan te tasten ook maar enigszins mogelijk bleek zijn dan

ook op de aanvankelijk opgestelde voorontwerpen aanzienlijke reducties toegepast. Het resultaat hiervan was, dat de uitgaven voor 1951 op een lager bedrag konden worden gesteld dan die van de vastgestelde, resp. ingediende begrotingshoofdstukken voor 1950. Mede dank zij een hogere raming der middelen kon het geraamd begrotingstekort voor 1951 beperkt blijven tot f 117 miljoen.

Een en ander moge blijken uit het hieronder opgenomen samenvattend overzicht (in miljoenen guldens), waarin ter vergelijking mede de bedragen van de begroting 1950 zijn opgenomen. Voorzover de hoofdstukken van deze laatste begroting nog niet zijn vastgesteld is daarbij rekening gehouden met de bedragen van de bij de Staten-Generaal aanhangige ontwerpen.

De geraamde opbrengst van de buitengewone heffingen — voor 1950 f 200 miljoen en voor 1951 f 70 miljoen — en de daartegenover onder de uitgaven tot gelijke bedragen geraamde buitengewone aflossing van Nationale Schuld zijn daarbij buiten beschouwing gelaten.¹⁾

Omschrijving	Vastgestelde resp. ingediende begroting 1950	Ontwerp-begroting 1951
Gewone Dienst		
Uitgaven	2 909	2 954
Middelen	3 533	3 678
Voordelig saldo	624	724
Buitengewone Dienst I		
Uitgaven en ontvangsten van aflopend karakter		
Uitgaven	778	653
Middelen	23	12
Nadelig saldo	755	641
Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I		
Uitgaven	3 687	3 607
Middelen	3 556	3 690
Nadelig/voordelig saldo	— 131	+ 83
Nadelig saldo Landbouw-Egalisatie-fonds	236	200
Nadelig saldo	367	117
Buitengewone Dienst II		
Kapitaalsuitgaven en -ontvangsten		
Uitgaven	599	635
Middelen	185	232
Saldo	— 414	— 403

Tot goed begrip van de hier vermelde bedragen van de ontwerp-begroting voor 1951 merkt de ondergetekende nog het volgende op:

1. Aangezien ten tijde van het samenstellen der ontwerp-begroting 1951 de vraag of, en zo ja in hoeverre, het beleid ten aanzien van de lonen en prijzen in de naaste toekomst ongewijzigd zou kunnen blijven, nog een onderwerp van beraad uitmaakte is deze ontwerp-begroting gebaseerd op de toen geldende lonen en prijzen. Met de inmiddels genomen beslissing inzake de verhoging van de lonen is derhalve geen rekening gehouden.

Ten aanzien van de begroting van het Landbouw-Egalisatiefonds moge voorts worden verwezen naar het terzake medegedeelde in paragraaf 5.

2. Ook bij de ramingen van aanschaffingen in het buitenland is uitgegaan van de veronderstelling, dat de op het moment van de opstelling der ontwerp-begroting geldende prijzen in de naaste toekomst geen grote wijzigingen zullen ondergaan.

Of deze veronderstelling zal worden bewaarheid is in het licht van de jongste ontwikkeling op internationaal gebied nauwelijks meer een vraag.

3. Onder de uitgaven van de Buitengewone Dienst I is begrepen een post van f 15 miljoen wegens kosten der te voeren werkgelegen-

¹⁾ Voorzover het tegendeel niet uitdrukkelijk blijkt geldt deze opmerking voor alle begrotingsopstellingen in deze Nota.

heidspolitiek, welke post, zoals reeds is vermeld, is opgenomen in hoofdstuk XIV (Onvoorziene uitgaven). Deze begrotingspost draagt, zoals in paragraaf 7, sub E (Voorzieningen in verband met de werkgelegenheid) nader zal worden uiteengezet, een bijzonder karakter, in die zin, dat hij is aan te merken als een reservering, welke slechts zal worden aangesproken indien en voorzover de noodzaak daartoe zich in de loop van het jaar 1951 zal voordoen.

4. Bij het opstellen van de ontwerp-begroting voor 1951 is voorts geen rekening gehouden met sommige uitgaven, omdat de desbetreffende wettelijke regelingen nog niet tot stand zijn gekomen. Hiermede zal in totaal een bedrag van naar raming ongeveer f 45 miljoen zijn gemoeid. Een opgave van deze posten volgt hieronder:

Ontwerp-Huurwet (Gedrukte stukken Zitting 1949—1950 — 1529)	f 1 000 000
Ontwerp Kweekschoolwet (Gedrukte Stukken Zitting 1949—1950 — 1676)	300 000
Salarisverbetering personeel Lager Onderwijs (Koninklijk Besluit in voorbereiding)	1 900 000
Salarisverbetering personeel Nijverheidsonderwijs (Koninklijk Besluit in voorbereiding)	1 750 000
Salarisverbetering personeel Voorbereidend Hoger en Middelbaar Onderwijs (<i>Staatsblad</i> no. K 171)	130 000
Wetsontwerp nopens het kleuteronderwijs (in voorbereiding)	10 700 000
Wetsontwerp Overheidsaansprakelijkheid bezettings-handelingen (Gedrukte Stukken Zitting 1949—1950 — 420)	7 000 000
Wetsontwerp kinderbijslag kleine zelfstandigen (Gedrukte Stukken Zitting 1949—1950 — 1638)	15 000 000
Ontwerp-garantiewet voor leden van het K.N.I.L. (Gedrukte Stukken Zitting 1949—1950 — 1716)	400 000
Wetsontwerp tot verhoging van pensioenen met een bijzondere toeslag en ontwerp-kindertoelagewet voor gepensioneerden (Gedrukte Stukken Zitting 1949—1950 — 1689 en 1690) ¹⁾	6 700 000
Wetsontwerp autovervoer goederen (Gedrukte Stukken Zitting 1949—1950 — 635)	110 000

5. Evenmin is in de ontwerp-begroting voor 1951 rekening gehouden met uitgaven betreffende afgesloten dienstjaren, waarvoor op het tijdstip der afsluiting van de dienst waartoe zij behoorden, op de artikelen ten laste waarvan zij bij tijdige verevening gebracht hadden moeten worden, de nodige gelden niet beschikbaar waren. Afgezien daarvan, dat het in feite niet mogelijk is reeds thans de grootte der daarvoor nodige bedragen te ramen — in verband waarmede volstaan zou moeten worden met stelposten — moet het in het kader van het geldende begrotingssysteem ook juist worden geacht om deze achterstallige uitgavenbedragen buiten beschouwing te laten omdat anderzijds ook geen rekening is gehouden met de opbrengst van achterstallige belastingen.

6. Werden hiervoor een aantal uitgaven genoemd, die niet in de ontwerp-begroting konden worden geraamd, daarnaast moet in aanmerking worden genomen, dat sommige uitgaven wel in de begroting zijn opgenomen, doch tot bedragen, welke met een zeker voorbehoud moeten worden aanvaard. Als zodanig dienen de volgende posten te worden genoemd.

Voor bescherming van de burgerbevolking is ten behoeve van voorbereidende maatregelen, op hoofdstuk V (Binnenlandse Zaken) een bedrag van f 132 000 uitgetrokken. In verband met de ontwikkeling van de internationale toestand moet gevreesd worden, dat hiermede niet zal kunnen worden volstaan.

Voor uitgaven, voortvloeiende uit de door het Rijk verleende garanties aan bepaalde groepen burgerlijke overheidsdienaren en ge-

¹⁾ De uit deze wetsontwerpen voortvloeiende uitgaven zijn voor wat het voormalig burgerlijk Rijkspersoneel betreft reeds opgenomen in hoofdstuk V (Binnenlandse Zaken); het hiervoor vermelde bedrag heeft slechts betrekking op het militair- en spoorwegpersoneel.

wezen burgerlijke overheidsdienaren van Indonesië en hun nagelaten betrekkingen is op hoofdstuk XIII B (Uniezaken en Overzeese Rijksdelen) f 1 000 000 aangevraagd. Het hangt uiteraard van de ontwikkeling van de omstandigheden in Indonesië af, of dit bedrag voldoende zal zijn.

Een zelfde voorbehoud moet worden gemaakt ten aanzien van de onder punt 4 genoemde f 400 000 voor garantie-uitkeringen aan bepaalde groepen gewezen militairen van het K.N.I.L.

Voorts moet de op hetzelfde hoofdstuk aangevraagde f 20 miljoen wegens bijdrage aan de geldmiddelen van Nieuw-Guinea nog als een zeer globale raming worden beschouwd, welke in verband met nader ter beschikking komende gegevens nog wijziging kan ondergaan.

7. Bij de raming van de defensie-uitgaven voor 1951 kon worden uitgegaan van de verwachting, dat in belangrijke mate materiële hulp zal worden ontvangen van derde landen. Niettemin was het noodzakelijk voor Oorlog en Marine tezamen een bedrag van f 859 miljoen uit te trekken, waarvan f 136 miljoen voor kapitaalsuitgaven. Hierbij moet nog worden aangetekend, dat sinds deze ontwerp-begrotingen zijn opgesteld internationaal de noodzaak is gebleken de inspanning voor de defensie nog te vergroten. Hoewel ook de hulp van buitenlandse zijde aanzienlijk zal worden vergroot zal er niet aan te ontkomen zijn, dat de ten laste van Nederland komende uitgaven nog een belangrijke verhoging zullen ondergaan.

Als eerste extra-uitgave, waarmede bij het opstellen der begroting nog geen rekening kon worden gehouden, moeten genoemd worden de kosten, in 1951 voortvloeiende uit het inmiddels genomen besluit tot het weder onder de wapenen roepen van de lichte 1949 II.

Het is de Regering nog niet mogelijk zich reeds op dit moment een concrete voorstelling te maken van het bedrag dat met de verhoging der defensie-uitgaven zal zijn gemoeid, maar de gedachten gaan vooralsnog in de richting van een verhoging met 10 à 15 % van het thans voor de beide militaire departementen uitgetrokken totaalbedrag. In verband hiermede kan thans ook nog niet worden aangegeven welke beperkingen deze verhoogde militaire krachtsinspanning op ander terrein met zich zal brengen.

8. Evenals in de begroting 1950 is ook voor 1951 onder de ontvangsten van de Buitengewone Dienst I betreffende hoofdstuk VII B (Financiën) een memoriepost opgenomen wegens „Beschikking over een gedeelte van het saldo van de speciale rekening bij De Nederlandsche Bank, hetwelk is ontstaan door storting in guldens van de tegenwaarde van in het kader van het Europese Herstel Programma ontvangen schenkingen”.

Evenwel zijn voor 1951 niet, zoals voor 1950 was geschied, posten gereserveerd, welke betrekking hebben op uitgaven, uitgaande boven die, welke in de ontwerp-begroting zijn opgenomen en welke zouden kunnen worden geëffectueerd op voorwaarde, dat zij zouden blijken te kunnen worden gefinancierd met ter beschikking komende additionele middelen.

9. Bij de raming van de belastingmiddelen heeft de ondergetekende de mede rekening gehouden met de te verwachten financiële gevolgen van de wetsontwerpen tot wijziging van diverse belastingwetten, welke thans bij de Staten-Generaal aanhangig zijn. Anders dan bij de uitgaven acht hij het ten aanzien van de middelen geen bezwaar, dat hiermede in zekere zin vooruitgelopen wordt op de beslissing van de wetgever, omdat de bedragen der middelen niet bij de wet worden vastgesteld. Bij de vaststelling van de middelenwet worden de middelen slechts „aangewezen” en behoeven de Staten-Generaal, indien de belastingherzieningen eventueel nog niet tot stand mochten zijn gekomen, daarop dus niet te praejudiciëren.

In de Millioenennota van verleden jaar is onder punt 3 van de inleidende beschouwingen er de aandacht op gevestigd, dat voor een goed begrip van het begrotingsniveau in het oog moet worden gehouden, dat de begroting geldt voor een periode, waarin ons land gebukt gaat onder zware militaire verplichtingen, tegelijk het herstel van de oorlogsschade moet financieren en bovendien een in de oorlog zeer hoog opgelopen Staatsschuld te torsen heeft. Vergeleken met verleden jaar zijn de militaire verplichtingen van aard veranderd, maar de druk ervan is zwaar gebleven. Ook voor wat de beide overige categorieën van uitgaven betreft kan de ondergetekende zijn woorden van verleden jaar slechts herhalen. Een en ander moge

blijken uit onderstaand overzicht der in de ontwerpbegroting 1951 geraamde uitgaven: ¹⁾

militaire uitgaven in eigenlijke zin ²⁾	f 818 miljoen
uitgaven voor oorlogsherstel	f 461 miljoen
dienst Staatsschuld	f 713 miljoen
	f 1992 miljoen

Vergeleken met het bedrag, dat bij de opstelling van de begroting 1950 voor deze doeleinden werd nodig geacht (f 1901 miljoen) betekent dit een verhoging van f 91 miljoen.

Deze ontwikkeling is des te ernstiger omdat van de drie categorieën alleen de uitgaven wegens oorlogsherstel geen tendentie tot stijging vertonen.

Gememoreerd moge worden, dat onder de militaire uitgaven niet is begrepen de verhoging met 10 à 15 % in verband met de reeds eerder ter sprake gebrachte verhoogde inspanning voor de defensie. Hoe uiterst bezwaarlijk het in verband met de ongunstige financiële toestand, waarin ons land verkeert, is deze nieuwe last op het budget te nemen, de Regering vertrouwt, dat het overgrote deel van ons volk met haar de noodzaak daarvan zal inzien.

§ 2. Overzicht van de diensten 1940 tot en met 1949

In onderstaande tabel is een samenvatting gegeven van de tekorten in Nederland en te Londen over de jaren 1940 tot en met 1945 (in miljoenen guldens).

In deze samenvatting zijn de tekorten van de Gehele Dienst opgenomen, aangezien de destijds gevolgde scheiding tussen Gewone Dienst en Kapitaaldienst, wat Nederland betreft, niet overeenkwam met het na de oorlog aangehouden criterium.

Rijksbegroting	Nederland	Londen 1 £ = f 10,691	Totaal der tekorten
1940	743	72	815
1941	1 824	79	1 903
1942	1 915	115	2 030
1943	1 747	161	1 908
1944	2 534	96	2 630
1945	3 438	197	3 635
Totaal	12 201	720 ³⁾	12 921

De uitkomsten van de diensten 1946 tot en met 1949 wijken in vele gevallen aanmerkelijk af van de oorspronkelijke ramingen. Hierbij moet in aanmerking worden genomen, dat het in de eerste na-oorlogse jaren niet wel mogelijk was nauwkeurige ramingen op te stellen. Tevens waren administratieve moeilijkheden er oorzaak van dat belangrijke uitgaven, waarop bij de opstelling van de begroting was gerekend, niet ten laste van de desbetreffende dienst konden worden gebracht. Deze uitgaven, voorzover zij niet met behulp van twee suppletoire begrotingen naar een volgend dienstjaar zijn overgebracht, zijn reeds of zullen alsnog in latere jaren onder de artikelen voor afgesloten dienstjaren worden verantwoord.

De middelen hebben in het algemeen ruimer gevloeid dan bij het opstellen van de raming mocht worden verwacht. In de gunstige uitkomsten weerspiegelt zich mede het verschijnsel van het inhalen van de achterstand in de belastingheffing en -betaling.

Teneinde een inzicht te verschaffen in het verloop van de uitgaven en de ontvangsten zijn in de volgende overzichten de bedragen der oorspronkelijk vastgestelde begrotingen en de vermoedelijke uitkomsten voor de jaren 1946 tot en met 1949 naast elkaar geplaatst. Een nadere beschouwing van de herziene raming voor 1950 wordt gegeven in paragraaf 3, sub A van deze Nota.

¹⁾ Ontleend aan gegevens, vermeld in de tabel op blz. 13.

²⁾ Bij de berekening van dit bedrag is uitgegaan van de uitgaven van de Departementen van Oorlog en Marine. Hierop zijn in mindering gebracht de uitgaven voor demobilisatievoorzieningen (voorzover daaronder nog geraamd), die voor militaire pensioenen en die voor loodswezen en voor hydrografie.

Het aldus gevonden bedrag is verhoogd met de uitgaven van het Departement voor Uniezaken en Overzeese Rijksdelen voor de landmacht in Suriname, in de Nederlandse Antillen en in Nieuw-Guinea.

³⁾ Verwezen wordt naar de in bijlage F gemaakte opmerking inzake het verschil met de in de Miljoenennota 1950 vermelde bedragen.

Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I
(in miljoenen guldens)

Dienstjaar	Uitgaven		Middelen		Nadelige (—) c.q. voordelige (+) saldi					
	Oorspronkelijk vastgestelde begroting	Vermoedelijke uitkomsten	Volgens oorspronkelijke ramingsstaat	Vermoedelijke uitkomsten	Oorspronkelijk vastgestelde begroting			Vermoedelijke uitkomsten		
					Rijksbegroting	Landbouw-Egalisatiefonds	Totaal	Rijksbegroting	Landbouw-Egalisatiefonds	Totaal
1946 . .	4934	3760	3242	3613	— 1692	— 376	— 2068	— 147	— 424	— 571
1947 . .	3863	4025	2562	3980	— 1301	— 316	— 1617	— 45	— 493	— 538
1948 . .	3518	4209	2792	4089 ¹⁾	— 726	— 498	— 1224	— 120	— 467	— 587
1949 . .	3238	3883	3232	4644 ¹⁾	— 6	— 227	— 233	+ 761	— 311	+ 450

Buitengewone Dienst II
(in miljoenen guldens)

Dienstjaar	Uitgaven		Middelen		Saldi	
	Oorspronkelijk vastgestelde begroting	Vermoedelijke uitkomsten	Volgens oorspronkelijke ramingsstaat	Vermoedelijke uitkomsten	Oorspronkelijk vastgestelde begroting	Vermoedelijke uitkomsten
1946.	693	451	83	108	— 610	— 343
1947.	527	615	36	94	— 491	— 521
1948.	473	548	50	208	— 423	— 340
1949.	381	436	71	104	— 310	— 332

Bij een beschouwing van de in vorenstaande overzichten opgenomen cijfers moet in aanmerking worden genomen, dat zeer belangrijke bedragen daarin niet zijn verwerkt, omdat het voornemen bestaat deze buiten de algemene jaarrekeningen te houden.

Zo is bij de wet van 30 Augustus 1946 (*Staatsblad* no. G 226) bepaald dat het bedrag van f 4471 miljoen verschuldigd aan De Nederlandsche Bank wegens overneming van het rijksmarkenbezit van die bank, rechtstreeks zal worden opgenomen in het ingevolge artikel 86a der Comptabiliteitswet (*Staatsblad* 1927, no. 259) in te dienen wetsontwerp, strekkende tot afboeking van de voordelige en nadelige saldi der Rijksrekeningen over de jaren 1939 tot en met 1948.

Voorts is aan de Staten-Generaal voorgesteld (Gedrukte Stukken Zitting 1948—1949—1316) het nadelig saldo van uitgaven en ontvangsten van het Militair Gezag eveneens rechtstreeks ten laste te brengen van de 10-jaarlijkse afboekingswet. Tot en met 31 December 1948 beliepen deze uitgaven f 140 miljoen. Van dit bedrag is reeds f 49 miljoen ten laste van hoofdstuk VIII A (Oorlog) der Rijksrekening gebracht, zodat nog een bedrag van f 91 miljoen verantwoord moet worden. De inkomsten van het Militair Gezag bedragen tot en met 31 December 1948 f 27 miljoen. Per saldo is derhalve voorgesteld een bedrag van f 64 miljoen in de 10-jaarlijkse afboekingswet op te nemen.

Een zelfde procedure wordt overwogen ten aanzien van de schuld-kwijtschelding ad f 2 milliard aan Indonesië, althans voor zover de daarop betrekking hebbende uitgaven niet reeds ten laste van de begroting zijn gebracht.

Tenslotte moge de aandacht worden gevestigd op het feit, dat in de verschillende overzichten nog geen rekening is gehouden met het nadelig saldo van het Scheepvaartfonds voor zover dit nog niet ten laste van de Rijksbegroting is gebracht. Over de jaren 1942 tot en met 1948 ligt dit bedrag in de orde van grootte van f 75 miljoen.

¹⁾ Hierin begrepen voor 1948 f 240 miljoen en voor 1949 f 275 miljoen wegens het ter beschikking komen van een gedeelte van het saldo van de speciale rekening bij De Nederlandsche Bank, waarop de tegenwaarde in guldens van de dollar-schenken in het kader van het Europees Herstel Programma wordt gestort.

§ 3. Beschouwingen over de ontwerp-Rijksbegroting voor 1951

A. Het begrotingsbeeld 1951 in vergelijking met dat van 1950

In paragraaf 1 (Inleidende beschouwingen) is reeds een vergelijking gemaakt tussen de begroting 1950 en de ontwerp-begroting voor 1951. Daarbij is geen rekening gehouden met reeds vastgestelde of nog te verwachten suppletoire begrotingen.

Het is intussen bekend, dat als gevolg van de in de aanhef van deze Nota aangeduide omstandigheden het algemeen begrotingsbeeld voor 1950 na de indiening der oorspronkelijke begrotingsstukken aanzienlijke veranderingen heeft ondergaan.

In het Verslag van het mondeling overleg tussen de Commissie van Voorbereiding uit de Tweede Kamer en de ondergetekende namens het wetsontwerp Belastingherziening 1950, enz. (Gedrukte Stukken Zitting 1949—1950 — 1251, no. 13), uitgebracht 21 April 1950, is een samenvatting gegeven van het begrotingsbeeld voor 1950, zoals dat op grond van de op dat tijdstip bekende gegevens moest worden opgesteld.

Ook thans heeft de ondergetekende een herziene raming voor 1950 doen samenstellen, welke wederom aanzienlijke verschillen vertoont met de eerste tussentijdse raming. Deze verschillen betreffen zowel de uitgaven als de middelen.

Voor wat de *uitgaven* betreft moet er mede rekening worden gehouden, dat verschillende artikelen suppletoir aanzienlijk zijn of zullen moeten worden verhoogd, terwijl anderzijds op andere artikelen aanzienlijke bedragen onbeschikt zullen blijven.

Ten aanzien van de suppletoire verhogingen dient onderscheid te worden gemaakt tussen twee categorieën. Enerzijds zijn verhogingen nodig als gevolg van wetten of besluiten die na het vaststellen c.q. indienen der begrotingen tot stand zijn gekomen of vermoedelijk zullen komen, zoals:

- de Wet op de Materiële Oorlogsschaden (*Staatsblad* no. K 31);
- de Premiereregeling woningbouw 1950 (*Nederlandse Staatscourant* van 8 Juni 1950, no. 109);
- de Wet tot tijdelijke verhoging van de uitkeringen ingevolge de Noodwet Ouderdomsvoorziening, van bepaalde renten krachtens de Invaliditeitswet, van de toeslagen ingevolge de Wet tot aanvulling van renten krachtens de Invaliditeitswet en van de kinderbijslag ingevolge de Kinderbijslagwet voor invaliditeits-, ouderdoms- en wezen-rentetrekken (*Staatsblad* no. K 158);
- de Wet tot aanvulling der ongevallenrenten (*Staatsblad* no. K 191);
- de ontwerp-Kindertoelagewet voor gepensioneerden (Gedrukte Stukken Zitting 1949—1950 — 1690);
- de ontwerp-Wet tot verhoging van pensioenen met een bijzondere toeslag (Gedrukte Stukken Zitting 1949—1950 — 1689);
- het Besluit houdende toekenning van een gratificatie aan burgerlijk Rijkspersoneel over 1950 (*Staatsblad* no. K 223);
- het Besluit houdende toekenning van een gratificatie aan ambtenaren van Rijks- en gemeentepolitie (*Staatsblad* no. K 250);
- de 5 % salarisverhoging van de burgerlijke Rijksambtenaren en van ambtenaren van Rijks- en gemeentepolitie (*Staatsbladen* no. K 15 en no. K 193);
- de Salarisverbetering van het personeel bij het Lager Onderwijs en het Nijverheidsonderwijs (Koninklijk besluit in voorbereiding) en het Voorbereidend Hoger en Middelbaar Onderwijs (*Staatsblad* no. K 171);
- de ontwerp-Wet credietverstrekking aan Indonesië (Gedrukte Stukken Zitting 1949—1950 — 1668);
- de ontwerp-Wet houdende nadere regeling van de verhouding tussen het Rijk en de K.L.M. (Gedrukte Stukken Zitting 1949—1950 — 1667);
- de Voorziening in de kapitaalbehoefte van de Nederlandse Artillerie-inrichtingen (wetsontwerp in voorbereiding);
- de Uitkering aan de gemeenten wegens derving van ondernemingsbelasting (wetsontwerp in voorbereiding);
- de Voorziening in de kapitaalbehoefte van de N.V. Nederlandse Spoorwegen en de toekenning van bijdragen in de door deze vennootschap ten gevolge van de oorlogsomstandigheden en de bezetting van Nederland geleden schaden (Gedrukte Stukken Zitting 1949—1950 — 1751).

Hoewel het op dit moment niet mogelijk is met enige mate van exactheid aan te geven met welke bedragen de begroting 1950 uiteindelijk zal dienen te worden verhoogd, volgt hieronder, teneinde de gedachten te bepalen, een globale raming van de aan de hand

van de thans bekende gegevens te verwachten verhogingen (in miljoenen guldens).¹⁾

Opgemerkt moge hierbij worden, dat omtrent de omvang van sommige dier verhogingen door de ondergetekende met zijn desbetreffende ambtgenoten nog overleg wordt gepleegd.

	Te verwachten suppletoire verhogingen		
	Op grond van wet of besluit	Op grond van te laag gebleken ramingen	Totaal
Gewone Dienst	197	106	303
Buitengewone Dienst I . .	339	48	387
	536	154	690
Buitengewone Dienst II .	607	37	644

Voor een berekening van het uitgavenpeil, dat voor 1950 vermoedelijk zal worden bereikt, dient bovendien nog rekening te worden gehouden met verhogingen voor uitgaven, welke in begrotingen van vorige dienstjaren reeds waren voorzien, doch in die jaren niet zijn gedaan.

Naar thans wordt geraamd zal hiermede zijn gemoeid voor de Gewone Dienst een bedrag van plm. f 4 miljoen, voor de Buitengewone Dienst I plm. f 18 miljoen en voor de Buitengewone Dienst II plm. f 1 miljoen.

Tegenover de te verwachten suppletoire verhogingen staat, dat, voor zover thans valt te overzien, op de dienst 1950 tenminste de volgende bedragen onbeschikt zullen blijven:

Gewone Dienst	f 11 miljoen
Buitengewone Dienst I	61 miljoen
	<u>f 72 miljoen</u>
Buitengewone Dienst II	f 23 miljoen

Voor wat de *middelen* aangaat mag er wederom op worden gerekend, dat evenals dit in vorige jaren het geval was, de belastingopbrengsten over 1950 de ramingen zullen overtreffen. Dit geldt met name voor de niet-kohierbelastingen, waar blijkens tot dusverre bekende opbrengsten de ramingen van een aantal belastingen te laag zijn geweest (o.m. loonbelasting, omzetbelasting, invoerrechten en enkele der accijnzen). Met betrekking tot de kohierbelastingen zal in het dienstjaar 1950 opnieuw een deel van de achterstand worden ingehaald; globaal geschat zal in het boekingsstijdvak 1950/1951 circa f 150 miljoen meer ten koiere worden gebracht dan voor de dienst 1950 is geraamd. Teneinde echter zoveel mogelijk tot een zuivere opstelling te komen, worden — evenals dit bij de herziene uitgavenraming is geschied ten aanzien van de uitgaven betreffende afgesloten dienstjaren — de ontvangsten wegens het inhalen van de achterstand bij de hierna volgende herziene middelenraming voor 1950 buiten beschouwing gelaten.

Deze herziene raming der belastingmiddelen geeft een overschrijding van de oorspronkelijke raming te zien van f 400 miljoen. Daarbij is o.m. rekening gehouden met de invloed van het wetsontwerp Belastingherziening 1950, de geleidelijke afschaffing van de ondernemingsbelasting, de verhoging van het tarief van de vennootschapsbelasting en de verhoging van het bijzonder invoerrecht op benzine.

Ten aanzien van de overige middelen moge hier nog worden opgemerkt, dat deze, voor wat de Gewone Dienst en de Buitengewone Dienst I betreft, een verbetering te zien geven van ongeveer f 113 miljoen. (Vermindering Gewone Dienst f 34 miljoen, verhoging Buitengewone Dienst I f 147 miljoen.) Ter verklaring van deze bedragen moge worden vermeld, dat bij de oorspronkelijke raming van de middelen niet was gerekend op de opbrengst van ingevolge de tweede toewijzing der goudcommissie te Brussel aan Nederland gerestitueerd monetair goud ten bedrage van ruim f 131 miljoen.

¹⁾ Terwille van de vergelijkbaarheid der cijfers zijn in dit overzicht niet opgenomen de uitgaven welke wel in 1950 doch niet voor 1950 suppletoir zullen moeten worden aangevraagd, welke uitgaven in de rekening voor 1950 zullen worden verantwoord als uitgaven betreffende afgesloten dienstjaren.

In totaal zal hiervoor naar raming een bedrag van f 138 miljoen nodig zijn, waarvan f 82 miljoen voor de Gewone Dienst en f 56 miljoen voor de Buitengewone Dienst I.

Voorts kunnen nog enkele andere middelen, o.a. betreffende het Ministerie van Economische Zaken, hoger worden geraamd. Daarentegen zal het bedrag van f 40 miljoen, geraamd voor rente van kasvoorschotten aan Indonesië in verband met de soevereiniteits-overdracht aan Indonesië niet worden ontvangen.

De raming der middelen van de Buitengewone Dienst II kan ongeveer f 117 miljoen hoger worden gesteld, o.a. wegens gedeeltelijke terugstorting van het in guldens betaalde gedeelte van de deelneming in het International Monetary Fund (f 66 miljoen) en een hogere aflossing van de P.T.T. op verstrekt kapitaal (f 38 miljoen).

Wanneer men voor 1950 rekening houdt met a) de te verwachten suppletoire verhogingen op grond van wet of besluit en op grond van te laag gebleken ramingen, b) de onbeschikt blijvende bedragen en c) de verhoogde middelenraming voor 1950, geeft een vergelijking van de ontwerp-begroting 1951 met de begroting 1950 het volgende beeld (in miljoenen guldens):

Omschrijving	Herziene raming 1950	Ontwerp-begroting 1951
Gewone Dienst		
Uitgaven	3 201	2 954
Middelen	3 899	3 678
Voordelig saldo	698	724
Buitengewone Dienst I		
Uitgaven	1 104 ¹⁾	653
Middelen	170 ²⁾	12
Nadelig saldo	934	641
Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I		
Uitgaven	4 305	3 607
Middelen	4 069	3 690
Nadelig/voordelig saldo	— 236	+ 83
Nadelig saldo Landbouw-Egalisatie-fonds	236	200
Nadelig saldo	472	117
Buitengewone Dienst II		
Uitgaven	1 220 ³⁾	635
Middelen	302	232
Saldo	— 918	— 403

Vergeleken met de herziene raming voor 1950 wijst de ontwerp-begroting voor 1951, dus voor wat de Gewone Dienst, de Buitengewone Dienst I en het nadelig saldo van het Landbouw-Egalisatie-fonds gezamenlijk betreft, een verbetering van het budget aan van f 355 miljoen.

Dit resultaat is het gevolg van een lagere raming van de uitgaven der Rijksbegroting ad f 698 miljoen, een lagere middelenraming ad f 379 miljoen en een lagere raming van het nadelig saldo van het Landbouw-Egalisatiefonds ad f 36 miljoen.

Tenslotte dient er nog de aandacht op te worden gevestigd, dat onder de herziene raming der middelen voor 1950 niet zijn opgenomen de ten behoeve van uitgaven op de begroting 1950 vrijgegeven bedragen van het saldo der speciale rekening bij De Nederlandsche Bank, waarop de tegenwaarde in guldens van de dollarscheningen in het kader van het Europese Herstel Programma wordt gestort. Evenmin is bij de herziene raming der uitgaven rekening gehouden met de hiertegenoverstaande uitgaven. In de hierna onder B en C opgenomen hoofdstuksgewijze overzichten zijn deze middelen en de daarmede te financieren uitgaven eveneens buiten beschouwing gelaten.

¹⁾ Hierin begrepen een bedrag van f 110 miljoen wegens omzetting — voor zover daarvan naar verwachting gebruik zal worden gemaakt — van herstel-financiering die in het verleden heeft plaats gehad, in aanvullende bijdragen waartoe de Wet op de Materiële Oorlogsschaden de mogelijkheid opent. Voorts een bedrag van f 73 miljoen voor uitkering wegens oorlogsschade aan de Nederlandse Spoorwegen. Deze uitgaven hebben wel budgetaire, doch geen monetaire betekenis.

²⁾ Hierin begrepen de opbrengst van gerestitueerd monetair goud ad f 131 miljoen.

³⁾ In deze uitgaven is ook de credietverstrekking aan Indonesië ad f 280 miljoen opgenomen. Voorts is daarin begrepen de voorgenomen kapitaal-deelneming in de Nederlandse Spoorwegen ad f 290 miljoen; dit laatste bedrag heeft uitsluitend budgetaire en geen monetaire betekenis.

Een overzicht van de werken, welke met deze gelden worden gefinancierd en van de bedragen per project, volgt hieronder:

Indijking en droogmaking van de Oosterpolder	f 20 000 000
Deelneming in het kapitaal van de Koninklijke Nederlandse Hoogovens en Staalfabrieken N.V. te IJmuiden	9 000 000
Deelneming in het kapitaal van de N.V. Breedband	87 000 000
Waterbouwkundige werken in de Biesbosch	2 500 000
Ontwikkeling van Zuid-Oost Drenthe	5 075 000
Bouw van hotels	7 000 000
Bevordering van het toerisme	500 000
Technische hulp onder het Europese Herstel Programma	500 000
	f 131 575 000

B. De Gewone Dienst en de Buitengewone Dienst I

In overeenstemming met de in de laatste jaren bestaande praktijk komt het de ondergetekende gewenst voor ook thans de Gewone Dienst en de Buitengewone Dienst I gezamenlijk in beschouwing te nemen. Zoals bekend bevat de Buitengewone Dienst I de uitgaven van aflopend karakter.

Een hoofdstuksgewijze vergelijking van de ontwerp-begroting voor 1951 met de vastgestelde resp. ingediende begroting 1950 en met de thans opgestelde herziene raming voor 1950 geeft het volgende beeld:

Hoofdstuksgewijs vergelijkend overzicht van de Gewone Dienst en de Buitengewone Dienst I
(in miljoenen guldens)

Hoofdstuk der begroting	Uitgaven			Middelen		
	Vastgestelde resp. ingediende begroting 1950	Herziene raming 1950	Ontwerp-begroting 1951	Volgens ramingsstaat 1950	Herziene raming 1950	Ontwerp-begroting 1951
I Huis der Koningin	2	2	2	—	—	—
II Hoge Colleges van Staat en Kabinet der Koningin	3	4	4	—	—	—
II A Algemene Zaken	2	2	2	—	—	—
III Buitenlandse Zaken	35	43	40	3	3	3
IV Justitie	124	135	132	42	42	31
V Binnenlandse Zaken	143	168	168	6	6	9
VI Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen	351	370	388	28	28	29
VII A Nationale Schuld	670	692	653	67	29	60
VII B Financiën	540	853	565	3 271	3 807	3 472
VIII A Oorlog	788	791	535	17	17	3
VIII B Marine	217	222	188	6	6	7
IX A Wederopbouw en Volkshuisvesting	119	154	181	34	34	2
IX B Verkeer en Waterstaat	172	268	159	46	46	44
X Economische Zaken	67	77	49	23	38	13
XI Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening	107	112	98	8	8	11
XII Sociale Zaken	268	325	356	5	5	6
XIIIA Unie-aangelegenheden	4	4	4	—	—	—
XIIIB Uniezaken en Overzeese Rijksdelen	75	83	68	—	—	—
XIV Onvoorziene uitgaven	—	—	15	—	—	—
Totaal	3 687	4 305	3 607	3 556	4 069	3 690

De in de aanhef van deze Nota geschetste omstandigheden, welke sinds de indiening van de ontwerp-begroting voor 1950 haar invloed op de financiële toestand des lands hebben doen gelden, komen voor wat de hoofdstukken VIII A, VIII B, XIII A en XIII B aangaat, tot uitdrukking in de eerste resp. de vierde geldkolom en voor wat de overige begrotingshoofdstukken betreft in de herziene ramingen. Voorts zijn op de herziene ramingen nog tal van bijzondere factoren van invloed geweest, waarop hierna onder F (Nadere beschouwing van de begrotingshoofdstukken) voorzoveel nodig wordt teruggekomen.

C. De Buitengewone Dienst II

Ten laste van deze dienst worden gebracht de uitgaven, welke worden gedaan ten behoeve van investeringen in nieuwe activa — voor zover tegenover die uitgaven een reële toeneming van het Staatsbezit staat — en voorts de kapitaalverstrekkingen en de aflossingen op de Staatsschuld.

In de onderstaande tabel is een overeenkomstige hoofdstuksgewijze vergelijking voor de Buitengewone Dienst II opgenomen als in het voorgaande voor de Gewone Dienst en de Buitengewone Dienst I gezamenlijk is gegeven.

Hoofdstuksgewijs vergelijkend overzicht van de Buitengewone Dienst II

(in miljoenen guldens)

Hoofdstuk der begroting		Uitgaven			Middelen		
		Vastgestelde resp. ingediende begroting 1950	Herziene raming 1950	Ontwerp-begroting 1951	Volgens ramingsstaat 1950	Herziene raming 1950	Ontwerp-begroting 1951
I	Huis der Koningin	1	1	—	—	—	—
II.	Hoge Colleges van Staat en Kabinet der Koningin	0	0	0	—	—	—
III	Buitenlandse Zaken	0	1	0	—	—	0
IV	Justitie	3	3	3	—	—	—
V	Binnenlandse Zaken	1	2	2	0	0	0
VI	Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen	8	8	9	0	0	0
VII A 1	Nationale Schuld	95	110	163	91	91	85
VII B	Financiën	56	634	85	34	100	24
VIII A	Oorlog	64	64	45	0	0	0
VIII B	Marine	97	98	92	—	—	0
IX A	Wederopbouw en Volkshuisvesting	41	25	11	1	1	16
IX B	Verkeer en Waterstaat	161	189	155	28	71	70
X	Economische Zaken	61	74	60	30	38	36
XI	Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening	10	10	9	1	1	1
XII	Sociale Zaken	0	0	0	0	0	0
XIII A	Unie-aangelegenheden	1	1	1	—	—	—
Totaal		599	1 220	635	185	302	232

Uit dit overzicht blijkt, dat de bijzondere omstandigheden van het afgelopen jaar ook het beeld van deze begrotingsdienst voor 1950 ingrijpend hebben gewijzigd. Intussen moet wel worden aangekend, dat de stijging der uitgaven van hoofdstuk VII B (Financiën) in hoofdzaak wordt verklaard door twee posten van exceptioneel karakter, n.l. de credietverstrekking aan Indonesië (f 280 miljoen) en de voorgenomen kapitaaldeelname in de Nederlandse Spoorwegen (f 290 miljoen). Overigens moge ook voor de Buitengewone Dienst II worden verwezen naar het in het vervolg van deze Nota medegedeelde onder F (Nadere beschouwing van de begrotingshoofdstukken).

In het hiernavolgend onderdeel D (Nadere beschouwing van de uitgaven) is onder 5 een overzicht gegeven van de bedragen, welke onder de Buitengewone Dienst II zijn opgenomen voor de uitgaven, welke duurzaam nuttige diensten afwerpen.

D. Nadere beschouwing van de uitgaven.

1. De indeling der begroting in hoofdstukken, in hoofdzaak overeenkomende met de Departementen van Algemeen Bestuur, geeft uiteraard geen zuivere verdeling van de kosten der onderscheidene onderdelen van Staatszorg weer, aangezien de taakverdeling der Departementen eensdeels historisch is gegroeid en anderdeels door bijzondere omstandigheden wordt bepaald. In de hierna opgenomen tabel zijn de uitgaven van de herziene raming voor 1950 en die van de ontwerp-begroting voor 1951 zoveel mogelijk ingedeeld naar de verschillende onderdelen van Staatszorg. Enkele grote kostencategorieën, ten aanzien waarvan het niet wel doenlijk was deze aan de verschillende onderdelen van Staatszorg toe te rekenen (Nationale Schuld, afschrijvingen, pensioensuitgaven, wachtgelden e.d.), zijn evenwel als zodanig opgenomen.

Overzicht van de uitgaven voor de verschillende onderdelen van Staatszorg
(in miljoenen guldens)

Onderdelen van Staatszorg	Gewone dienst		Buitengewone Dienst I (Uitgaven van aflopend karakter)		Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I		Buitengewone Dienst II (Kapitaals-uitgaven)	
	Herziene raming 1950	Ontwerp-begroting 1951	Herziene raming 1950	Ontwerp-begroting 1951	Herziene raming 1950	Ontwerp-begroting 1951	Herziene raming 1950	Ontw.-begr. 1951
Buitenlandse dienst	46	42	0	0	46	42	0	—
Politie en justitie	195	194	14	10	209	204	4	3
Onderwijs, kunsten en wetenschappen ¹⁾	387	412	0	—	387	412	10	10
Herstel oorlogsschade	33	22	708	436	741	458	—	3
Militaire uitgaven in eigenlijke zin ²⁾	711	588	211	96	922	684	154	134
Waterstaat	95	93	—	0	95	93	83	104
Verkeer (incl. luchtvaart)	30	28	3	1	33	29	441	111
Handel en nijverheid ³⁾	27	25	3	3	30	28	91	79
Landbouw en visserij ³⁾	68	64	13	9	81	73	9	8
Distributie-, contrôle- en prijsbeheersingsapparaat	13	8	11	3	24	11	—	—
Prijssubsidies, exclusief Landbouw-Egalisatiefonds	—	—	22	—	22	—	—	—
Sociale voorzieningen	453	480	75	38	528	518	2	3
Volkshuisvesting	45	56	32	48	77	104	24	10
Unie-aangelegenheden en Overzeese Rijksdelen	27	26	8	8	35	34	280	1
Algemeen bestuur (niet vallende onder de hiervoor vermelde onderdelen van Staatszorg)	136	146	3	1	139	147	6	6
Uitkering aan gemeenten wegens wegvallen ondernemings-belasting	128	—	—	—	128	—	—	—
Niet toegerekende categorieën van uitgaven:								
Nationale Schuld	573	550	—	—	573	550	116	163
Afschrijvingen	86	80	—	—	86	80	—	—
Pensioensuitgaven, wachtgelden e.d.	148	140	1	0	149	140	—	—
Totaal	3 201	2 954	1 104	653	4 305	3 607	1 220	635
Landbouw-Egalisatiefonds (Netto-kosten subsidiepolitiek) ...	—	—	236	200	236	200	—	—
Totaal-generaal	3 201	2 954	1 340	853	4 541	3 807	1 220	635

Bovenstaand overzicht is op bladzijde 14 grafisch weergegeven.

2. Tot dusver is voor zoveel de begrotingscijfers voor 1951 betreft nog geen rekening gehouden met de procedure voor het overbrengen van begrotingscredieten door middel van twee suppletoire begrotingen.

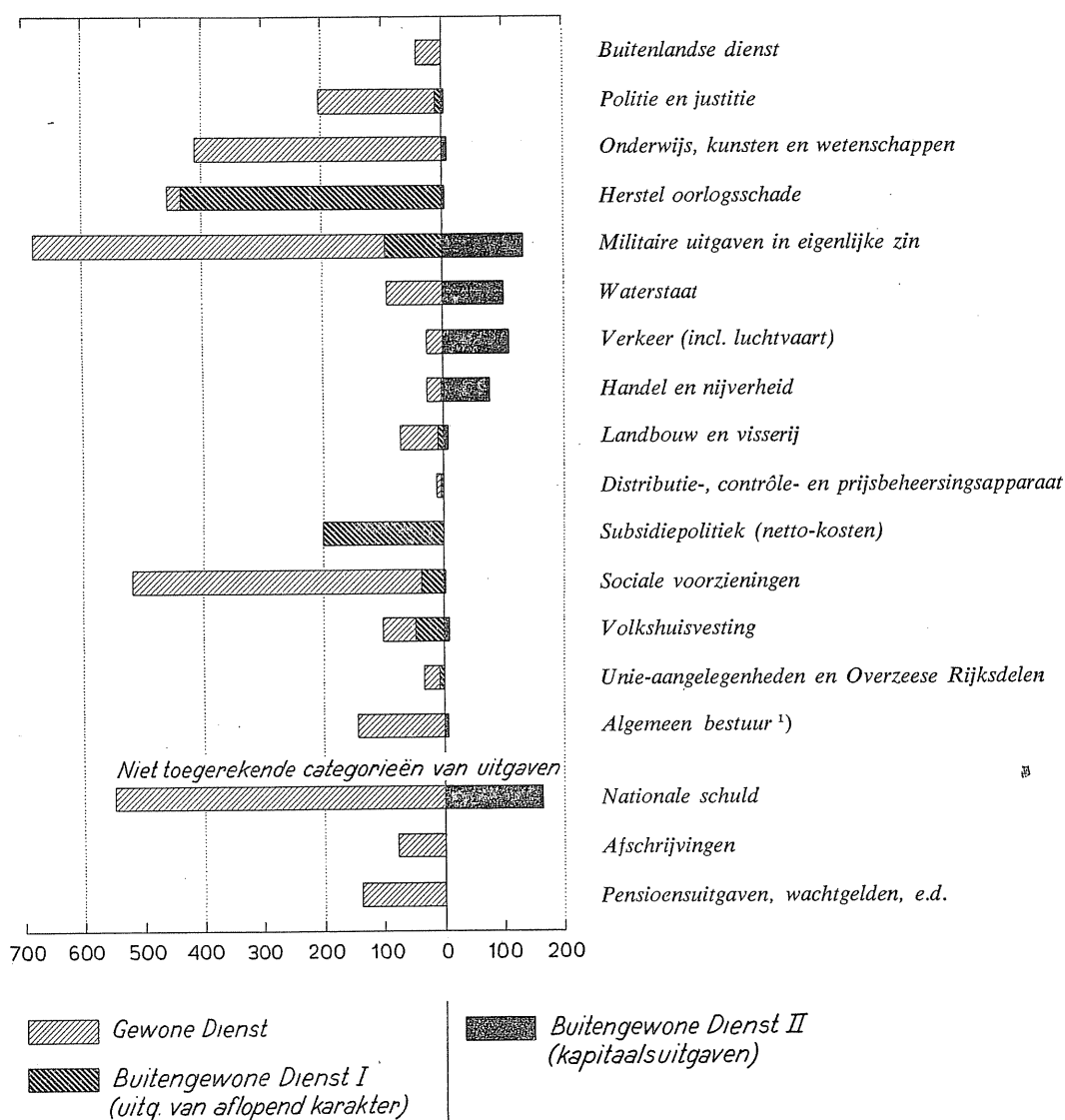
Deze procedure is voor het eerst toegepast ten aanzien van de begroting 1948 en is uitvoerig uiteengezet op de blz. 6 en 7 van de bij die begroting behorende Millioenennota. Deze procedure houdt in, dat de uitgaven voor bepaalde voorzieningen, waarvoor in vorige jaren reeds gelden waren beschikbaar gesteld, doch waaraan toen geen uitvoering kon worden gegeven, in de *primitieve* begroting voor een bepaald jaar niet worden geraamd. De vooropgezette bedoeling is daarbij om voor zover het mogelijk zal blijken in dat jaar wél uitvoering aan die voorzieningen te geven, daarvoor ten laste van de begroting van dat jaar *suppletoir* gelden aan te vragen onder gelijk-tijdige vermindering van de overeenkomstige artikelen op vorige begrotingen. Aldus wordt bereikt, dat bij de indiening van een begroting voor een bepaald jaar de begroting geen scheef beeld geeft in verband met het inhalen van achterstand. Deze procedure draagt in gevallen, waarin als gevolg van bijzondere omstandigheden toegestane begrotingscredieten niet konden worden verwerkt, er toe bij dat de primitieve begroting een juist beeld geeft van de autorisaties, welke inderdaad op het desbetreffende jaar betrekking hebben.

¹⁾ Hieronder mede begrepen de uitgaven voor het land- en tuinbouwonderwijs en het totale Rijkssubsidie aan de Centrale Organisatie voor Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek.

²⁾ Uitgegaan is van de uitgaven van de Departementen van Oorlog en van Marine. Hierop zijn in mindering gebracht de op die hoofdstukken voorkomende uitgaven voor demobilisatievoorzieningen (voorzover daaronder nog geraamd, zijn deze tot de sociale voorzieningen gerekend), die voor militaire pensioenen (ondergebracht in de rubriek pensioenen) en die voor loodswezen en voor hydrografie (opgenomen in de rubriek Verkeer). Daarentegen is wel rekening gehouden met de uitgaven van het Departement voor Uniezaken en Overzeese Rijksdelen voor de landmacht in Suriname, in de Nederlandse Antillen en in Nieuw-Guinea.

³⁾ Voorzover deze uitgaven niet aan andere onderdelen zijn toegerekend (o.a. Distributie-, contrôle- en prijsbeheersingsapparaat).

Uitgaven voor de verschillende onderdelen van Staatszorg in 1951 (in miljoenen guldens)

Bij de samenstelling van de ontwerp-begroting 1951 is er van uitgegaan dat de procedure zal worden toegepast voor de volgende uitgaven:

A. Uitgaven, welke oorspronkelijk op de begroting 1949 zijn geraamd

Gewone Dienst

Hoofdstuk IX B Verkeer en Waterstaat

Bijzondere uitgaven en aanschaffingen Luchtverkeersbeveiliging f 1 300 000

Buitengewone Dienst I

Hoofdstuk IV Justitie

Kosten van het in oorspronkelijke staat opleveren van gebouwen en terreinen, in gebruik geweest bij het Directoraat-Generaal Bijzondere Rechtspleging 1 400 000

¹⁾ Niet vallende onder de hiervoor vermelde onderdelen van Staatszorg.

Hoofdstuk IX B Verkeer en Waterstaat

Uitkeringen ingevolge de Zee- en Luchtvaartverke-
ringswet 1939 (*Staatsblad* no. 637) f 12 000 000

Totaal Gewone Dienst + Buitengewone Dienst I f 14 700 000

Buitengewone Dienst II

Hoofdstuk IX B Verkeer en Waterstaat

Luchtvaartterreinen f 6 000 000

Kosten van het leggen van kabels en de aanleg van
wegen e.d. bij luchtvaartterreinen 100 000

Totaal Buitengewone Dienst II f 6 100 000

B. *Uitgaven, welke oorspronkelijk op de begroting
1950 zijn geraamd*

Buitengewone Dienst I

Hoofdstuk IX B Verkeer en Waterstaat

Wederopbouw Rijkseigendommen f 1 800 000

Totaal Buitengewone Dienst I f 1 800 000

Buitengewone Dienst II

Hoofdstuk X Economische Zaken

Aankoop gronden IJkwezen f 45 000

Kosten in verband met de gasvoorziening 5 000 000

Totaal Buitengewone Dienst II f 5 045 000

Naar verwachting zal dus met toepassing van de
procedure naar de begroting 1951 worden overge-
bracht:

Op de Gewone en de Buitengewone Dienst I f 16 500 000

Op de Buitengewone Dienst II 11 145 000

Totaal f 27 645 000

3. De hoofdzakelijk in de Buitengewone Dienst I en voor een
deel in de Gewone Dienst en de Buitengewone Dienst II van de
ontwerp-begroting 1951 opgenomen bedragen voor uitgaven ten be-
hoeve van oorlogsherstel, belopen in totaal een bedrag van f 461
miljoen.

Dit bedrag van f 461 miljoen voor uitgaven ten behoeve van
oorlogsherstel kan als volgt worden gespecificeerd:

Gewone Dienst

Rente aan oorlogsschadegerechtigden ... f 20 825 000

Rente wegens uitgestelde betalingen van
uitkeringen wegens vlootreconstructie 1 000 000

Rente verschuldigd over in de jaren
1940 tot en met 1945 in de kas van
de Nederlandse Regering te Londen
gedeponeerde opbrengsten van parti-
culiere ladingen 500 000

f 22 325 000

Buitengewone Dienst I

Herstel van aan Rijkseigendommen toe-
gebrachte schade f 7 200 000

Bijdragen in het herstel van monumen-
ten van geschiedenis en kunst 1 500 000

Bijdragen ten behoeve van de weder-
opbouw van de aan publiekrechtelijke
lichamen toebehorende eigendommen 55 000 000

Bijdragen in oorlogsschade aan onroe-
rende goederen en vergoedingen ont-
eigende opstallen 159 600 000

Bijdragen in oorlogsschade aan schepen 22 400 000

Bijdragen in oorlogsschade aan roerende goederen die tot een bedrijf behoren of tot het uitoefenen van een beroep dienen	f 60 000 000
Bijdragen in oorlogsschaden aan huisraad	65 000 000
Bijdragen en extra-bijdragen in verband met schade door eigen verzet	1 400 000
Rente over door derden verstrekte credieten ten behoeve van aanvullende herstellfinanciering	1 000 000
Verliezen geleden op door de Herstelbank bij wijze van voorschot op de Rijksbijdrage in oorlogsschade verstrekte credieten	250 000
Vergoeding aan de Herstelbank voor geleden verliezen op voor risico van de Staat verleende credieten aan bedrijven, welke oorlogsschade hebben geleden	600 000
Vergoeding aan de Herstelbank voor het verrichten van werkzaamheden ten behoeve van de Staat in verband met de uitkering van de Rijksbijdragen in materiële oorlogsschaden	510 000
Financiering van het Landbouwherstel	35 000 000
Apparaatskosten van de Rijksdienst voor Landbouwherstel	1 709 000
Apparaatskosten Commissariaat voor Oorlogsschade	4 988 500
Schadevergoedingen huisraad politieke delinquenten	3 000 000
Vergoeding wegens op bevel van de vijand betaalde boeten en zoengelden ...	7 500 000
Uitgaven verbonden aan het taxeren van oorlogsschade, alsmede schade door onteigening aan onroerende goederen	780 000
Uitgaven voor onderzoek en advies naar aanleiding van ingediende beroepschriften tegen vaststelling van oorlogsschade	137 000
Voorlopige voorzieningen aan onroerend goed, uitgezonderd schepen	100 000
Vergoeding militaire vorderingen	1 500 000
Uitgaven voor huisvesting en verzorging van arbeiders te werk gesteld buiten hun woonplaats	216 000
Vergoeding wegens puinonteigening voor zover deze niet als bijdrage in de materiële oorlogsschade wordt verleend	300 000
Uitgaven in verband met de puinoprui- ming	2 000 000
Uitgaven in verband met de beschikbaarstelling van noodwoningen en noodwinkels, zomede verdere getroffen noodvoorzieningen	100 000
Bijdragen aan gemeenten voor werkzaamheden ten behoeve van de wederopbouw	2 000 000
Apparaatskosten van de Provinciale Directies voor de Wederopbouw	2 515 600
	f 436 306 100

Buitengewone Dienst II

Wederopbouw Rijkseigendommen	2 734 000
Totaal Gewone Dienst, Buitengewone Dienst I en Buitengewone Dienst II	f 461 365 100

4. Evenals in de begroting 1950 is in de ontwerp-begroting voor 1951 onder de Gewone Dienst van hoofdstuk VIIA 1 (Nationale Schuld) een post opgenomen wegens bijdrage aan de Buitengewone Dienst II ten bedrage van de afschrijvingen op de activa van de Staat. Deze post is voor 1951 uitgetrokken op een bedrag van f 80 miljoen.

Het opbrengen van een post wegens afschrijving onder de gewone uitgaven der begroting brengt met zich mede, dat de aflossingen op de Nationale Schuld op de Buitengewone Dienst II worden geraamd. Als consequentie hiervan zijn de aflossingen welke door het Rijk van derden worden ontvangen wegens verstrekte voorschotten e.d., welke tot dusverre nog onder de middelen van de Gewone Dienst werden verantwoord, in de ontwerp-begroting 1951 onder de middelen van de Buitengewone Dienst II gerubriceerd.

De vraag doet zich nu voor of ten laste van de Gewone Dienst niet alleen het bedrag der afschrijvingen op de Staatsactiva moet worden gebracht, doch ook — evenals voor de begroting 1950 is geschied — het verschil tussen het bedrag der aflossingen en dat der afschrijvingen. Zou dit verschil inderdaad worden opgenomen, dan zou dit betekenen dat op de Gewone Dienst een grotere druk zou worden gelegd dan het geval zou zijn geweest bij de oude methode (aflossingen op de Gewone Dienst), aangezien bij deze laatste methode de van derden ontvangen aflossingen ten gunste van de Gewone Dienst kwamen en deze thans als kapitaalsontvangsten worden aangemerkt.

Inzake dit vraagpunt merkt de ondergetekende het volgende op. Als middelen voor het verrichten der aflossingen komen in de eerste plaats in aanmerking de bijdrage van de Gewone Dienst aan de Buitengewone Dienst II tot het bedrag der afschrijvingen, voorts de hiervoor bedoelde van derden ontvangen aflossingen op verstrekte voorschotten e.d. en de van Staatsbedrijven ontvangen aflossingen ten bedrage van afschrijvingen en tenslotte daarvoor in aanmerking komende incidentele ontvangsten. Deze genoemde middelen zullen voor 1951 voldoende zijn om de aflossingen op de Staatsschuld in dat jaar te kunnen verrichten. In verband hiermede komt hem opnemning van een aanvullende post ten bedrage van het verschil tussen aflossingen en afschrijvingen onder de gegeven omstandigheden niet noodzakelijk voor.

Voor een en ander moge voorts worden verwezen naar de Memorie van Toelichting op hoofdstuk VIIA 1 (Nationale Schuld).

5. Teneinde een overzicht te geven van de bedragen, welke in de Buitengewone Dienst II zijn opgenomen voor uitgaven ten behoeve van werken, welke duurzaam nuttige diensten afwerpen en voor kapitaalverstrekkingen aan fondsen en bedrijven, volgt hieronder een opsomming van die uitgaven:

Aanleg van wegen, voorkomende op het Rijkswegenplan	f 11 800 000
Aanleg van kanalen, vaarten, sluiswerken, bruggen c.a.	10 700 000
Verbetering van de waterstaatkundige toestand in het gebied van de benedenrivieren	7 900 000
Werken aan het Pannerdensch Kanaal enz.	4 850 000
Landaanwinningswerken	5 800 000
Kosten van bouw van bruggen over de grote rivieren c.a.	4 250 000
Omhoogbrengen emplacement Leiden H.S. en wijziging Leiden S.S.	1 920 000
Aanbrengen beveiligingsinstallaties overwegen	415 000
Aanleg van havens c.a.	300 000
Kosten ter verbetering van de verkeers- en spoorwegtoestanden te Utrecht	168 500
Huisvesting van het leger	25 591 450
Huisvesting van de Koninklijke Marechaussee	2 420 000
Huisvesting van de luchtmacht en militaire vliegvelden	17 093 500
Aanschaffing van schepen, vaartuigen enz. voor de Marine, het Loodswezen, de Hydrografie en de betonning	74 214 000
Huisvesting van de Marine	7 951 000
Inrichting van bases en hulpbases voor de Marine	2 085 000
Aanleg van een vliegveld met onderhoudsinrichting	2 800 000
Aanleg van een nieuwe haven te Den Helder	4 500 000
Nieuw-, aan- en verbouw van onroerende goederen en aankoop van gronden en opstallen door bemiddeling van de Rijksgebouwendienst	12 511 160
Aankoop van gronden voor het Staatsbosbeheer	1 000 000
Verbetering van gronden enz. van de Domeinen	4 093 500

1900 Millioennota

5

Voorschotten voor de woningbouw (ingevolge art. 56 der Woningwet) en kosten van bouw van woningen, welke volgens andere Rijksregelingen worden gefinancierd	f 10 000 000
Kosten voor het tot stand brengen van ruilverkavelingen	4 000 000
Verstrekkings van kapitaal aan:	
het Zuiderzefonds	58 294 614
de Staatsmijnen in Limburg	59 500 000
het Staatsdrukkerij- en Uitgeverijbedrijf	265 500
het Staatsvissershavenbedrijf	452 500
het Staatsmuntbedrijf	20 500
het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie	105 403 000
Voorschotten aan gemeenten ingevolge de Landarbeiderswet voor aankoop onroerende goederen	100 000
Uitgaven voor het verkrijgen van te verbeteren of te ontginnen gronden ten behoeve van de tewerkstelling van arbeiders	500 000
Bijdragen aan instituten voor tuinbouwkundig onderzoek voor nieuwbouw	1 063 900

E. Nadere beschouwing van de middelen.

Toen in het midden van 1949 de ramingen van de belastingopbrengsten voor 1950 werden vastgesteld, kon niet worden voorzien, dat reeds op het moment van indiening der Rijksbegroting bij de Staten-Generaal de aan die ramingen ten grondslag liggende prognose van de ontwikkeling der economische factoren door de feiten zou zijn weerlegd. De devaluatie van de gulden maakte onmiddellijk duidelijk, dat op belangrijke afwijkingen tussen de aanvankelijk verwachte en de werkelijke belastingopbrengsten moest worden gerekend in die zin, dat de laatste de eerste in vele gevallen zouden overtreffen. Bij de beoordeling van deze afwijkingen dient mede in aanmerking te worden genomen, dat de algemene economische toestand zich iets gunstiger ontwikkelde, dan een jaar geleden voorzichtigheidshalve mocht worden aangenomen.

Op grond van het bovenstaande is het dan ook alleszins verklaarbaar, dat de tot dusverre bekende gegevens omtrent de belastingopbrengsten over 1950 wijzen in de richting van een ruime overschrijding van de aanvankelijke ramingen. Met name komt dit bij de niet-kohierbelastingen tot uiting, waarvan de baten in het algemeen sneller op veranderingen in de economische omstandigheden reageren dan die der kohierbelastingen, o.a. omdat ten aanzien van deze laatste in het opleggen van aanslagen nog steeds enige achterstand bestaat.

De niet-kohierbelastingen brachten in de eerste helft van dit jaar f 1442 miljoen op, of 58,4 % van de oorspronkelijke jaarraming. Daarbij dient in aanmerking te worden genomen, dat in verband met de afdracht per kwartaal de bate van de loonbelasting en van de vereveningsheffing in deze periode nog slechts ten dele door de per 1 Januari 1950 ingegane loonsverhoging met 5 % is beïnvloed. De invloed van de devaluatie op de prijzen komt tot uiting in de opbrengst van de omzetbelasting; deze bedroeg per ultimo Juni j.l. reeds f 68 miljoen meer dan de helft van de jaarraming, zodat de overschrijding over het gehele jaar zeker meer dan f 100 miljoen zal bedragen. Het hoge niveau van de invoer in de eerste helft van het jaar weerspiegelt zich in de zeer bevredigende ontvangsten aan rechten op de invoer; de opbrengst van dit middel wordt sedert Mei j.l. bovendien gunstig beïnvloed door de verhoging van het bijzonder invoerrecht op benzine.

Ten aanzien van het feitelijk beloop bij de kohierbelastingen valt op dit moment nog weinig op te merken, aangezien, met uitzondering van de vennootschapsbelasting, ten bate van het dienstjaar 1950 nog slechts zeer geringe bedragen zijn opgelegd. De opbrengst zal, evenals in vorige jaren, gunstig worden beïnvloed door het inhalen van achterstand; met deze achterstand was bij het opstellen der ramingen geen rekening gehouden. Evenmin is de achterstand in aanmerking genomen bij het ramen van de belastingmiddelen voor 1951. Voor een nadere motivering van deze ramingen zij verwezen naar de Memorie van Toelichting bij de Wet op de middelen. Zoals reeds eerder in deze Nota is vermeld, is daarbij rekening gehouden met de verwachte invloed, welke aanhangige belastingherzieningen zullen hebben, indien deze herzieningen ongewijzigd door de Staten-Generaal

worden aanvaard. De desbetreffende verhogingen resp. verlagingen zijn in de genoemde Memorie van Toelichting telkenmale voor de afzonderlijke middelen vermeld.

Aangaande de verdeling van de voor 1951 verwachte belasting-opbrengst over het Rijk en de lagere publiekrechtelijke lichamen zij het volgende medegedeeld.

De bruto-opbrengst der belastingmiddelen welke geheel of ten dele aan de Rijksbegroting ten goede komen is op basis van de thans bestaande wetgeving geraamd op f 4057 miljoen

Indien rekening wordt gehouden met de thans bij de Staten-Generaal aanhangige belastingontwerpen, vermindert deze opbrengst met 174 „

Raming inclusief wetswijziging f 3883 miljoen

Hiervan komt ten bate van:

1. het Gemeentefonds	f 421 miljoen	
2. het Provinciefonds	25 „	
3. het Landbouw-Egalisatiefonds		
(aandeel gedistilleerd accijns) ...	8 „	
		454 „

Blijft ten bate van het Rijk f 3429 miljoen

Voor de uitkering aan het Gemeentefonds is aangehouden een bedrag van f 421 miljoen, zijnde 11,7 % van de opbrengst der daarvoor in aanmerking komende belastingen. Door de voorgestelde verhoging van het percentage voor de jaren 1951 en 1952 van 8 tot 11,7 zal uit de opbrengst der belastingen aan het Gemeentefonds een zodanig bedrag toevloeien, dat dit fonds in staat wordt gesteld, behoudens de gebruikelijke uitkeringen, aan de gemeenten wegens afschaffing van de ondernemersbelasting een zodanig bedrag uit te keren, dat wordt voorkomen, dat zij in de overgangsjaren 1951 en 1952 ten gevolge van de afschaffing van die belasting in budgetaire moeilijkheden komen. De ondergetekende is van oordeel, dat deze regeling een redelijke oplossing biedt.

Tenslotte zij nog opgemerkt, dat een overzicht van de raming der onderscheidene belastingmiddelen, zowel inclusief als exclusief de aandelen, welke aan andere lichamen ten goede komen, is opgenomen in bijlage B van deze Nota.

F. Nadere beschouwing van de begrotingshoofdstukken.

In de hiernavolgende beschouwingen is er naar gestreefd voor de hoofdstukken der begroting, waarbij daartoe aanleiding bestaat, in enkele grote lijnen het algemene budgetaire beeld voor 1951 aan te geven. Voor zoveel nodig is mede aandacht geschonken aan reeds ingediende of nog te verwachten suppletoire begrotingen voor 1950.

Voor een meer gedetailleerde verklaring der begrotingscijfers moge worden verwezen naar de Memorie van Toelichting op de desbetreffende hoofdstukken.

Buitenlandse Zaken. Ten gevolge van het opgeven van de zelfstandigheidspolitiek en de na de bevrijding van jaar tot jaar opgetreden veranderingen in de werkzaamheden die tot de competentie van het Ministerie van Buitenlandse Zaken zijn gaan behoren, was de taak van dit Ministerie zodanig toegenomen en zo veelzijdig van karakter geworden, dat een reorganisatie van het apparaat van dit Ministerie — welke reorganisatie met ingang van 1 Januari 1950 is ingevoerd — ter aanpassing aan de gewijzigde omstandigheden noodzakelijk werd.

Bij een beschouwing van de ontwerp-begroting 1951 van het Ministerie van Buitenlandse Zaken ten opzichte van de begroting 1950, zoals deze onder meer ten gevolge van bovengenoemde reorganisatie en de devaluatie van het Nederlands betaalmiddel werd herzien, valt een belangrijke teruggang waar te nemen. Enerzijds worden ter continuering van het gevoerde buitenlandse beleid, zoals dit uitvoerig is toegelicht in het „Jaarboek van het Ministerie van Buitenlandse Zaken 1949/1950”, dat bij de begroting aan de Staten-Generaal als een afzonderlijke uitgave wordt overgelegd, meer gelden aangevraagd voor personele uitgaven.

Ten aanzien hiervan zij opgemerkt, dat de noodzakelijk geachte bezetting der onderscheiden Directies en Afdelingen van het Departement eerst in de loop van het jaar 1950 is of zal worden bereikt; voorts dat het in het voornemen ligt tot oprichting van nieuwe posten in West-Afrika en Rhodesia over te gaan en ten slotte, dat, ter verkrijging van een doelmatiger organisatie van het Directoraat-Generaal der Buitenlandse Economische Betrekkingen een aantal ambtenaren zijn overgegaan naar de Buitenlandse Dienst.

Anderzijds behoeven belangrijk minder gelden te worden aangevraagd in verband met het feit, dat voor 1951 geen rekening meer

behoeft te worden gehouden met uitgaven voor bijzondere voorlichtingsdoeleinden; dat het aandeel van Nederland in de kosten van de Verenigde Naties geringer zal zijn, (o.a. door het vervallen der bijdrage in de kosten van de Internationale Vluchtelingen Organisatie) en dat geen rekening meer behoeft te worden gehouden met voorlichting van Nederland over Indonesië. Met name worden de Indonesische afdeling van het Nederlands Informatie Bureau te New York en het Voorlichtingsbureau te Singapore opgeheven, terwijl het Voorlichtingsbureau in Australië aanmerkelijk wordt ingekrompen.

Justitie. De aanzienlijke stijging van de Gewone Dienst van de begroting van Justitie wordt voor een belangrijk gedeelte veroorzaakt door een verhoging van de subsidies aan verenigingen wegens kosten van verpleging van Regerings- en voogdijkinderen.

Deze verhoging is enerzijds het gevolg van de devaluatie, anderzijds van reeds vroeger opgetreden prijsstijgingen, welke nog niet in het verplegingssubsidie waren verdisconteerd.

Ten aanzien van het Gevangeniswezen moge worden opgemerkt, dat in 1951 een daling met 20 % van het aantal gevangenen wordt verwacht. Daarmede gaat gepaard een beperking van de personeelssterkte. Dat desondanks de totale raming voor het gevangeniswezen nog enige stijging vertoont, wordt, behalve door een algemene prijsstijging, veroorzaakt door de kosten van maatregelen, verband houdende met de verdere modernisering van het gevangeniswezen.

De daling der opbrengst van gerechtelijke boeten der arrondissementsrechtbanken is een gevolg van het teruglopen van het aantal economische delicten ten gevolge van het opheffen van distributie en prijsbeheersing.

De Buitengewone Dienst I vertoont een opmerkelijke daling van de uitgaven. Deze daling vloeit voort uit de voortschrijdende liquidatie van de Bijzondere Rechtspleging, welke onder meer een weerslag vindt in een verlaging van de post wachtgelden.

Het streven is er op gericht, dat de afwikkeling van het Directoraat-Generaal voor Bijzondere Rechtspleging tegen het einde van 1951 haar beslag zal hebben.

Ten aanzien van de werkzaamheden van de Bijzondere Raad van Cassatie, van de bijzondere strafkamers bij de Arrondissementsrechtbanken, alsmede van de kantongerechten, die de taak van de voormalige Tribunaal hebben overgenomen, is eveneens te verwachten, dat deze in de loop van het begrotingsjaar 1951 geëindigd zullen zijn.

De middelen van de Beheerszaken van de Raad voor het Rechtsherstel zijn aanzienlijk lager geraamd. Dit wordt veroorzaakt door het verder teruglopen van de opbrengst der heffing op vermogens.

Tenslotte dient vermeld te worden, dat voor 1950 suppletoire verhogingen van de begroting zijn te verwachten, n.l. van ongeveer f 12,6 miljoen op de Gewone Dienst (7,9 miljoen als gevolg van nieuwe wettelijke maatregelen, f 2,6 miljoen wegens uitgaven betreffende afgesloten dienstjaren en f 1,9 miljoen als gevolg van te lage ramingen). De Buitengewone Dienst I zal vermoedelijk moeten worden verhoogd met f 41,4 miljoen, voornamelijk wegens uitgaven betreffende afgesloten dienstjaren en te lage ramingen.

Binnenlandse Zaken. De verhoging der uitgaven is o.a. een gevolg van de omstandigheid, dat voor de huisvesting en de verzorging van uit Indonesië gerepatrieerden bijzondere maatregelen moeten worden getroffen, waarvan de kosten, met inbegrip van een bedrag ad f 1,5 miljoen voor meubelvoorschotten op de Buitengewone Dienst II, voorschots geschat worden op f 12,5 miljoen. Ook de verhoging der pensioenen met een toeslag, alsmede het toekennen van een kindertoelage aan gepensioneerden, waarmede voor wat betreft het voormalig burgerlijk Rijkspersoneel een bedrag van ruim f 9 miljoen is gemoeid, hebben het begrotingsbeeld in ongunstige zin beïnvloed.

Aangezien inmiddels overeenstemming is bereikt omtrent de vergoeding van kosten aan de gemeenten, die gemeentepolitie hebben, kon, aan de hand van de vastgestelde normen, thans het juiste bedrag der uit te keren vergoedingen worden bepaald, hetgeen een verhoging van ongeveer f 6,5 miljoen betekent.

In verband met het gestegen loon- en prijspeil moesten de uitgaven wegens kosten voor de verzorging van krankzinnigen in Rijks- en particuliere gestichten niet onbelangrijk worden verhoogd terwijl ten slotte in het belang van de veiligheid van de Staat de uitgaven voor de Binnenlandse Veiligheidsdienst eveneens hoger geraamd moesten worden.

Als gevolg van de inschakeling van wachtgelders in het arbeidsproces alsmede door het verstrijken van de tijd gedurende welke wachtgeld is verstrekt zullen de uitkeringen aan voormalig Rijkspersoneel in tijdelijke dienst of op arbeidsovereenkomst kunnen worden verminderd.

De uitgaven voor de ondersteuning van gezinnen van politieke delinquenten zullen kunnen worden verminderd, aangezien steeds meer politieke delinquenten in het arbeidsproces worden ingeschakeld.

Tenslotte moge worden medegedeeld, dat de kosten voor de verzorging van evacué's en oorlogsslachtoffers (exclusief huisvesting en verzorging van uit Indonesië gerepatrieerden) in 1951 minder zullen zijn dan in het jaar 1950.

Opgemerkt dient voorts te worden dat voor het lopende begrotingsjaar o.a. voor de huisvesting en verzorging van de uit Indonesië gerepatrieerden, voor de verhoging der pensioenen en wegens vergoedingen aan de gemeenten van de kosten der gemeentepolitie, zomede voor de kosten der verzorging van krankzinnigen, nog belangrijke bedragen suppletoir reeds zijn of nog moeten worden aangevraagd.

Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen. De verhoging van de uitgaven van dit begrotingshoofdstuk houdt — behalve met de 5 % salarisverhoging — o.m. verband met de toeneming van het aantal leerlingen aan de onderscheidene inrichtingen van onderwijs. In het bijzonder moet hierbij worden gedacht aan het groter aantal leerkrachten bij het lager onderwijs en aan de vermeerdering van het aantal scholen voor voorbereidend hoger- en middelbaar onderwijs en voor nijverheidsonderwijs. De uitbreiding van het nijverheidsonderwijs is in het bijzonder van belang met het oog op de grote vraag naar vakmensen in de industrie.

Voor het hoger onderwijs zijn meer gelden aangevraagd, omdat de outillage op vele terreinen ten achter is geraakt, terwijl ook de personeelssterkte in sommige opzichten nog onvoldoende is; dit geldt in het bijzonder voor de Technische Hogeschool.

Tenslotte kan nog worden opgemerkt dat de hogere personeelsuitgaven uiteraard een verhoging van de pensioenslasten hebben veroorzaakt. Dit laatste en een nadere berekening dezer kosten hebben mede een verhoging van de raming ten gevolge gehad.

Voor wat de begroting voor 1950 aangaat, zullen door de 5 % salarisverhoging, waarmede bij de opstelling van deze begroting geen rekening kon worden gehouden, alsmede door andere oorzaken, voor dit jaar nog suppletoire verhogingen worden aangevraagd tot een bedrag van ruim f 30 miljoen.

Nationale Schuld. Voor rente en kosten van binnenlandse gevestigde schuld is meer uitgetrokken als gevolg van de voortgaande consolidatie van de vlottende schuld. In dit verband mogen worden genoemd de uitgaven van de 3½ % onderhandse Staatslening 1949 en de 3½ % Staatsleningen 1950, eerste en tweede uitgifte, alsmede het plaatsen van Investerings- en Beleggingscertificaten. Tegenover deze toeneming van de gevestigde schuld staat, zij het in geringere mate, een schuldvermindering door verplichte aflossingen en het in betaling geven van Staatsschuld ter voldoening van belastingen.

De buitenlandse gevestigde schuld is eveneens toegenomen door het aangaan van de 4 % lening 1950, uitgegeven in Zwitserland. Hiertegenover heeft aflossing plaats gevonden op andere buitenlandse leningen. In verband met het bovenstaande kon voor rente op binnenlandse zowel als voor rente op buitenlandse vlottende schuld minder worden uitgetrokken.

Ook voor rente aan oorlogsschade-gerechtigden kon minder worden geraamd omdat voor het jaar 1951 minder rente over voorgaande jaren verschuldigd is. In 1950 moest namelijk rekening worden gehouden met een rentelast over 5 jaren (1945—1950) in verband met een groot bedrag aan in de loop van 1950 verwachte inschrijvingen van schadegerechtigden in het Grootboek.

Voorts zij nog gememoreerd dat het bedrag, uitgetrokken voor koersverlies op de in 1951 te effectueren aflossingen van buitenlandse vlottende schuld lager kon worden gesteld dan de overeenkomstige post voor 1950, daar thans slechts een bedrag behoeft te worden uitgetrokken voor koersverlies bij het aflossen van het met de Export Import Bank afgesloten crediet (3e lening).

Vervallen is de bijdrage, ten bedrage van het verschil tussen de verplichte aflossingen op de gevestigde schuld en de afschrijvingen op de activa van de Staat. Verwezen moge worden naar hetgeen daaromtrent in paragraaf 3, onderdeel D, sub 4 van deze Nota is medegedeeld.

Voor aflossing op de gevestigde binnenlandse schuld moest in verband met vermelde consolidaties, alsmede tengevolge van de thans voor het eerst opgenomen aflossingsverplichting van de 3 % Grootboekschuld 1946 meer worden geraamd. Ook voor aflossing op de buitenlandse gevestigde schuld moest met het oog op de in 1951 aanvangende aflossingsverplichtingen op de Lend Lease Schuld en op het Tweede Export-Import Bankcrediet meer worden uitgetrokken.

Financiën. De verhoging van de Gewone Dienst met rond f 11,7 miljoen is behalve van de herziening van het Bezoldigingsbesluit voornamelijk een gevolg van de hogere raming der uitgaven voor de Belastingdienst. Tegen de verwachting in heeft de Benelux nog geen mogelijkheid opgeleverd tot inkrimping van personeel. Voor 1950 zal dan ook een suppletore verhoging voor personeelsuitgaven van de Belastingdienst onvermijdelijk zijn. Daar in toenemende mate moeilijkheden worden ondervonden zowel met de betaling van belastingen als met de aanslagregeling, terwijl voorts het publiek terecht een vlottere afdoening van zaken kan verlangen, is bij de raming rekening gehouden met een uitbreiding ten opzichte van het thans in dienst zijnde personeel van rond 500 man.

De verhoging van de Buitengewone Dienst I met bijna f 14 miljoen vindt haar oorzaak in een hogere raming van de voor bijdragen in oorlogsschade aan onroerende goederen, aan schepen en aan huisraad benodigde bedragen met het oog op de aanvullende bijdragen door de Wet op de Materiële Oorlogsschaden in uitzicht gesteld.

De verhoging kan tot bovenvermeld bedrag beperkt blijven daar andere posten o.a. die voor financiering van het Landbouwherstel ten opzichte van het aanvankelijk voor 1950 uitgetrokken bedrag lager konden worden geraamd. Hieromtrent moge nog het volgende worden medegedeeld.

Een nauwkeuriger raming, mogelijk door een beter inzicht ten gevolge van het ter beschikking staan van ervaringsmateriaal betreffende het aantal af te wikkelen schadegevallen en de daaruit voortvloeiende schadebedragen, deed blijken, dat in de jaren 1950 en 1951 voor dit doel in totaal een bedrag van f 95 miljoen benodigd is.

Aangezien het voorts mogelijk bleek op grond van bovenvermeld ervaringsmateriaal de raming voor 1950 ad f 84,5 miljoen te verminderen tot f 60 miljoen — een desbetreffend wetsvoorstel is in voorbereiding — diende voor het jaar 1951 een bedrag van f 35 miljoen te worden uitgetrokken, met dien verstande dat eventuele overschotten op 1950 naar 1951 zullen worden overgebracht.

De verhoging van de Buitengewone Dienst II is in hoofdzaak een gevolg van het feit dat voor verstrekking van kapitaal aan het Zuiderzeefonds meer is uitgetrokken dan aanvankelijk voor 1950 was geraamd, zulks in verband met de uit te voeren werken aan de IJsselmeerpolders.

Voor 1950 zullen suppletoir gelden op de onderhavige post worden aangevraagd. Voor nadere bijzonderheden moge nog worden verwezen naar de Memorie van Toelichting op de ontwerp-begroting voor het Zuiderzeefonds.

Tenslotte moge nog de aandacht worden gevestigd op enkele andere zeer belangrijke suppletore verhogingen van de begroting 1950 welke zijn of zullen worden aangevraagd. Deze betreffen de lening aan Indonesië (f 280 miljoen); de vergoeding aan de gemeenten wegens derving van een gedeelte van de opbrengst der ondernemingsbelasting (f 128 miljoen); de omzetting van herstellfinanciering die in het verleden heeft plaats gehad, in aanvullende bijdragen ingevolge de Wet op de Materiële Oorlogsschaden (f 110 miljoen); de deelneming in het aandelenkapitaal van de Nederlandse Spoorwegen N.V. (f 290 miljoen) en de uitkering wegens oorlogsschade aan de Nederlandse Spoorwegen (f 73 miljoen). Hierbij zij aangetekend, dat de laatste drie bedragen monetair van geen betekenis zijn, aangezien in verband met deze uitgaven reeds in voorafgaande jaren betalingen hebben plaats gevonden.

Onder de middelen van 1950 is suppletoir opgebracht de opbrengst van de teruggave van door de Duitsers geroofd goud ad f 131 miljoen, welke bate is aangewend voor gedeeltelijke aflossing van de schuld bij De Nederlandsche Bank.

Oorlog. In de voorliggende begroting is aangenomen, dat alle troepen van de Koninklijke Landmacht welke thans nog in Indonesië vertoeven, in de loop van 1950 zullen worden gerepatriëerd, zodat voor 1951 hiervoor geen gelden behoeften te worden opgenomen.

Dit is de voornaamste oorzaak, dat de begroting 1951 belangrijk lager is dan die voor 1950, ondanks het feit dat de legersterkte in 1951 groter zal zijn dan in 1950.

Voorts zijn in sterke mate ten uitvoer gebrachte interne bezuinigingen en de omstandigheid dat in voorafgaande jaren reeds gedeeltelijk in de behoeften aan oefenmaterieel voor de vredesdienst van het leger werd voorzien, oorzaak, dat de ramingen in de materieelsector van de vredesdienst circa f 100 miljoen lager konden worden gesteld.

Hier staat tegenover, dat in 1951 als onderdeel van het buitengewoon krediet, een aanvang zal worden gemaakt met de aanschaffing van materieel ten behoeve van de te mobiliseren legeronderdelen.

Hierbij wordt uitgegaan van de te mobiliseren mankracht, waaromtrent indertijd afspraken zijn gemaakt in West-Europees en Noord-Atlantisch verband. In vorige jaren zijn voor deze legeronderdelen slechts gelden aangevraagd voor de aanschaffing van kleding. Thans wordt overgegaan tot de aanschaffing van overig materieel, voorzover dit niet in het kader van de wederzijdse militaire hulpverlening ter beschikking zal komen.

Aangetekend zij, dat met de sedert kort ontstane noodzaak tot verhoogde inspanning op het gebied der defensie uiteraard nog geen rekening kon worden gehouden. Hoewel ook een ruimere bijdrage van buitenlandse zijde kan worden verwacht, zal desondanks een suppletoire verhoging van de thans voor 1951 aangevraagde gelden naar alle waarschijnlijkheid onvermijdelijk zijn.

Ten aanzien van de luchtmacht kan worden gesteld, dat deze in voorgaande jaren met betrekking tot Indonesië slechts een geringe rol heeft gespeeld, zodat, in tegenstelling tot de landmacht, de opbouw normaal voortgang kon vinden.

In de begroting 1951 wordt rekening gehouden met een verdere uitbouw van de luchtmacht tot de sterkte, welke in West-Europees en Noord-Atlantisch verband werd overeengekomen en waarvoor in vorige jaren reeds de basis werd gelegd.

Naar het zich laat aanzien zal ook van de luchtmacht een verhoogde inspanning worden geëist. Zij zal echter waarschijnlijk in eerste instantie van geringere omvang zijn dan bij de landmacht.

Marine. De vermindering van deze begroting, vergeleken met die voor 1950, komt vooral tot uitdrukking in de personeelsuitgaven en materiële uitgaven. Door de gewijzigde situatie bleek het n.l. mogelijk de totale sterkte van het militaire personeel te verminderen terwijl in 1951 het eindstadium der demobilisatie zal worden bereikt. Verder kunnen als oorzaken voor de geringere bedragen voor materiële uitgaven worden genoemd: het versnellen van de werkzaamheden aan de nieuwe oorlogshaven te Den Helder in 1950, waardoor in 1951 met een kleiner bedrag kan worden volstaan; het minder uittrekken voor grote herstellingen aan schepen in verband met uitgebreide grote reparaties in vorige begrotingsjaren; het niet opbrengen van fondsen voor aanschaffing van nieuwe vliegtuigen en het aftrekken van een bedrag van f 2 miljoen bij de Marine-Luchtvaart-Dienst in Nieuw-Guinea wegens het in rekening brengen van werk aan derden.

Voorts is het aandeel in de kosten van het Commando Luchtvaartopleidingen belangrijk verlaagd in verband met een gewijzigde kostenverdeling tussen Oorlog en Marine.

Tenslotte konden als gevolg van het vergevorderde stadium van gereedheid van de nieuwbouw van de dienst van het Loodswezen en van de dienst der Hydrografie de uitgaven voor deze diensten op de Buitengewone Dienst II belangrijk lager worden geraamd.

Wederopbouw en Volkshuisvesting. De stijging van de Gewone Dienst is hoofdzakelijk het gevolg van hogere ramingen voor de bijdragen in de exploitatiekosten van woningwetwoningen en voor de bijdragen in de lonen van de D.U.W.-arbeiders. De post voor bijdragen aan gemeenten in de exploitatie van woningwetwoningen neemt uiteraard toe naar mate meer woningwetwoningen gereedkomen.

Bij de raming van de bijdragen in de lonen van D.U.W.-arbeiders en met deze bijdragen gelijk te stellen uitgaven, is uitgegaan van 20 000 te werk te stellen werkloze arbeiders. Het voor 1950 voor deze loonbijdragen geraamde bedrag, hetgeen was gebaseerd op 17 000 arbeiders, is tengevolge van de toegenomen werkloosheid ontoereikend gebleken en zal met rond f 8,5 miljoen moeten worden verhoogd.

De hogere raming van de Buitengewone Dienst I is geheel toe te schrijven aan de uitgaven voortvloeiende uit de Premiereregeling Woningbouw 1950. Hierbij dient evenwel in aanmerking te worden genomen, dat de begroting 1950 voor deze uitgaven met f 24 miljoen is verhoogd.

Deze Premiereregeling, waarvan de betekenis meer uitvoerig uiteengezet werd in de Toelichting op het voor 1950 voor dit doel suppletoir aangevraagde bedrag ad f 24 miljoen geeft, in vergelijking met de voordien geldende Financieringsregeling Woningbouw 1948, aan degenen die willen bouwen meer zekerheid.

Verwacht wordt, dat deze regeling welke voorshands in 1950 als proef wordt toegepast stimulerend op de woningbouw zal werken. Deze verwachting, alsmede het feit, dat op lange termijn de financiële lasten lager zullen zijn dan die welke uit de oude regeling voortvloeien, hebben er toe geleid ten behoeve van de besteding der premiereregeling voor 1951 wederom gelden uit te trekken.

De kapitaalsuitgaven zijn ten opzichte van 1950 verminderd. Deze lagere raming is enerzijds het gevolg van het feit, dat voor de financiering van woningwetwoningen zal worden gestreefd naar een zo ruim mogelijke inschakeling van institutionele beleggers e.a.; anderzijds kan

deze verlaging worden toegeschreven aan het vervangen van de Financieringsregeling Woningbouw 1948 door de Premiereregeling Woningbouw 1950 tengevolge waarvan de post „Kredieten onder hypothecair verband voor verdere woningbouwvoorzieningen” voor memorie is opgenomen.

Verkeer en Waterstaat. Bij vergelijking van het totaal van de Gewone Dienst met dat opgenomen in de oorspronkelijke begroting 1950, verhoogd met de suppletore begrotingen die voor dat jaar reeds zijn of zullen worden ingediend, geeft deze dienst een vermindering van ongeveer f 2,7 miljoen te zien.

Deze vermindering wordt grotendeels verklaard door de omstandigheid, dat ten behoeve van de aanleg van de Friese Kanalen geen gelden zijn geraamd, aangezien verwacht mag worden dat het werk in 1950 zo ver gevorderd zal zijn dat de financiële eindverantwoordelijkheid ten volle ten laste van dat jaar kan worden gebracht.

Gerekend moet echter worden op een suppletore verhoging met f 3,5 miljoen voor 1950.

Daarnaast zijn er nog enkele verhogingen waarvan de voornaamste zijn: een stijging van de personeelslasten, een hogere raming voor diverse onderhoudswerken en een hogere uitkering voor onderhoud, verbetering en aanleg van wegen niet in beheer en onderhoud bij het Rijk.

Het lagere bedrag op de Buitengewone Dienst I wordt voornamelijk veroorzaakt door het feit, dat de in de afgelopen jaren ten behoeve van de uitvoering van de Zee- en Luchtvaartverzekeringswet beschikbaar gestelde gelden nog niet geheel zijn verbruikt en voor het resterende bedrag naar 1951 zullen worden overgebracht. De verlaging wordt voor het overige grotendeels verklaard door een overeenkomstige ontwikkeling ten aanzien van het herstel van de door oorlogshandelingen vernielde Rijkswaterstaatswerken.

Voor 1950 zal nog een bedrag suppletoir worden aangevraagd voor uitkeringen inzake reconstructie van gedurende de oorlog verloren gegane koopvaardijsschepen in de Indonesische wateren.

De in de Buitengewone Dienst II suppletoir in 1950 aangebrachte of nog aan te brengen wijzigingen, o.a. verhogingen voor verbetering van de verkeers- en spoorwegtoestanden te Utrecht, inpoldering van de Biesbosch, aanleg van wegen en bouw van bruggen, waartegenover een vermindering van de raming van de post leningen ten behoeve van de K.L.M., resulteren in een verlaging van $\pm$ f 0,8 miljoen. Vergelijking van het ramingstotaal voor 1951 met het voor 1950 benodigde bedrag na toepassing van laatstvermelde verlaging geeft derhalve per saldo een daling van f 5,8 miljoen.

De belangrijkste verlagingen zijn: kapitaalsverstrekking aan de P.T.T., lening aan het Nationaal Luchtvaartlaboratorium, diverse investeringen bij de afdeling Burgerlijke Luchtvaart.

Hiertegenover staat in de eerste plaats een verhoging van het bedrag ten behoeve van de uitvoering van landaanwinningswerken.

Bovendien zijn belangrijke bedragen uitgetrokken ten behoeve van de werken aan het Pannerdensch Kanaal, de Rijn-kanalisatie, de brug bij Doesburg, de verbetering van de IJssel en van de tunnel bij Velsen. Met de uitvoering van deze werken moet thans een aanvang worden gemaakt teneinde de waterstaatkundige toestand van het land te verbeteren en de verkeersbelangen te dienen.

Bij deze vergelijking is geen rekening gehouden met de in 1950 suppletoir aangevraagde gelden ten behoeve van de financiering van de K.L.M. en het uitvoeren van een aantal werkverruimingswerken (tezamen $\pm$ f 72 miljoen).

Economische Zaken. Zoals reeds bij de behandeling der begroting voor 1950 werd medegedeeld is het beleid gericht op het scheppen van een zodanige basis voor onze volkshuishouding, dat het evenwicht tussen nationale productie en het totaal van verbruik en investering wordt hersteld bij een zo hoog mogelijk welvaartspeil en een zo groot mogelijke werkgelegenheid, daarbij in aanmerking nemende Nederlands gewijzigde economische positie in de wereld.

Als een van de belangrijkste factoren moet daarbij worden gezien de krachtige voortzetting van de industrialisatie. Als middelen hiertoe zijn o.a. te noemen de steun van het Rijk bij het bouwen van industrieparken in z.g. ontwikkelingsgebieden, en het geven van voorlichting op het gebied der industrialisatie. Voor beide doeleinden is in deze begroting voor het eerst een bedrag uitgetrokken.

Een niet minder belangrijke factor is het bevorderen van een krachtige middenstand. Het bevorderen van credietverlening door garantie van door borgstellingsfondsen en door de Nederlandse Middenstandsbank verleende kredieten is een van de middelen hiertoe.

De zeer aanzienlijke bezuiniging op dit begrotingshoofdstuk werd bereikt door in overeenstemming met de verdere voortschrijding van de liberalisatie van het Europees Handelsverkeer de distributie en prijsbeheersingsmaatregelen nagenoeg volledig op te heffen. Tot ver-

melde bezuiniging droegen voorts bij de opheffing c.q. samenvoeging van de Rijksbureaux voor Handel en Nijverheid, de inkrimping van het Directoraat-Generaal van de Prijzen en van de Accountantsdienst, alsmede het feit, dat een aantal in het buitenland gestationeerde ambtenaren van het Directoraat-Generaal voor de Buitenlandse Economische Betrekkingen zijn overgegaan in dienst van het Ministerie van Buitenlandse Zaken. De verlaging van de overige uitgaven (subsidies e.d.) is voornamelijk ontstaan door het vervallen van het kolensubsidie uit het Fonds voor de Prijspolitiek. Enkele andere posten, zoals het subsidie aan de Centrale Organisatie voor toegepast natuurwetenschappelijk onderzoek en de bijdragen aan enkele internationale organen moesten daarentegen worden verhoogd.

Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening. Teneinde de doelstelling van het beleid n.l. een vergroting van de eigenproductie van voedsel en veevoeder ter besparing op de import en een zo economisch mogelijke voortbrenging van hoogwaardige producten, mogelijk te maken, bleek het noodzakelijk de onder de Directie van de Landbouw ressorterende diensten en instellingen, die zich bewegen op het terrein van onderzoek, voorlichting en onderwijs uit te breiden. Anderzijds is de raming van de uitgaven, verbonden aan de uitvoering van cultuurtechnische werken uit budgetaire overwegingen beperkt tot ongeveer het bedrag, hetwelk voor dit doel in 1949 is uitgegeven.

Ten aanzien van het apparaat van de Centrale Contrôledienst ressorterende onder de Directie van de Voedselvoorziening kan worden medegedeeld, dat een belangrijke verlaging mogelijk bleek, in verband met het feit, dat vele maatregelen op het gebied van de voeding genomen worden door het bedrijfsleven, waardoor een deel van de kosten van de Centrale Contrôledienst, welke worden gemaakt ten behoeve van het toezicht op de naleving van deze maatregelen, ten laste van het bedrijfsleven kon worden gebracht.

Een verdere verlaging bleek mogelijk door inkrimping van de apparatuur van de diensten van Landbouwherstel en van het Bureau Oogstvoorziening, waarbij ten aanzien van de laatste dienst valt op te merken, dat het te verlenen subsidiebedrag er op ingesteld is, dat in nog sterkere mate dan thans het geval is, gerekend wordt op de zelfwerkzaamheid van de georganiseerde landbouw.

Sociale Zaken. De verhoging van de uitgaven op de Gewone Dienst met rond f 80 miljoen is in hoofdzaak een gevolg van de hogere raming van de afdeling Sociale Verzekering, onder welke afdeling thans een post van f 70 miljoen is opgenomen voor kosten, voortvloeiende uit de Werkloosheidswet, benevens een post voor aanvulling van renten krachtens de ongevallenwetten, terwijl voorts belangrijk hogere bedragen worden geraamd voor de uitkeringen ingevolge de Noodwet Ouderdomsvoorziening, voor aanvulling van renten krachtens de Invaliditeitswet en voor kinderbijslagen aan invaliditeits-, ouderdoms- en wezenrentetrekken. Ten aanzien van het hiervoor genoemde bedrag van f 70 miljoen voor kosten, voortvloeiende uit de Werkloosheidswet, zij opgemerkt, dat deze kosten zijn geraamd voor een geheel jaar, ofschoon nog niet vaststaat, dat deze wet met ingang van 1 Januari 1951 in werking zal treden.

Voorts moet hierbij nog worden aangetekend, dat tegenover meergenoemde post van f 70 miljoen enige verlagingen staan, n.l. van de post voor subsidiën in de kosten van wachtgeldregelingen met $\pm$ f 6 miljoen en van de uitkeringen ingevolge de overbruggings- en sociale bijstandsregelingen (voor 1950 inclusief te verwachten suppletoire aanvragen te stellen op $\pm$ f 43 miljoen) met $\pm$ f 37 miljoen.

De hogere raming voor de afdeling Volksgezondheid houdt grotendeels verband met verhoging van een aantal subsidies en met enkele nieuwe subsidies voor de gezondheidszorg. Hiervan kunnen als voorname worden genoemd de subsidies voor de tuberculosebestrijding, het sanatorium te Davos, de kraamzorg, de kinderhygiëne, de geestelijke volksgezondheid, de revalidatie en de bijdragen in de exploitatie van waterleidingen.

Bij het Rijksarbeidsbureau is, in het kader van de werkgelegenheidspolitiek der Regering, voor de uitgaven in verband met de emigratie, vergeleken bij de begroting 1950, een zeer aanzienlijk hoger bedrag geraamd.

Hierbij zij aangetekend, dat voor een deel van de vorengenoemde uitgaven benevens voor enige andere uitgaven bij suppletoire begroting voor het dienstjaar 1950 verhogingen zullen moeten worden aangevraagd. In totaal zal voor de Gewone Dienst van Sociale

Zaken op een suppletoire begroting 1950 van zeker f 42 miljoen moeten worden gerekend, welk bedrag o.m. is samengesteld uit:

Uitkeringen ingevolge de overbruggingsregeling en ingevolge de sociale bijstandsregeling	f 25 000 000
Uitkeringen ingevolge de Noodwet Ouderdomsvoorziening	7 500 000
Aanvulling renten Invaliditeitswet	1 500 000
Aanvulling ongevalrenten	1 500 000

De hogere raming van de Buitengewone Dienst I van Sociale Zaken is hieraan te wijten, dat voor uitgaven in verband met demobilisatievoorzieningen thans een bedrag van f 8 500 000 op de begroting van Sociale Zaken is uitgetrokken. Ook voor deze uitgaven zal een suppletoire begroting 1950 moeten worden ingediend, waarschijnlijk ten bedrage van bijna het dubbele van het thans voor 1951 geraamde bedrag.

Uniezaken en Overzeese Rijksdelen. In verband met de omstandigheid, dat de repatriëring van Nederlandse militairen uit Indonesië in de loop van 1950 zal worden voltooid, heeft voor 1951 en volgende jaren aan de Niwin geen Rijkssubsidie te worden toegekend; voor de gehele Rijksbegroting betekent dit een vermindering met f 2 200 000.

Als gevolg van de voortschrijdende liquidatie van het voormalige K.N.I.L. kon rond f 5 000 000 minder worden uitgetrokken.

De bijdrage van Nederland in de pensioenen van het gewezen Indonesisch Overheidspersoneel is voor 1950 op grond van de betreffende overeenkomst slechts voor 9 maanden uitgetrokken; voor 1951 moest met een vol jaar worden rekening gehouden, met het oog waarop te dezer zake f 3 miljoen méér is geraamd.

G. Sterkte van het burgerlijk Rijkspersoneel.

In de hiernavolgende tabel is een overzicht opgenomen van het verloop van de sterkte van het burgerlijk Rijkspersoneel sinds 1 Januari 1946. Daaruit blijkt, dat de omvang van dit personeel, voor alle Departementen van Algemeen Bestuur tezamen genomen, sinds de indiening van de begroting voor het vorig jaar geleidelijk verder is teruggelopen.

Evenals vorige jaren is het personeelsverloop bij de Ministeries van Oorlog en van Marine in de tabel afzonderlijk tot uitdrukking gebracht. Ten aanzien van de sterkte van het burgerlijk personeel bij die Ministeries valt een stijgende tendentie waar te nemen, welke, zoals bekend, mede verband houdt met de geleidelijke vervanging van (duurder) militair personeel door (goedkoper) burgerlijk personeel, welke vervanging nog steeds voortgang vindt.

Ter vergelijking zijn naast de aantallen betreffende de werkelijke sterkte de personeelsaantallen opgenomen, zoals die in de begrotingen 1950 en 1951 zijn geraamd, welke laatste sterkte uiteraard over het algemeen hoger ligt dan de werkelijke sterkte, omdat sommige vacatures nog niet konden worden vervuld e.d. Ten aanzien van de begrotingssterkte voor 1950 moge nog worden opgemerkt, dat dit is de sterkte volgens de vastgestelde, resp. ingediende begroting en dat dus geen rekening is gehouden met suppletoire begrotingen.

Ter nadere toelichting op de cijfers opgenomen in het overzicht van het verloop van de sterkte van het burgerlijk Rijkspersoneel moge het volgende dienen.

Algemeen. In het voorafgaande jaar gaf het moeilijkheden om aan te geven, hoeveel werklieden onder de personeelssterkte waren begrepen, omdat geen overeenstemming bestond over de vraag, welke personen onder de categorie werklieden moesten worden gerangschikt. Thans is in dit opzicht voor alle Ministeries één lijn getrokken en zijn als werklieden beschouwd alle personen, voor wie de bezoldiging is geregeld in de bijlage E of F van het Bezoldigingsbesluit Burgerlijke Rijksambtenaren 1948.

Seizoensarbeiders en losse arbeiders zijn niet in het overzicht opgenomen.

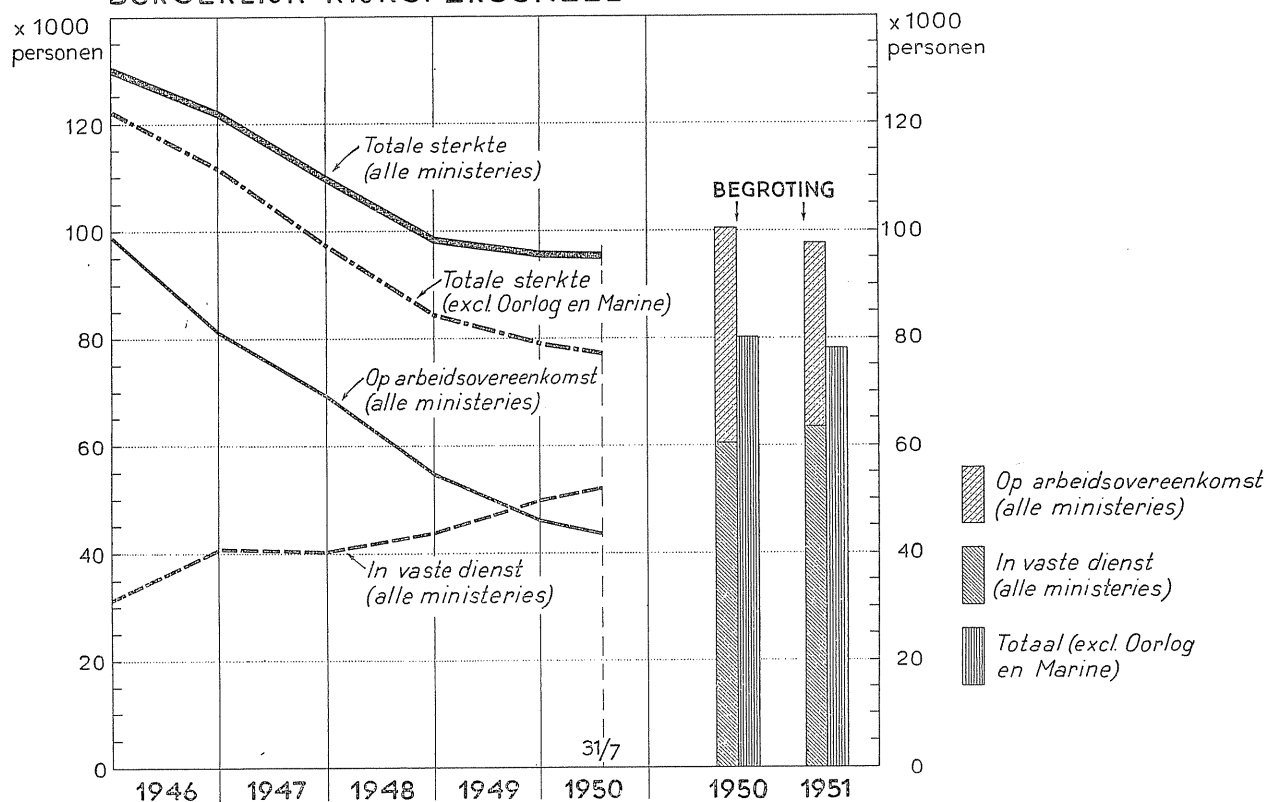
Overzicht van het verloop van de sterkte van het burgerlijk Rijkspersoneel

Hoofdstuk/Fonds	Werkelijke sterkte						Geraamd in begroting	
	1 Jan. 1946	1 Jan. 1947	1 Jan. 1948	1 Jan. 1949	1 Jan. 1950	31 Juli 1950	1950 ¹⁾	1951
II Hoge Colleges van Staat en Kabinet der Koningin	342	320	331	336 ²⁾	348	340	349	349
II A Algemene Zaken	1 030	343	105	106	106	105	116	112
III Buitenlandse Zaken	346	497	576	612	673	758	749	835
IV Justitie	37 316	33 348	23 592	17 512	16 641	16 254	17 062	15 920
V Binnenlandse Zaken	5 654	4 170	2 301	1 214	1 002	962	1 103	949
VI Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen	5 280	5 325	5 987	6 455	6 841	7 139	7 434	7 548
VII B Financiën	20 925	21 880	23 923	22 979	22 458	22 317	22 209	22 834
IX A Wederopbouw en Volkshuisvesting	9 038	6 488	6 700	5 040	3 880	3 738	4 095	3 991
IX B Verkeer en Waterstaat	3 316	7 179	7 102	7 410	7 284	7 431	7 351	7 570
X Economische Zaken	12 156	11 700	11 398	8 591	6 753	5 549	6 101	4 489
XI Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening (met inbegrip van het voormalig Landbouw-Crisisfonds)	19 991 ²⁾	14 758 ²⁾	10 048 ²⁾	8 707 ²⁾	7 750 ²⁾	6 755	6 921	6 986
XII Sociale Zaken	5 860	4 394	4 102	3 930	3 925	4 171	4 261	4 462
XIIIA Unie-aangelegenheden	203	272	289	315	309	246	305	312
XIIIB Uniezaken en Overzeese Rijksdelen	380	399	339	355	379	395	417	449
Zuiderzeefonds	989	988	1 104	1 173	1 165	1 182	1 326	1 203
Sub-totaal	122 826	112 061	97 897	84 735	79 514	77 588	80 080	78 289
VIII A Oorlog	4 897	6 431	7 955	9 008	10 659	11 871	12 864	12 677
VIII B Marine	3 295	4 339	4 575	5 283	6 118	6 470	7 409	7 234
Totaal	131 018	122 831	110 427	99 026	96 291	95 929	100 353	98 200

¹⁾ De aantallen opgenomen in de Millioenennota 1950 zijn voor zoveel nodig herzien in verband met inmiddels ingediende Nota's van Wijzigingen, resp. herziene begrotingsontwerpen, zomede in verband met enkele gebleken onjuistheden.

²⁾ Hierin begrepen de seizoenarbeiders bij het Staatsbosbeheer, die niet tot het eigenlijke burgerlijk Rijkspersoneel behoren en derhalve na 1 Januari 1950 niet meer in het overzicht zijn opgenomen.

³⁾ Sedert de vorige opgave gewijzigd.

Overzicht van het verloop van de sterkte van het
BURGERLIJK RIJKSPERSONEEL

Hoge Colleges van Staat en Kabinet der Koningin. In de werkelijke sterkte per 31 Juli 1950 en in de raming opgenomen in de ontwerp-begroting 1951 zijn respectievelijk 42 en 45 werklieden begrepen.

Buitenlandse Zaken. In de ontwerp-begroting 1951 is met een hoger aantal personen gerekend dan het aantal werkzaam per 31 Juli 1950. De ruimere raming is noodzakelijk geworden door het overkomen van een aantal handels-diplomatieke ambtenaren die voorheen onder Economische Zaken ressorteerden en door een uitbreiding van het departementale apparaat als gevolg van de reorganisatie van het Ministerie. Hoewel met deze uitbreiding reeds rekening is gehouden in de herziene begroting 1950, was zij per 31 Juli 1950 nog niet tot stand gebracht.

Voorts moet worden opgemerkt, dat de vermelde aantallen niet omvatten de in het buitenland werkzame hulpkrachten en evenmin de bezetting van de bureaux der Militaire Missies in Duitsland en Japan en de in het buitenland gevestigde bureaux voor voorlichting en verbinding. In deze sectoren waren per 31 Juli 1950 werkzaam 1068 personen. Door beperking van het aantal hulpkrachten kan in de ontwerp-begroting 1951 met 982 man worden volstaan.

Justitie. De dalende lijn in de aantallen personeel geraamd in de begroting 1950, in dienst per 31 Juli 1950 en geraamd in de ontwerp-begroting 1951 wordt veroorzaakt doordat een belangrijke vermindering van de personeelssterkte van het Gevangeniswezen kan worden bereikt.

In de werkelijke sterkte per 31 Juli 1950 en in de raming, opgenomen in de ontwerp-begroting 1951 zijn respectievelijk 497 en 483 werklieden begrepen.

Binnenlandse Zaken. In de ontwerp-begroting 1951 kon de personeelssterkte lager worden geraamd omdat de werkzaamheden van de Dienst voor Maatschappelijke Zorg ten dele een aflopend karakter hebben.

Opgemerkt wordt dat in het personeelsaantal per 31 Juli 1950 zijn begrepen 199 personen behorende tot het verplegend personeel en 178 werklieden. In de ontwerp-begroting 1951 is dit aantal voor elk der beide groepen 174.

Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen. Het verschil tussen de werkelijke sterkte per 31 Juli 1950 en de bezetting waarmede in de begroting 1950 en de ontwerp-begroting 1951 rekening is gehouden, is in hoofdzaak gelegen in de vacatures en de personeelsuitbreiding bij de Rijksuniversiteiten en de Technische Hogeschool.

Financiën. De in de begroting 1950 voor de Belastingdienst geraamde personeelssterkte is onvoldoende gebleken. In het bijzonder voor de buitendienst moest personeel worden aangetrokken. In de werkelijke sterkte per 31 Juli 1950 komt dit reeds tot uitdrukking. Voor 1951 is in de begroting met een verdere uitbreiding rekening gehouden.

In het aantal per 31 Juli 1950 zijn 192 werklieden begrepen, tegen 194 in het aantal geraamd in de ontwerp-begroting 1951.

Wederopbouw en Volkshuisvesting. De personeelssterkte per 31 Juli 1950 ligt belangrijk lager dan het totaal van de in de begroting 1950 geraamde aantallen. Dit vindt zijn verklaring in de omstandigheid dat verschillende werkzaamheden ten behoeve van de wederopbouw aan de gemeenten zijn overgedragen en dat in veel beperkter mate dan werd verwacht in huisvesting van arbeiders moest worden voorzien, waardoor het losse kamppersoneel en het personeel van de afdeling Huisvesting van de D.U.W. kon worden ingekrompen.

In de ontwerp-begroting 1951 moet ten opzichte van de toestand per 31 Juli 1950 met personeelsuitbreiding worden gerekend; de voor 1951 voorziene sterkte kan echter beneden het voor 1950 geraamde aantal blijven. De uitbreiding van personeel is o.m. nodig voor de werkzaamheden welke voortvloeien uit het inwerking treden van de nieuwe Wet op de Materiële Oorlogsschaden, voor het vergroten van het verwerkingsvolume van de Rijksgebouwendienst, voor de Provinciale Inspecties van de D.U.W. en voor het onderbrengen van gerepatrieerde gezinnen uit Indonesië in leegstaande D.U.W.-kampen.

In de werkelijke sterkte per 31 Juli 1950 en in de raming opgenomen in de ontwerp-begroting 1951 zijn respectievelijk 677 en 673 werklieden begrepen.

Verkeer en Waterstaat. De werkelijke sterkte per 31 Juli 1950 is hoger dan de sterkte geraamd in de begroting 1950, niettegenstaande de personeelsuitbreiding bij de Rijksluchtvaartschool, bij de Lucht-

verkeersbeveiliging en bij het Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut in mindere omvang heeft plaats gevonden dan in de begroting 1950 was voorzien. Dit komt omdat het aantal werklieden bij de Rijkswaterstaat het aantal geraamd in de begroting 1950 overtreft.

De hogere sterkte welke voor 1951 nodig wordt geoordeeld vloeit voor het grootste deel voort uit personeelsuitbreiding bij de Rijkswaterstaat in verband met de voorbereiding van plannen ten behoeve van de werkverruiming. De personeelsuitbreiding bij de Rijksluchtvaartschool, de Luchtverkeersbeveiliging en het Koninklijk Meteorologisch Instituut zal — zij het in meer beperkte mate dan in de begroting 1950 is voorzien — voortgang vinden.

In de werkelijke sterkte per 31 Juli 1950 en in de raming opgenomen in de ontwerp-begroting 1951 zijn respectievelijk 1968 en 2126 werklieden begrepen.

Economische Zaken. De verschillen tussen de werkelijke sterkte per 31 Juli 1950 en de geraamde sterkte in de begrotingen 1950 en 1951 worden in hoofdzaak veroorzaakt door de inkrimping van het Directoraat-Generaal voor de Prijzen en van de Accountantsdienst, door de centralisatie van de Rijksbureaux, alsmede door het overgaan van de in het buitenland gestationeerde ambtenaren van het Directoraat-Generaal voor de Buitenlandse Economische Betrekkingen naar het Ministerie van Buitenlandse Zaken.

In de werkelijke sterkte per 31 Juli 1950 en in de raming opgenomen in de ontwerp-begroting 1951 zijn respectievelijk 253 en 235 werklieden opgenomen.

Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening. De sterkte geraamd in de begroting 1950 was per 31 Juli 1950 nog niet verwezenlijkt.

Het verschil tussen de werkelijke sterkte per 31 Juli 1950 en de sterkte geraamd in de ontwerp-begroting 1951 is een gevolg van de noodzakelijk geachte personeelsuitbreiding bij de Landbouwhogeschool en de voorlichtingsdiensten.

In de werkelijke sterkte per 31 Juli 1950 en in de raming opgenomen in de ontwerp-begroting 1951 zijn respectievelijk 449 en 512 werklieden begrepen.

Sociale Zaken. Het verschil tussen de werkelijke sterkte per 31 Juli 1950 en de voor 1950 begrote sterkte, is in hoofdzaak daaraan toe te schrijven, dat bij enige afdelingen vacatures onvervuld bleven.

Voorzover de vervulling van de vacatures urgent is zijn deze ook in de ontwerp-begroting 1951 opgenomen. Bovendien is rekening gehouden met voor 1951 noodzakelijk geachte uitbreidingen bij enige afdelingen van het Departement en bij een aantal buitendiensten. De centralisatie van de looncontrole bij dit Ministerie draagt er eveneens toe bij, dat in de ontwerp-begroting 1951 op meer personeel moest worden gerekend.

In de werkelijke sterkte per 31 Juli 1950 en in de raming opgenomen in de ontwerp-begroting 1951, zijn respectievelijk 333 en 372 werklieden opgenomen.

Unie-aangelegenheden. Het achterblijven van de werkelijke sterkte per 31 Juli 1950 bij de personeelsaantallen geraamd in de begroting 1950 en de ontwerp-begroting 1951, kan worden verklaard door de bij het Hoge Commissariaat te Djakarta bestaande vacatures.

Opgemerkt wordt, dat bij dit Hoge Commissariaat ongeveer 70 ambtenaren zijn gedetacheerd, die echter zijn opgenomen in de personeelssterkte van de Ministeries, waarvan zij afkomstig zijn.

Uniezaken en Overzeese Rijksdelen. De sterkte, welke de begroting 1950 toelaat was per 31 Juli 1950 nog niet bereikt. Inmiddels is voor een aantal afdelingen uitbreiding van personeel toegestaan. In de ontwerp-begroting 1951 moest hiermede uiteraard eveneens rekening worden gehouden.

In de werkelijke sterkte per 31 Juli 1950 en in de raming opgenomen in de ontwerp-begroting 1951 zijn respectievelijk 29 en 31 werklieden begrepen.

Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds. Het ligt in het voornemen het verrichten van overwerk medio 1951 in het algemeen te beëindigen. Teneinde de naar verwachting ook dan nog bestaande achterstand in de werkzaamheden te kunnen inlopen zal tot uitbreiding van personeel moeten worden overgegaan.

Zuiderzeefonds. Het verschil tussen de sterkte geraamd in de begroting 1950 en de werkelijke sterkte per 31 Juli 1950, vloeit deels voort uit de omstandigheid, dat het uitvoeringstempo van de Zuiderzeewerken achter bleef bij de verwachting en deels uit een te hoge raming van het aantal personeel, werkzaam in de Noord-Oostpolder.

In de werkelijke sterkte per 31 Juli 1950 en in de raming opgenomen in de ontwerp-begroting 1951 zijn respectievelijk 16 en 68 werklieden begrepen.

Oorlog. Aangezien de vervanging van militairen door burgers nog niet is voltooid, is de werkelijke sterkte van het burgerlijk personeel per 31 Juli 1950 lager dan de sterkte, waarmede in de begroting 1950 is gerekend.

De voorgenomen vervanging zal in 1951 worden voortgezet, waardoor het noodzakelijk is voor dit jaar met een uitbreiding van het burgerlijk personeel te rekenen.

In de werkelijke sterkte per 31 Juli 1950 en in de raming opgenomen in de ontwerp-begroting 1951 zijn respectievelijk 6301 en 7062 werklieden begrepen.

Marine. Het achterblijven van de werkelijke personeelssterkte per 31 Juli 1950 bij de raming op de begroting 1950 wordt in hoofdzaak veroorzaakt doordat de voorgenomen personeelsuitbreiding bij de Rijkswerf in Den Helder en bij het Loodswezen nog niet tot stand kwam en doordat de vervanging van militair personeel door burgerlijk personeel werd vertraagd. In de ontwerp-begroting 1951 is wederom met deze uitbreiding en vervanging gerekend.

In de werkelijke sterkte per 31 Juli 1950 en in de raming opgenomen in de ontwerp-begroting 1951 zijn respectievelijk 3725 en 3558 werklieden opgenomen.

§ 4. Analyse van de begroting 1949, 1950 en 1951 naar kosten-categorieën, aangepast aan de methode van de Nationale boekhouding

De groepering van het omvangrijke cijfermateriaal van de Rijksbegroting naar enkele uniforme gezichtspunten ter verkrijging van een globaal totaal overzicht geschikt voor een diepergaande analyse kan het beste geschieden aan de hand van een indeling der verschillende posten naar kostencategorieën volgens de methode van de nationale boekhouding. Een zodanige cijferopstelling kan bovendien dienen als basis voor vergelijkende begrotingsstudies met andere landen en dient tenslotte een bouwsteen te vormen voor het op te stellen nationale budget. Met het oog op deze verschillende doeleinden is met medewerking van het Centraal Planbureau een zodanig overzicht van de Rijksbegroting samengesteld voor de jaren 1949 (vermoedelijke uitkomsten), 1950 (herziene raming) en 1951 (ontwerp-begroting).

Het overzicht is gesplitst in een zestal subrekeningen, welke elk een speciaal aspect van de betekenis der Rijksbegroting voor de volkshuishouding belichten.

Op rekening I wordt geboekt het totale beroep van het Rijk op de nationale middelen voor consumptieve doeleinden. Het Rijk legt n.l. beslag op arbeidskracht (lonen en salarissen) en doet een beroep op goederen en diensten van bedrijven en van het buitenland (materiële uitgaven). Voorts dient het gebruik van duurzame (kapitaal-)goederen onder het verbruik van de nationale middelen gerekend te worden (afschrijvingen). Aan de andere kant worden door de overheid tegen vergoeding goederen en diensten aan de particuliere sector geleverd. Het verschil tussen de desbetreffende uitgaven en inkomsten is het netto-beroep van het Rijk op de nationale middelen voor consumptieve doeleinden. Een wijziging in deze uitgaven heeft niet alleen monetaire betekenis, maar beïnvloed ook rechtstreeks de individuele behoeftebevrediging van de particuliere sector.

Op rekening II worden tot uitdrukking gebracht enerzijds de door het Rijk van de bedrijven en van het buitenland te ontvangen rente en winst en anderzijds de verschuldigde rente op de Staatsschuld.

In rekening III worden de inkomensstromen van en naar het Rijk weergegeven, waarbij sprake is van een overdracht van inkomens-gelden om niet. Bij de desbetreffende posten kan men geen rechtstreeks verband leggen tussen inkomen en tegenprestatie. Deze rekening belicht de betekenis van de inkomensverdelende werkzaamheid van de Rijksoverheid.

De saldi van de rekeningen I, II en III tezamen vormen het zgn. exploitatiesaldo van het Rijk. Dit saldo geeft aan het verschil tussen de lopende inkomsten en de lopende uitgaven en verdient

speciale aandacht, omdat het de spaaractiviteit van het Rijk in de inkomenssfeer belicht.

Rekening IV heeft een soortgelijke betekenis als rekening III, met dit verschil dat hierop in plaats van de inkomensoverdrachten de vermogenshervedelende functie van het Rijk tot uitdrukking wordt gebracht. Afgezien van de vermogensheffingen, welke buiten beschouwing werden gelaten, zijn hierbij in de huidige tijd speciaal de oorlogsschadevergoedingen van belang.

De som van de saldi van de rekeningen I, II, III en IV, vermeerderd met het saldo van de niet in die rekeningen opgenomen uitgaven en ontvangsten betreffende afgesloten dienstjaren, geeft een inzicht in de totale vermogensmutatie van het Rijk. Dit totaal is te vergelijken met het saldo van de Gewone Dienst + de Buitengewone Dienst I + het nadelig saldo van het Landbouw-Egalisatiefonds.

Op rekening V wordt wederom een reëel beroep van het Rijk op de nationale middelen geboekt, ditmaal voor investeringsdoeleinden. Het saldo van de bruto-investeringen en de afschrijvingen geeft de netto-toeneming van de kapitaalgoederen van het Rijk aan. De aandacht wordt er op gevestigd, dat naast de nieuwe werken, welke op de Buitengewone Dienst II staan vermeld, in de onderhavige rekening onder de bruto-investeringen ook zijn opgenomen het zogenaamde groot-onderhoud van werken en de inrichting, uitbreiding en vernieuwing van roerende goederen, welke in de bestaande opstelling van de Rijksbegroting ten laste van de Gewone Dienst of de Buitengewone Dienst I worden gebracht. De afschrijvingen werden dienovereenkomstig verhoogd, zodat het saldo van rekening V in overeenstemming is met het saldo van de nieuwe werken en afschrijvingen op de Buitengewone Dienst II.

In rekening VI worden nog de overige begrote balansmutaties van het Rijk belicht. De betekenis van deze rekening spreekt voor zichzelf. Het zal eveneens duidelijk zijn, dat het saldo van deze rekening tezamen met het bedrag der netto-investeringen gelijk moet zijn aan het saldo van de Buitengewone Dienst II.

Tot slot wordt nog een totaal-overzicht van de Rijksbegroting gegeven, waarbij speciale aandacht wordt geschonken aan het onderscheid in reële uitgaven van het Rijk, welke een beroep doen op de nationale middelen, en in overgedragen gelden, welke rechtstreeks ten bate van de overige sectoren van het economisch leven komen. De eerste groep van uitgaven werd zoveel mogelijk gesplitst naar militair apparaat, onderwijs en het overige burgerlijke apparaat.

I. Consumptie

Lasten				Baten			
(in miljoenen guldens)							
Omschrijving	1949 vermoedelijke uitkomsten	1950 herziene raming	1951 ontwerp- begroting	Omschrijving	1949 vermoedelijke uitkomsten	1950 herziene raming	1951 ontwerp- begroting
<i>Lonen en salarissen (incl. sociale lasten)</i>	<i>954</i>	<i>1 024</i>	<i>971</i>	<i>Diverse exploitatie-baten . . .</i>	<i>258</i>	<i>162</i>	<i>158</i>
Burgerlijk apparaat	297	306	307	Burgerlijk apparaat (retributies e.d.)	204	111	118
Militair apparaat ¹⁾	343	383	309	Onderwijs (schoolgelden etc.) . .	32	28	30
Onderwijs	314	335	355	Militair apparaat	22	23	10
<i>Materiële uitgaven</i>	<i>406</i>	<i>561</i>	<i>534</i>	<i>Saldo I (netto-consumptie) . .</i>	<i>1 395</i>	<i>1 796</i>	<i>1 596</i>
Burgerlijk apparaat	208	183	200				
Militair apparaat	166	344	299				
Onderwijs	32	34	35				
<i>Afschrijvingen ²⁾</i>	<i>293</i>	<i>373</i>	<i>249</i>				
Burgerlijk apparaat en onderwijs	145	130	133				
Militair apparaat	148	243	116				
	1 653	1 958	1 754		1 653	1 958	1 754

¹⁾ Inclusief burgerlijk personeel van de Departementen van Oorlog en Marine en inclusief beloningen in natura.

²⁾ In het hier vermelde bedrag is, behalve de in de Rijksbegroting opgenomen post voor afschrijvingen, tevens een bedrag begrepen overeenkomende met de bedragen wegens groot-onderhoud van werken en wegens inrichting, uitbreiding en vernieuwing van roerende goederen, welke bedragen in rekening IV onder de bruto-investeringen voorkomen, doch in de Rijksbegroting rechtstreeks ten laste van de Gewone Dienst worden gebracht.

II. Rente en winst
(in millioenen guldens)

Lasten

Baten

Omschrijving	1949 vermoedelijke uitkomsten	1950 herziene raming	1951 ontwerp- begroting	Omschrijving	1949 vermoedelijke uitkomsten	1950 herziene raming	1951 ontwerp- begroting
<i>Rente op Staatsschuld</i>	514	557	537	<i>Rente en winst</i>	119	87	77
Binnenland	448	473	461	Binnenland	116	82	71
Buitenland	66	84	76	Buitenland	3	5	6
				<i>Saldo II</i>	395	470	460
	514	557	537		514	557	537

III. Inkomensoverdrachten

<i>Toelagen aan gezinnen (sociale voorzieningen)</i>	537	665	611	<i>Belastingbaten</i>	3 359	3 630	3 429
Militaire pensioenen, demobilisatievergoedingen, etc.	73	122	57	Kostprijsverhogende belastingen	1 716	1 926	1 877
Noodvoorziening ouden v. dagen	150	154	157	Belastingen op winst en inkomen	1 643	1 704	1 552
Bijdragen in pensioen- en sociale ondsen	136	148	220	<i>Bijdragen van de lagere publiekrechtelijke lichamen aan het Rijk</i>	3	8	2
Werkloosheidsuitkeringen, D.U.W.lonen en overige sociale voorzieningen via lagere publiekrechtelijke lichamen	79	104	65	<i>Saldo III</i>	— 2 290	— 2 467	— 2 488
Diversen	99	137	112				
<i>Toelagen aan bedrijven (subsidiën)</i>	425	290	256				
Prijsverlagende subsidiën van het Landbouw-Egalisatiefonds	311	236	200				
Bijdrage in het exploitatiekort van bedrijven	28	Memorie	Memorie				
Subsidie in exploitatie van woningwetwoningen en nieuw gebouwde particuliere woningen	28	41	56				
Diversen (vnl. brandstoffen)	58	13	—				
<i>Bijdragen van het Rijk aan lagere publiekrechtelijke lichamen</i>	110	216	76				
Uitkering wegens derving van ondernemingsbelasting	—	128	—				
Diversen (vnl. politie)	110	88	76				
	1 072	1 171	943		1 072	1 171	943

IV. Vermogensoverdrachten

<i>Overgedragen vermogens: t.b.v. particuliere sector</i>	349	677	425	<i>Overgedragen vermogens: t.l.v. particuliere sector ²⁾</i>	247	176	22
Oorlogsschadevergoedingen	313	618 ¹⁾	360	Per saldo inhaal van belastingachterstand	130	Memorie	Memorie
Premieregeling woningbouw	—	24	39	Diverse kapitaalbatens	117	176	22
Diverse kapitaallasten	36	35	26	<i>t.l.v. lagere publiekrechtelijke lichamen</i>	—	—	—
<i>t.b.v. lagere publiekrechtelijke lichamen</i>	107	95	82	<i>t.l.v. het buitenland</i>	316	Memorie	Memorie
Oorlogsschadevergoedingen	81	65	55	<i>Voordelige devaluatieverschillen</i>	303	—	—
Investeringsbijdragen	26	30	27	<i>Saldo IV</i>	— 115	673	548
<i>t.b.v. het buitenland</i>	8	28	28		751	849	570
<i>Nadelige devaluatieverschillen</i>	287	49	35				
	751	849	570				

¹⁾ Inclusief omzetting herstelfinanciering in aanvullende bijdragen 110 mln.
Oorlogsschade Nederlandse Spoorwegen 73 „
Indische vlootreconstructie 92 „

Hiervan is reeds een groot deel in vroeger jaren betaald 275 mln.

²⁾ Zoals reeds in de tekst is vermeld, zijn de bijzondere heffingen buiten beschouwing gelaten.

V. Investerings.
(in millicenen guldens)

Debet

Credit

Omschrijving	1949 vermoedelijke uitkomsten	1950 herziene raming	1951 ontwerp- begroting	Omschrijving	1949 vermoedelijke uitkomsten	1950 herziene raming	1951 ontwerp- begroting
<i>Nieuwe werken</i>	139	255	237	<i>Afschrijvingen ¹⁾</i>	293	373	249
Waterstaatswerken	50	60	76	Burgerlijk apparaat (incl. onder- wijs)	145	130	133
Bestuursapparaat en domeinen	18	22	19	Militair apparaat	148	243	116
Militair apparaat	61	162	136	<i>Verkoop van goederen</i>	6	8	2
Onderwijs	10	11	6	<i>Saldo V (netto-investeringen)</i>	43	161	155
<i>Groot-onderhoud van werken ¹⁾</i>	117	105	71				
Waterstaatswerken	56	55	52				
Bestuursapparaat en domeinen	18	18	9				
Militair apparaat	38	29	7				
Onderwijs	5	3	3				
<i>Inrichting, uitbreiding en vernieu- wing (roerende goederen) ¹⁾</i>	86	182	98				
Burgerlijk apparaat	18	8	12				
Militair apparaat	64	170	81				
Onderwijs	4	4	5				
	342	542	406		342	542	406

VI. Vermogensmutaties

<i>Kapitaalverstrekkingen Binnen- land</i>	221	552	217	<i>Aflossingen</i>	79	191	145
Woningbouw	47	23	10	Binnenland	79	124	144
Spoorwegen, P.T.T., K.L.M.	106	427 ²⁾	108	Buitenland	—	67	1
Mijnen	32	53	60	<i>Ontvangsten i.v.m. aan- en ont- muntningen</i>	19	17	5
Landbouw	31	33	36	<i>Saldo VI</i>	289	757	248
Diversen	5	16	3				
<i>Kapitaalverstrekkingen Buiten- land</i>	23	280	Memorie				
<i>Aflossingen Nationale Schuld</i>	138	116	163				
Binnenland	81	49	75				
Buitenland	57	67	88				
<i>Uitgaven i.v.m. aan- en ontmun- tingen</i>	5	17	18				
	387	965	398		387	965	398

Gewone Dienst, Buitengewone Dienst I en Landbouw-Egalisatiefonds

Lasten

(in millioenen guldens)

Baten

<i>Bruto-consumptie</i>	1 653	1 958	1 754	<i>Diverse exploitatie-baten</i>	258	162	158
Burgerlijk apparaat en onderwijs	996	988	1 030	Burgerlijk apparaat en onderwijs	236	139	148
Militair apparaat	657	970	724	Militair apparaat	22	23	10
<i>Rente op Staatsschuld</i>	514	557	537	<i>Rente en winst</i>	119	87	77
<i>Overgedragen inkomens</i>	1 072	1 171	943	<i>Overgedragen inkomens</i>	3 362	3 638	3 431
t.b.v. particuliere sector	962	955	867	t.l.v. particuliere sector	3 359	3 630	3 429
t.b.v. publieke sector	110	216	76	t.l.v. publieke sector	3	8	2
<i>Overgedragen vermogens</i>	464	800	535	<i>Overgedragen vermogens</i>	563	176	22
t.b.v. particuliere sector	349	677	425	t.l.v. particuliere sector	247	176	22
t.b.v. publieke sector	107	95	82	t.l.v. publieke sector	—	—	—
t.b.v. buitenland	8	28	28	t.l.v. buitenland	316	Memorie	Memorie
<i>Nadelige devaluatieverschillen</i>	287	49	35	<i>Voordelige devaluatieverschillen</i>	303	—	—
<i>Afgesloten dienstjaren</i>	204	6	3	<i>Afgesloten dienstjaren</i>	39	6	2
	4 194	4 541	3 807	<i>Nadelig saldo (vermogensverlies)</i>	— 450	472	117
				Saldi I, II, III en IV	— 615	472	116
				Saldo afgesloten dienstjaren	165	—	1
					4 194	4 541	3 807

¹⁾ Verwezen wordt naar noot 2 bij tabel I.

²⁾ Inclusief kapitaalverstrekking aan de Nederlandsche Spoorwegen f 290 miljoen en financiering K.L.M. f 24 miljoen, tezamen f 314 miljoen, welk bedrag grotendeels in vroeger jaren is betaald.

Buitengewone Dienst II (Kapitaaldienst)

(in miljoenen guldens)

Debet

Credit

Omschrijving	1949 vermoedelijke uitkomsten	1950 herziene raming	1951 ontwerp- begroting	Omschrijving	1949 vermoedelijke uitkomsten	1950 herziene raming	1951 ontwerp- begroting
<i>Bruto investeringen</i>	342	542	406	<i>Afschrijvingen</i> ¹⁾	293	373	249
Burgerlijk apparaat en onderwijs	179	181	182	Burgerlijk apparaat en onderwijs	145	130	133
Militair apparaat	163	361	224	Militair apparaat	148	243	116
<i>Kapitaalverstrekingen</i>	244	832	217	<i>Verkoop van goederen</i>	6	8	2
<i>Aflossingen</i>	138	116	163	<i>Aflossingen</i>	79	191	145
<i>Uitgaven i.v.m. aan- en ont- muntningen</i>	5	17	18	<i>Ontvangsten i.v.m. aan- en ont- muntningen</i>	19	17	5
	729	1 507	804	<i>Nadelige saldi V en VI</i>	332	918	403
					729	1 507	804

Gehele Dienst (netto)

(in miljoenen guldens)

Uitgaven

Middelen

Omschrijving	1949	1950	1951	Omschrijving	1949	1950	1951
<i>Netto-consumptie</i>	1 395	1 796	1 596	<i>Saldo (netto beroep van het Rijk op de nationale middelen)</i> .	1 438	1 957	1 751
Burgerlijk apparaat en onderwijs	760	849	882				
Militair apparaat	635	947	714				
<i>Netto-investeringen</i>	43	161	155				
Burgerlijk apparaat en onderwijs	28	43	47				
Militair apparaat	15	118	108				
	1 438	1 957	1 751		1 438	1 957	1 751

§ 5. Beschouwingen over de ontwerp-begrotingen van fondsen en bedrijven voor 1951

Ingevolge het bepaalde in artikel 87 der Comptabiliteitswet (*Staatsblad* 1927, no. 259) en artikel 11 der Bedrijvenwet (*Staatsblad* 1928, no. 249) alsmede, voor wat het Scheepvaartfonds betreft, ingevolge het Besluit Scheepvaartfonds 1944 (*Staatsblad* no. E 23), worden bij de ontwerp-Rijksbegroting voor het dienstjaar 1951 gelijktijdig ingediend de ontwerp-begrotingen der afzonderlijke Fondsen en Staatsbedrijven voor dat dienstjaar, te weten van:

- A. het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds;
- B. het Zuiderzeefonds;
- C. het Landbouw-Egalisatiefonds;
- D. het Gemeentefonds;
- E. het Provinciefonds;
- F. het Scheepvaartfonds;
- G. het Staatsdrukkerij- en Uitgeverijbedrijf;
- H. het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie;
- I. het Staatsmuntbedrijf;
- J. het Staatsvisserijhavenbedrijf;
- K. de Staatsmijnen in Limburg.

De resultaten dezer ontwerp-begrotingen, voor zoveel leidende tot uitgaven ten laste of inkomsten ten bate van de Rijksbegroting, zijn enerzijds opgenomen in de hoofdstukken der Rijksbegroting van uitgaven, anderzijds verwerkt in de Middelenwet.

Aangaande het Zuiderzeefonds, het Landbouw-Egalisatiefonds, het Scheepvaartfonds, het Staatsbedrijf der P.T.T. en de Staatsmijnen in Limburg zij nog het volgende opgemerkt:

Zuiderzeefonds. Bij een oppervlakkige vergelijking van de kapitaaldienst van deze ontwerp-begroting met de begroting voor het dienstjaar 1950 zou de gevolgtrekking kunnen worden gemaakt, dat voor 1951 ruim f 20 miljoen meer wordt gevraagd dan voor het

¹⁾ Verwezen wordt naar noot 2 bij tabel I.

lopende jaar is toegestaan. Dit is echter niet juist, aangezien bij afzonderlijke wet in 1950 f 20 miljoen is gevoteerd voor het aanleggen van de dijken met bijbehorende werken ten behoeve van de indijking en droogmaking van de Oosterpolder.

Voor 1951 is in de onderhavige ontwerp-begroting thans direct een bedrag van f 20 miljoen opgenomen voor de voortzetting van laatstgenoemd werk.

De raming van de uitgaven voor 1951 komt in totaal dus ongeveer overeen met die voor 1950.

Landbouw-Egalisatiefonds. Bij de opstelling van deze ontwerp-begroting is, voor wat de te importeren goederen betreft, uitgegaan van de wereldmarktprijzen, zoals deze op 1 Juli 1950 golden. Ook voor wat de binnenlandse prijsverhoudingen aangaat is de toestand op 1 Juli 1950 als uitgangspunt genomen. Daarop is evenwel in zoverre een uitzondering gemaakt, dat reeds rekening is gehouden met de voorgenomen afschaffing van het subsidie op koffie.

Op deze wijze samengesteld zou de ontwerp-begroting van het Landbouw-Egalisatiefonds voor 1951 een nadelig saldo aanwijzen van circa f 170 miljoen. Met het oog op de na 1 Juli 1950 te constateren tendentie tot stijging van de wereldmarktprijzen is evenwel een bedrag voor onvoorziene uitgaven opgenomen van f 30 miljoen, teneinde de eventueel daaruit voortvloeiende nadelen te kunnen opvangen. Het nadelig saldo der ontwerp-begroting stijgt daardoor tot circa f 200 miljoen.

De gunstige afwijking ten opzichte van de herziene begroting voor het jaar 1950, die een nadelig saldo van ongeveer f 236 miljoen aanwijst, wordt in de eerste plaats verklaard door het reeds vermelde wegvallen van het subsidie op koffie (f 20 miljoen). Voorts is het thans mogelijk het subsidie op suiker, hetwelk in 1950 tot een bedrag van plm. f 21,5 miljoen was geraamd, voor „Memorie” op te nemen. Een en ander houdt verband met de algehele herziening van de tarieven der accijnzen, zoals in het kader van de Benelux is overeengekomen. Uitdrukkelijk dient te worden vastgesteld, dat bij de raming der algemene Rijksmiddelen met de gevolgen van de eventuele accijnsverlaging eveneens rekening is gehouden.

Tenslotte bleek het mogelijk door wijzigingen in de importbehoeften en door het wegvallen van het per 31 Juli 1950 ingetrokken subsidie op veekoeien en voorts door het ramen van een heffingsopbrengst op geëxporteerde veeteeltproducten, het nadelig saldo op veevoeder rond f 42 miljoen lager te ramen dan in de herziene begroting 1950 is geschied.

Tegenover deze verlagingen staat, dat, zoals reeds is medegedeeld, voor onvoorziene uitgaven, waarvoor in de herziene begroting 1950 een post van f 1 miljoen was opgenomen, thans f 30 miljoen is uitgetrokken.

Verder was het, rekening houdend met de op 1 Juli 1950 geldende importprijzen van de grondstoffen, benodigd voor de bereiding van margarine en vetten, noodzakelijk de raming voor dit onderdeel ten opzichte van 1950 te verhogen met rond f 17 miljoen.

Scheepvaartfonds. De exploitatie-begroting vertoont een sterke daling ten opzichte van het vorige jaar. Enerzijds wordt dit veroorzaakt door het feit, dat enige rederijen gebruik gemaakt hebben van haar optierecht om de door haar gehuurde schepen te kopen, anderzijds doordat het troepenvervoer in 1951 praktisch beëindigd zal zijn.

De kapitaalsbegroting voor 1951 is eveneens aanzienlijk gedaald, daar in tegenstelling tot 1950 geen schepen meer behoeven te worden aangekocht.

Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie. Onder invloed van de gunstige ontwikkeling van het verkeer en reeds ingevoerde tariefsverhogingen, alsmede tengevolge van de 5 % salarisverhoging zijn zowel de baten als de lasten in totaal tot een hoger bedrag opgenomen dan in de begroting 1950.

Evenals het vorig jaar zijn, in afwachting van een nadere wettelijke regeling van de exploitatievorm der radio-distributie alle begrotingsposten, welke hierop betrekking hebben voor „Memorie” uitgetrokken.

De afschrijvingen over de daarvoor in aanmerking komende bedrijfsmiddelen zijn verhoogd overeenkomstig de regeling, welke in het ontwerp van wet „Belastingherziening 1950” ten aanzien van verhoogde en vervroegde afschrijvingen is vervat.

Een bedrag, gelijk aan deze verhoging werd aan de reserve onttrokken.

Het bedrag van de voorgenomen kapitaalsinvesteringen wordt geraamd op f 104 miljoen en heeft voornamelijk betrekking op de telefoondienst.

Staatsmijnen in Limburg. De verwachting bestaat, dat dit Staatsbedrijf zich — evenals in 1950 — verder zal kunnen ontwikkelen.

Zulks komt tot uitdrukking in een hogere raming van de productie, zowel van de koolwinningsbedrijven als van de nevenbedrijven. Ten gevolge van de omstandigheid dat de 5 % loonsverhoging per 1 Januari 1950 in de opbrengstprijzen van kolen, briketten en cokes — voor zover deze producten in het binnenland worden afgezet — kon worden doorberekend, zijn deze in de ontwerp-begroting voor 1951 iets hoger geraamd. De aan de nevenbedrijven door te berekenen inzetprijzen van de in eigen bedrijf voortgebrachte producten, welke in deze bedrijven verder worden verwerkt, werden door de stijging van de kolenprijs verhoogd.

De verhoging van de lonen en de daarmee samenhangende sociale lasten, alsmede de hogere raming van de productie veroorzaaktten uiteraard een stijging van de exploitatiekosten. Met het oog op het inhalen van de nog steeds bestaande achterstand in de vernieuwing en in het onderhoud, alsmede door de voortschrijdende mechanisatie werden de materiaalkosten hoger geschat.

Het bedrag voor uit te voeren werken, voor het grootste gedeelte betrekking hebbend op de chemische sector, is nodig voor de regelmatige ontwikkeling van het bedrijf. Voor rond twee derde deel betreft het gelden voor reeds onderhanden zijnde werken.

§ 6. Staatsbalans en overzicht van de Nationale Schuld

A. Staatsbalans

Bij de samenstelling van de hierna opgenomen balans per 31 December 1949 zijn dezelfde principes gevolgd als ten grondslag liggen aan de beide voorgaande balansen. Een uitvoerige uiteenzetting van deze principes is gegeven in de toelichting bij de balans per ultimo 1947 (blz. 7 en 8 van de Millioenennota 1949).

Zoals uit de balans per 31 December 1949 blijkt, is het nadelige balanssaldo in 1949 gestegen met f 692 miljoen nl. van f 14 374 miljoen tot f 15 066 miljoen. In aanmerking nemende, dat voor het jaar 1949 het vermoedelijk beloop der Middelen van de Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I de vermoedelijke begrotingsuitgaven overtreft met f 450 miljoen (inclusief het nadelige saldo van het Landbouw-Egalisatiefonds en exclusief het voor dit doel te elimineren bijzondere hoofdstuk VII A-2), betekent dit, dat het balanssaldo tot een bedrag van f 1142 miljoen ongunstig is beïnvloed door bijzondere factoren. Reeds in de vorige Millioenennota (blz. 31) werd er op gewezen, dat er naast het saldo van de (vermoedelijke) begrotingsrekening oorzaken van algemene en incidentele aard zijn, welke een wijziging in het balanssaldo kunnen teweeg brengen. Als één van de algemene oorzaken werd genoemd het feit, dat bepaalde begrotingsuitgaven leiden tot het ontstaan van actiefposten op de balans of tot vermindering van passiefposten op de balans van het voorgaande jaar, waarbij als voorbeelden werden vermeld het doen van belangrijke aanschaffingen ten laste van de Gewone Dienst en het betalen van bijdragen in de oorlogsschade.

Voor het jaar 1949 zijn het vooral enkele *incidentele* factoren geweest, welke het negatieve balanssaldo hebben doen toenemen, nl. de kwijtschelding van vorderingen op Indonesië en de devaluatie van de gulden.

Hieronder volgt een summierië specificatie van het bedrag ad f 1142 miljoen.

A. Bijzondere factoren waardoor het nadelige saldo van de Staatsbalans ongunstig is beïnvloed:

(in miljoenen guldens)

1. Vervallen verklaarde vorderingen op Indonesië	2 000
af: niet in de balans per ultimo 1948 geactiveerde op dat tijdstip bestaande vorderingen en ten laste van de begroting 1949 gebrachte uitgaven	100
	— 1 900
2. Toeneming van de Staatsschuld in vreemde valuta als gevolg van de devaluatie in September 1949	911
3. Afschrijving op de materiële activa, na aftrek van de ten laste van de Gewone Dienst en de Buitengewone Dienst I geboekte aflossingen	107
	— 2 918

B. Bijzondere factoren welke het nadelige saldo in gunstige zin hebben beïnvloed:

1. Ten laste van de Buitengewone Dienst I betaalde oorlogsschade, waarvan de schuldverplichting op de balans 1948 voorkomt (post 13)	394
2. Aanschaffingen in 1949 ten laste van de Gewone Dienst en de Buitengewone Dienst I, welke op de balans zijn geactiveerd	155
3. Hogere waardering van de op de balans 1948 voorkomende materiële activa (zie toelichting bij post 8a)	198
4. Het op de balans opgenomen en niet ten gunste van de middelen voor 1948 en 1949 verantwoorde gedeelte van het saldo op de bijzondere Schatkist-rekening (tegenwaarde-rekening) bij De Nederlandsche Bank (zie toelichting bij balans post 3 C)	335
5. In de balans verwerkte hogere raming van aan het Rijk toekomend vijandelijk vermogen	178
6. In 1949 geboekte opbrengst van zgn. Regeringsgoederen, welke nog niet ten gunste van de begroting is gebracht	184
7. In 1946 gedane betalingen, welke om bijzondere redenen in de begrotingsuitgaven voor 1949 ter verevening zijn opgenomen	106
8. Hogere raming van de over 1948 en voorgaande jaren verschuldigde belastingen	160
af: diverse nadelige verschillen (zie toelichting hieronder)	73
	87
9. Diversen (vnl. achteraf te hoog gebleken reserveringen op de balans 1948 voor nog ten laste van dat jaar te betalen kosten)	139
	1 776
Saldo (nadelig)	1 142

Ter toelichting op de aftrekpost sub B 8 zij nog medegedeeld, dat op de balans als vorderingen inzake belastingen worden opgenomen de bedragen, welke op de balansdatum materieel verschuldigd zijn. Hierdoor kunnen afwijkingen ontstaan van de, overeenkomstig de bepalingen van de Comptabiliteitswet 1927, ten gunste van een bepaald dienstjaar geboekte belastingbedragen.

Het ligt in de bedoeling van de ondergetekende om de ervaring, welke bij de tot nu toe opgestelde balansen is opgedaan, het volgende jaar mede te benutten voor het samenstellen van een rekening van lasten en baten, welke een meer uitvoerig gespecificeerd overzicht van de mutaties in het balanssaldo zal verschaffen dan bovenstaande globale analyse.

Staatsbalans per 31 December 1949

(in miljoenen guldens)

Activa

Passiva

	Vergelijkende cijfers 1948	1949		Vergelijkende cijfers 1948	1949
1. Kas, bank- en girosaldi	808	919	12. Schulden op korte termijn:		
2. Dispositieruimte op in het buitenland verkregen crediten	208	168	a. Schatkistpapier in omloop	6 845	6 749
3. Vorderingen op korte termijn en vooruitbetalingen:			b. Schatkistpromessen bij De Nederlandsche Bank ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947	1 800	1 750
a. Belastingen	3 795	3 130	c. De Nederlandsche Bank voor overneming rijksmarkenbezit	1 500	1 500
af: reeds gestorte zekerheidstellingen welke nog niet zijn verrekend	408	13	d. Institutionele beleggers	—	231
	3 387	3 117	e. Onbelegde gelden Postcheque- en Girodienst en Rijkspostspaarbank	605	317
b. Nog ten gunste van 1949 (1948) te ontvangen middelen e.d.	788	897	f. Buitenlandse schuld	428	490
c. Overige vorderingen en vooruitbetalingen	547	1 379	g. Muntbiljetten in omloop	144	137
	4 722	5 393	h. Schulden uit hoofde van leveringen, werkzaamheden enz.	1 547	1 590
4. Aandeel van Indonesië in de onder post 15 begrepen (voorwaardelijke) verplichting van Nederland in verband met de deelneming van Nederland in het Internationaal Monetair Fonds en in de Internationale Bank voor Herstel en Ontwikkeling	356	536	i. Diverse schulden op korte termijn	1 876	2 079
5. Vorderingen op lange termijn	2 764	1 059		14 745	14 843
6. Reparatievorderingen op voormalige vijandelijke mogendheden	P.M.	P.M.	13. Verplichtingen inzake oorlogsschade	6 613	6 602
7. Deelneming in het Internationaal Monetair Fonds en in de Internationale Bank voor Herstel en Ontwikkeling	1 021	1 463	waarvan reeds betaald	2 196	2 590
8. Onroerende en roerende goederen:			Lopende rente	4 417 115	4 012 98
a. duurzame activa en verbruiksgoederen	4 970	5 255		4 532	4 110
b. handelsgoederen	145	200	14. Storting op Staatsschuld door institutionele beleggers (incl. Rijksfondsen)	1 484	737
	5 115	5 455	15. Verplichtingen verband houdende met de overeenkomst van Bretton Woods	1 388	1 987
9. Staatsbedrijven en deelnemingen in ondernemingen	2 159	2 260	16. Schulden op lange termijn:		
10. Diverse activa:			a. Geconsolideerde binnenlandse schuld	7 207	7 732
a. Bezittingen sociale verzekeringsfondsen	P.M.	P.M.	b. Buitenlandse schuld	2 214	3 073
b. Bezittingen Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds	P.M.	P.M.	c. Diverse schulden op lange termijn	122	109
c. Vorderingen enz. uit hoofde van contracten e.d. waartegenover verplichtingen staan (contrapost aan creditzijde onder no. 17c)	809	1 028		9 543	10 914
d. Diversen	301	406	17. Diverse passiva:		
	1 110	1 434	a. Verplichtingen sociale verzekeringsfondsen	P.M.	P.M.
11. Saldo	14 374	15 066	b. Verplichtingen Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds	P.M.	P.M.
	32 637	33 753	c. Verplichtingen uit hoofde van contracten e.d., waartegenover vorderingen enz. staan (contrapost aan debetzijde onder no. 10c)	809	1 028
18. Garanties en debetsaldi van door De Nederlandsche Bank voor rekening van het Rijk gevoerde rekeningen:			d. Muntfondsen	136	134
a. betreffende Indonesië	1 049	1 390		945	1 162
b. betreffende diverse instellingen enz.	541	1 140		32 637	33 753
	1 590	2 530	18. Garanties en debetsaldi van door De Nederlandsche Bank voor rekening van het Rijk gevoerde rekeningen:		
			a. betreffende Indonesië	1 049	1 390
			b. betreffende diverse instellingen, enz.	541	1 140
				1 590	2 530

Ter toelichting op de balanscijfers moge het volgende dienen.

Post 1. Het bedrag ad f 919 mln kan als volgt worden gespecificeerd:

De Nederlandsche Bank	f 549,1 miljoen
Bank voor Nederlandsche Gemeenten	0,5 „
Postrekening no. 1	99,4 „
Kas-, bank- en girosaldi van comptabelen	270 „

f 919 miljoen

Post 2. De belangrijkste component van deze post wordt gevormd door een bedrag van f 144,6 miljoen, zijnde de tegenwaarde van de hoofdsom der lening ad \$ 38 miljoen, door België aan Nederland in het kader van de E.C.A.-hulp verstrekt ingevolge het d.d. 7 September 1949 tussën de beide landen gesloten verdrag. Per 31 December 1949 was van deze lening nog niets opgenomen.

Post 3a. Als vorderingen wegens belastingen zijn aangemerkt alle belastingbedragen, welke op de balansdatum materieel verschuldigd waren. Het bedrag, groot f 3130 miljoen, is als volgt samengesteld:

1. Kohierbelastingen:			
a. Buitengewone heffingen	f	325	miljoen
b. Overige kohierbelastingen:			
Reeds opgelegd, nog niet ontvangen	f	994	miljoen
Nog niet opgelegd:			
over 1948 en voorgaande jaren	486	„	
over 1949	1073	„	
		2553	„
2. Niet-kohierbelastingen:			
Loonbelasting	f	135	miljoen
Vereveningsheffing	45	„	
Omzetbelasting	185	„	
Successierechten, enz.	15	„	
Accijnzen	112	„	
		492	„
		f	3370 miljoen

Hierop in mindering gebracht:

Aandeel Gemeentefonds en aandeel Provinciefonds	f	165	miljoen
Per ultimo 1949 ontvangen en nog niet ten gunste van de middelen of van de kohiervorderingen geboekt	75	„	
		240	„
		f	3130 miljoen

Post 3b. In deze balanspost is o.m. begrepen een bedrag van f 275 miljoen wegens ten gunste van de begroting van het dienstjaar 1949 verantwoorde schenkingen ingevolge het Europese Herstel Programma, waarvan de overboeking op de (gewone) schatkistrekening bij De Nederlandsche Bank in Maart 1950 plaats vond.

Post 3c. De stijging van het balansbedrag ten opzichte van 1948 moet grotendeels worden toegeschreven aan de toeneming van een aantal rekening-courantsaldi (o.a. met de Nederlandsche Spoorwegen), aan het opnemen in deze balanspost van het op 31 December 1949 bestaande saldo van de bijzondere schatkistrekening bij De Nederlandsche Bank (zgn. tegenwaarderekening) ad f 610 miljoen, na aftrek van het in post 3b begrepen gedeelte van f 275 miljoen en aan de verhoging met f 178 miljoen van de geschatte waarde van het aan de Staat toekomend vijandelijk vermogen. Als vorderingen op korte termijn zijn beschouwd de posten, welke binnen een tijdvak van vijf jaren moeten worden betaald. (Hetzelfde criterium geldt voor de schulden op korte termijn).

Posten 4, 7 en 15. De guldenswaarde van de in U.S.A.-dollars luidende deelneming van Nederland in het Internationaal Monetair Fonds en de Interbank steeg tengevolge van de devaluatie in September 1949 met ruim 43 % van f 1021,3 miljoen, d.i. f 442 miljoen, in verband waarmee deze deelneming thans voor f 1463 miljoen op de balans is opgenomen (post 7). Daartegenover stegen als gevolg van de devaluatie de verplichtingen van Nederland jegens het Internationaal Monetair Fonds en de Interbank met f 632 miljoen; hiervan werd voldaan door Nederland f 23 miljoen en door Indonesië (in verband met het aandeel ad 30 % van Indonesië in de deelneming) f 10 miljoen, zodat per ultimo 1949 de verplichtingen waren gestegen ten opzichte van 31 December 1948 met f 599 miljoen. Voor een gedeelte van dit bedrag (n.l. f 347 miljoen) werden pro-

messen afgegeven. De samenstelling van het balansbedrag ad f 1987 miljoen (post 15) luidt als volgt:

Obligo inzake deelneming in het kapitaal van het Internationaal Monetair Fonds en opname van vreemde valuta bij het Internationaal Monetair Fonds (voor welk obbligo promessen zijn afgegeven) f 965 miljoen

Obligo inzake deelneming in het kapitaal van de Interbank (inclusief promessen ad f 186 miljoen) 1022 miljoen

f 1987 miljoen

Van de toeneming der bovengenoemde verplichtingen van Nederland jegens het Internationaal Monetair Fonds en de Interbank kwam 30 % voor rekening van Indonesië, hetgeen een bedrag van f 190 miljoen uitmaakt; hiervan werd door Indonesië voldaan f 10 miljoen, zodat de desbetreffende verplichting van Indonesië steeg met f 180 miljoen tot f 536 miljoen (post 4).

Post 5. De aanzienlijke vermindering in 1949 van het bedrag der vorderingen op lange termijn moet in de eerste plaats worden toegeschreven aan de bij de Wet Souvereiniteitsoverdracht Indonesië vervallen verklaarde vorderingen op Indonesië. Hiermede was een bedrag van rond f 2 miljard gemoeid, waarvan op de balans per ultimo 1948 f 1500 miljoen was opgenomen. Voorts zijn enkele bedragen, tezamen groot f 172 miljoen, welke in de balans 1948 voorkwamen onder post 5, overgeboekt naar post 18.

Post 8a. Onderstaande opstelling geeft een summier overzicht van de mutaties in 1949 (in miljoenen guldens).

	Gecorrigeerde waarde per 31 December 1948	Investeringen in 1949 na aftrek van verkopen e.d.	Afschrijvingen in 1949	Waarde per 31 December 1949
Verkeer en Waterstaat . . .	2324,5	39,2	40,5	2323,2
Marine	343,1	99,5	30,7	411,9
Oorlog	982,9	91,6	122,6	951,9
Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen	343,7	9,4	—	353,1
Justitie	18,3	3,2	0,4	21,1
Burgerlijke Rijksgebouwen .	483,9	3,8	5,7	482,0
Agrarische eigendommen . .	437,6	46,5	5,7	478,4
Diversen	234,3	—0,5	0,3	233,5
	5168,3	292,7	205,9	5255,1

Voor de waardering van enige belangrijke groepen van activa, vnl. behorende tot de Ministeries van Oorlog en van Marine, waren — wegens het ontbreken van voldoende gegevens — in de balansen per ultimo 1947 en ultimo 1948 stelposten opgenomen. Teneinde een eventuele flatterende van de onderhavige balanspost te voorkomen, werden de desbetreffende activa destijds op een laag bedrag geschat. Voor deze activa zijn intussen nadere gegevens bekend geworden, op grond waarvan correcties zijn toegepast op de waarde per ultimo 1948. Als gevolg van deze en enkele andere correcties is de totale waarde per ultimo 1948 verhoogd met f 198 miljoen.

Een wijziging in de balanswaarde der onroerende en roerende goederen wegens verandering van de vervangingswaarde is niet aangebracht, aangezien uit het verloop van de indexcijfers voor de desbetreffende goederen is gebleken dat daartoe geen aanleiding bestond.

Ten aanzien van de grondslagen voor de berekening der afschrijvingen moge worden verwezen naar de Memorie van Toelichting, behorende bij hoofdstuk VII A 1 (Nationale Schuld) der ontwerp-begroting voor 1951.

Post 8b. In het bedrag van f 200 miljoen is f 195 miljoen begrepen voor voorraden van het Landbouw-Egalisatiefonds.

Post 9. De stijging van deze balanspost in 1949 heeft voor f 62 miljoen betrekking op de P.T.T.; voor f 38 miljoen op de Staatsmijnen en voor f 1 miljoen op de overige bedrijven.

Met verwijzing naar de toelichting op de overeenkomstige post van de balans 1948 zij vermeld, dat het onderzoek naar de waarde der Staatsbedrijven zich in een eindstadium bevindt, zodat het in de beide voorgaande balansen en ook in de bovenstaande balans verwerkte globaal geschatte bedrag van f 2 miljard bij de samenstelling van de eerstvolgende balans zo nodig zal kunnen worden herzien. Te verwachten is dat de definitieve waarde hoger zal zijn dan f 2 miljard.

Post 10d. De toeneming van het balansbedrag in 1949 is groten-deels veroorzaakt door de als gevolg van de devaluatie in waarde gestegen voorraden goud en zilver, toebehorende aan de Staat.

Post 12b. In December 1949 werd ten laste van het tegoed van 's Rijks Schatkist bij De Nederlandsche Bank een bedrag van f 50 miljoen afgelost op de aan de bank afgegeven bijzondere Schatkistpromessen.

Post 12d. Einde 1948 kwam een regeling met de Nederlandsche Spaarbankbond tot stand, op grond waarvan de bij deze bond aangesloten spaarbanken met ingang van 15 Januari 1949 onder bepaalde voorwaarden gelden rentegevend in 's Rijks Schatkist kunnen storten. In April 1949 werd een dergelijke overeenkomst gesloten met de Coöperatieve Centrale Boerenleenbank te Eindhoven en de Coöperatieve Centrale Raiffeisenbank te Utrecht.

Eind 1949 was door deze instellingen per saldo een bedrag van f 231 miljoen in de Schatkist gestort.

Post 12f. De schuld is in 1949 toegenomen met f 62 miljoen.

De samenstelling van dit bedrag luidt als volgt:		
Stijging van de tegenwaarde in guldens tengevolge		
van de devaluatie in September 1949	f 118 miljoen	
In 1949 geplaatste leningen	42	„
Lopende rente ultimo 1949 hoger dan ultimo 1948 ...	4	„
	f 164 miljoen	
Aflossingen in 1949	102	„
	f 62 miljoen	

Post 12h. Het bedrag van f 1590 miljoen heeft voornamelijk betrekking op na 31 December 1949 ten laste van het jaar 1949 en voorgaande jaren gedane en nog te verrichten betalingen.

Post 12i. De diverse schulden op korte termijn bevatten een zeer groot aantal posten van velerlei aard en sterk gevarieerde omvang. O.a. komen hieronder voor schulden in rekening-courant met diverse instellingen, waarvan er een aantal in 1949 belangrijk zijn gestegen.

Post 13. Doordat bij de samenstelling van de balans per ultimo 1948 voor de berekening van de verplichtingen inzake oorlogsschade geanticipeerd werd op de totstandkoming van de Wet Materiële Oorlogsschaden, behoeften in het bedrag der verplichtingen voor de huidige balans per saldo geen grote wijzigingen te worden aangebracht.

Het in het bedrag van f 6602 miljoen begrepen gedeelte ad f 1497 miljoen voor bijdragen aan publiekrechtelijke lichamen is gebaseerd op de normen van het desbetreffende wetsontwerp. Als vergoeding van oorlogsschade aan de N.V. Nederlandsche Spoorwegen is in aanmerking genomen het bedrag dat is vermeld in het bij de Staten-Generaal ingediende wetsontwerp inzake de voorziening in de kapitaalbehoefte van genoemde N.V. en toekenning van bijdragen in door haar geleden oorlogsschaden (f 323,9 miljoen, vermeerderd met — onder lopende rente begrepen — interest verschuldigd tot 31 December 1949).

In 1949 is aan oorlogsschade betaald f 394 miljoen.

Post 14. Deze schuld is in 1949 o.a. teruggelopen door aanwending van een bedrag van f 500 miljoen voor de ondershandse 3½ %-Staatslening 1949.

Het balansbedrag bestaat voor f 479 miljoen uit saldi van Rijksfondsen en voor het restant uit saldi van de overige institutionele beleggers.

Post 15 werd hierboven reeds toegelicht.

Post 16a. De toeneming ten opzichte van 31 December 1948 ad f 525 miljoen is als volgt te specificeren:

Stijging van de tegenwaarde in guldens van de 3 % dollarlening 1947 tengevolge van de devaluatie in September 1949	f 110 miljoen
Uitgifte der 3½ % ondershandse lening 1949	500 „
In 1949 geplaatste Investeringscertificaten	301 „
In 1949 geplaatste Beleggingscertificaten	9 „
Inschrijvingen in 1949 op de 3 % dollarlening 1947	14 „
	f 934 miljoen
Aflossingen in 1949	409 „
	f 525 miljoen

Post 16b. De specificatie van de toeneming van deze post ad f 859 miljoen luidt als volgt:

In 1949 verstrekte lening door België in het kader van de E.C.A.-hulp ad \$ 38 miljoen met een tegen- waarde van	f 145 miljoen
Verhoging van de Eximbanklening (Marshallhulp) voor Nederland met	132 „
voor Indonesië met	8 „
Stijging van de tegenwaarde in guldens van de buiten- landse schuld tengevolge van de devaluatie in September 1949	699 „
	f 984 miljoen
Aflossingen in 1949	f 56 miljoen
Verlaging van het Surplus Goods- crediet	30 „
Verlaging van het War Assets Admi- nistration-crediet	38 „
Voordelig koersverschil door wijziging van de \$ koers van f 2,66 in f 2,6575 in Februari 1949	1 „
	125 miljoen
	f 859 miljoen

Post 18a. In deze post zijn ook opgenomen de debetsaldi van de C-, de H- en de Bretton-Woodsrekeningen, welke door De Nederlandsche Bank worden gevoerd voor rekening van het Rijk. De vermeerdering van het balansbedrag in 1949 vindt haar oorzaak voornamelijk in de omstandigheid, dat deze saldi in de balans 1948 voorkomen onder de posten 5 en 12i. Voorts heeft de devaluatie tot een verhoging van het garantiebedrag geleid.

Post 18b. In 1949 is dit garantiebedrag belangrijk gestegen, hoofdzakelijk doordat op de balans thans voor het eerst zijn opgenomen de debetsaldi van de door De Nederlandsche Bank voor rekening van het Rijk gevoerde monetaire accoordrekeningen. Deze balanspost bevat derhalve zowel de debet- als de creditsaldi van genoemde rekeningen.

B. Overzicht van de Nationale Schuld.

In bijlage E van deze Nota wordt evenals zulks vorig jaar geschiedde een overzicht van de ontwikkeling der Staatsschuld gegeven, welk overzicht thans tot 30 Juni 1950 is vervolgd.

In de hiernavolgende tabel wordt de stand van de Nationale Schuld per ultimo Juni 1950 vergeleken met de overeenkomstige cijfers per 30 Juni 1949.

Overzicht van de omvang der Nationale Schuld
(in millioenen guldens)

	30 Juni 1949	30 Juni 1950
Gevestigde binnenlandse schuld	7 158	8 359
Schatkistpapier in omloop	6 426	6 380
Schatkistpapier afgegeven aan De Nederlandsche Bank ingevolge de overeenkomst van 26 Februari 1947 in- zake de overgang op de Staat van haar in rijksmarken luidende bezittingen	1 800	1 350
Stortingen door Rijksfondsen en institutionele beleggers in anticipatie op een uit te geven vaste lening	1 331	317
Schuld in rekening-courant aan diverse instellingen en Staatsbedrijven	1 306	1 077
Muntbiljetten in omloop	136	138
Schuld aan gemeenten wegens aan haar uit te keren belastingen	91	152
Schuld in rekening-courant aan de Nederlandse Antillen	4	14
Boekschuld aan De Nederlandsche Bank ingevolge reeds genoemde overeenkomst van 26 Februari 1947	1 500	1 500
Vergoedingen wegens geleden oorlogsschade (incl. Grootboek Wederopbouw)	3 082	3 964
Totaal binnenlandse schuld	22 834	23 251
Gevestigde buitenlandse schuld	2 228	3 053
Vlottende schuld buitenland	291	400
Totaal buitenlandse schuld	2 519	3 453
Totaal-generaal	25 353	26 704

Uit bovenstaande opstelling blijkt, dat tijdens het beschouwde tijdvak in sommige onderdelen van de Staatsschuld aanmerkelijke mutaties zijn opgetreden. Dit geldt in het bijzonder voor de post „Stortingen door Rijksfondsen en institutionele beleggers in anticipatie op een uit te geven vaste lening”, welke gestorte bedragen een aanmerkelijke vermindering ondergingen door een tweetal omzettingen in geconsolideerde Staatsschuld. In de eerste plaats werd per 1 November 1949 met de Rijksfondsen en -instellingen een ondershandse geldlening ten bedrage van f 500 miljoen afgesloten, waarvan de plaatsing als volgt verdeeld was:

Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds	f 113 miljoen
Rijksverzekeringsbank	80 „
Rijkspostspaarbank	190 „
Postcheque- en Girodienst	117 „

Deze lening, die een rente van $3\frac{1}{4}$ % per jaar draagt, heeft, gerekend van 1 November 1949 af een looptijd van ten hoogste 50 jaren. De aflossing beloopt gedurende de eerste 10 jaren 1 % per jaar, daarna gedurende 10 jaren $1\frac{1}{2}$ % per jaar en vervolgens gedurende 30 jaren $2\frac{1}{2}$ % per jaar. De lening is van de zijde der geldgevers opeisbaar na 30 jaren, jaarlijks op de aflossingsverschijndag, terwijl algehele of versterkte aflossing vanwege de Staat te allen tijde mogelijk is.

Een tweede dergelijke consolidatie vond plaats door de uitgifte per 1 Juni 1950 van de $3\frac{1}{4}$ % Nederlandse Staatslening 1950, tweede uitgifte ten bedrage van f 430 miljoen, waarop uitsluitend ingeschreven kan worden met de gelden uitstaande op de bovengenoemde voorinschrijfrekening. In deze lening is door de Rijksfondsen en -instellingen deelgenomen voor f 200.2 miljoen en door particuliere institutionele beleggers voor het restant. Deze lening heeft een looptijd van ten hoogste 40 jaren, gerekend van 15 Maart 1950 af, terwijl de aflossing gedurende de eerste 15 jaren 1 % per jaar bedraagt, daarna 10 jaren $1\frac{1}{2}$ % per jaar, vervolgens 5 jaren 3 % per jaar en tenslotte 10 jaren $5\frac{1}{2}$ % per jaar. Versterkte of algehele aflossing is voorbehouden. De modaliteiten van deze lening zijn gelijk aan die van de per 15 Maart 1950 geplaatste $3\frac{1}{4}$ % Nederlandse Staatslening 1950, eerste uitgifte, groot f 200 miljoen. Op deze laatstgenoemde lening kon uitsluitend worden ingeschreven met vrije middelen, d.w.z. niet met gelden gestort op de z.g. voorinschrijfrekening.

Naast de uitgifte van bovengenoemde leningen vond een verdere consolidatie plaats door de voortgaande plaatsing ten laste van optierekeningen van 3 % Investeringscertificaten en $3\frac{1}{4}$ % Beleggingscertificaten. Zulks in het kader van de afwikkeling der geldzuivering. Aan het einde van deze paragraaf is van deze soort Staatsschuld een overzicht gegeven.

Hebben de bovengenoemde oorzaken geleid tot een verhoging van het uitstaande bedrag aan binnenlandse geconsolideerde schuld, het in betaling geven van deze schuld voor belastingaanslagen, alsmede de verplichte aflossingen hebben uiteraard een vermindering van binnenlandse geconsolideerde schuld ten gevolge gehad. In de periode van ultimo Juni 1949 tot ultimo Juni 1950 valt de vermindering uit dezen hoofde op f 195 miljoen te becijferen, w.o. f 27 miljoen aan verplichte aflossingen.

Bij de beoordeling van de cijfers van de binnenlandse geconsolideerde schuld dient nog in het oog te worden gehouden, dat de tegenwaarde in guldens van het nominale bedrag der 3 % Nederlandse Staatslening 1947, luidende in dollars, ten gevolge van de koerswijziging van de gulden in September 1949, werd verhoogd.

Het schatkistpapier afgegeven aan De Nederlandsche Bank terzake van de overneming der rijksmarkenvordering van deze instelling door de Staat, is in het hier besproken tijdvak met f 450 miljoen verminderd door aflossing.

Voor wat betreft de buitenlandse schuld van de Staat kan het volgende worden opgemerkt.

In verband met de koerswijziging van de gulden nam de gevestigde buitenlandse schuld toe met f 698 miljoen en de vlottende buitenlandse schuld met f 118 miljoen.

Op 7 September 1949 werd een lening met België afgesloten, groot U.S. \$ 38 miljoen, van welke lening per 30 Juni 1950 een bedrag van f 135 miljoen was opgenomen.

Voorziet is ter consolidatie van vlottende buitenlandse schuld in April 1950 uitgegeven de 4 % lening 1950, groot Zw. frs. 50 miljoen, met een tegenwaarde van f 43,5 miljoen, aflosbaar op 1 April 1962.

Uit hoofde van de reeds gesloten langlopende credietovereenkomsten is in de afgelopen periode nog opgenomen een bedrag van f 14,5 miljoen. Daartegenover werd op het totaal van de langlopende credieten afgelost een bedrag van f 66 miljoen.

De vlottende buitenlandse schuld is behalve door voornoemde devaluatie, toegenomen door het aangaan van een kortlopend crediet afgesloten met enige Zwitserse banken ten bedrage van Zw. frs. 20 miljoen, met een tegenwaarde van f 17,4 miljoen; hierop werd inmiddels in deze periode afgelost Zw. frs. 10 miljoen.

Tevens zijn ten behoeve van de electriciteitsbedrijven credieten afgesloten met enige Zwitserse Machinefabrieken tot een totaalbedrag van Zw. frs. 28 miljoen. Hiervan is opgenomen een bedrag van f 22 miljoen. Uit hoofde van de reeds gesloten kortlopende credietovereenkomsten is in voornoemde periode nog opgenomen een bedrag van f 5,6 miljoen.

Daartegenover werd op het totaal van de kortlopende credieten afgelost een bedrag van f 54 miljoen.

Ten aanzien van de toeneming van het bedrag voor vergoedingen wegens geleden oorlogsschaden van f 3082 miljoen tot f 3964 miljoen wordt opgemerkt, dat eerstgenoemd bedrag o.m. gebaseerd was op het Besluit Materiële Oorlogsschaden, terwijl bij de bepaling van het schuldbedrag per 30 Juni 1950 is uitgegaan van de (hogere) normen volgens de inmiddels tot stand gekomen Wet op de Materiële Oorlogsschaden (*Staatsblad* no. K 31). Uiteraard is op het bedrag per 30 Juni 1950 mede van invloed geweest het bedrag dat sinds 30 Juni 1949 is uitbetaald.

Overzicht van de Staatsschuld, uitgegeven in het kader van de afwikkeling van de geldzuivering

Datum	Totaal ingeschreven bedrag	Waarvan nog niet verhandelbaar	Waarvan reeds verhandelbaar	Waarvan in betaling gegeven ter voldoening van belastingaanslagen	Uitstaand bedrag
<i>A. Beleggingscertificaten</i>					
30 Sept. 1948	f 11 020 500	f 8 816 400	f 2 204 100	—	f 11 020 500
31 Dec. 1948	14 234 500	11 387 600	2 846 900	—	14 234 500
30 Juni 1949	20 286 500	12 167 400	8 113 300	f 5 800	20 280 700
31 Dec. 1949	23 519 000	9 386 000	14 069 000	64 000	23 455 000
30 Juni 1950 ¹⁾	26 320 500	15 702 100	10 501 500	116 900	26 203 600
<i>B. Investeringscertificaten</i>					
31 Maart 1948	19 172 000	19 172 000	—	—	19 172 000
30 Juni 1948	248 451 500	194 521 000	53 930 500	—	248 451 500
31 Dec. 1948	423 669 500	299 342 400	124 327 100	—	423 669 500
30 Juni 1949	634 061 500	333 914 800	284 913 800	15 232 900	618 828 600
31 Dec. 1949	725 192 500	246 286 800	427 597 900	51 307 800	673 884 700
30 Juni 1950 ¹⁾	778 824 500	259 179 100	454 626 300	65 019 100	713 805 400

¹⁾ Voorlopig cijfer.

§ 7. Bijzondere onderwerpen

In deze paragraaf zal worden ingegaan op enige bijzondere onderwerpen, welke in verband met de ontwerp-begroting voor 1951 van belang zijn, namelijk:

- A. De bewaking van de efficiency in het Staatsapparaat.
- B. Uitgaven voor werken, met de uitvoering waarvan een tijdvak van langer dan een jaar is gemoeid.
- C. Bouwprogramma en Rijksbegroting.
- D. Financiële aangelegenheden in verband met Indonesië.
- E. Voorzieningen in verband met de werkgelegenheid.

A. *De bewaking van de efficiency in het Staatsapparaat.*

Op blz. 38 van de Millioenennota, behorende bij de begroting 1950 werd door de ondergetekende reeds medegedeeld, hoezeer de zorg voor de efficiency-bewaking en -bevordering bij de Rijksdienst zijn voortdurende aandacht heeft.

Het dynamisch karakter van de, zowel naar omvang als naar aard, steeds wisselende overheidstaken blijft deze zorg tot een permanente aangelegenheid maken. Naast hetgeen in vorige jaren hierover gezegd werd, kan naar de mening van de ondergetekende thans met het hierna volgende worden volstaan.

Het onder de Dienst der Rijksbegroting van het Ministerie van Financiën ressorterende Centraal Bureau voor Organisatie heeft als voornaamste taak deze efficiency-gedachte in het Staatsapparaat ingang te doen vinden. Dit geschiedt niet alleen door het ontwikkelen van spontane activiteiten in deze richting, maar evenzeer op verzoek van belanghebbenden. Het is verheugend te kunnen opmerken, dat de medewerking van het Centraal Bureau voor Organisatie in toenemende mate wordt gevraagd bij het oplossen van administratieve of organisatieproblemen.

Doordat verschillende Ministeries thans beschikken over een eigen organisatiebureau kan het Centraal Bureau voor Organisatie zich, wat betreft de departementale werkzaamheden, beperken tot de overige ministeries, en overigens tot werkzaamheden met interdepartementaal karakter.

Naar de mening van de ondergetekende blijft intussen voor de ministeries zelve een zeer belangrijke taak te vervullen.

Het is van groot belang te achten, dat de efficiency-gedachte hoe langer hoe meer doordringt in het gehele Staatsapparaat. Immers het is zonder meer duidelijk, dat wanneer de belangstelling van hoofden van beheersafdelingen, van diensten e.d. voor de efficiency-gedachte zou ontbreken, het nut van tot stand gekomen reorganisaties spoedig verloren gaat, omdat nu eenmaal een voortdurende oplettendheid vereist is om de organisatie aangepast te doen blijven aan de steeds wisselende behoeften.

Aan de functionele samenwerking tussen het Centraal Bureau voor Organisatie en de hier bedoelde organisatiebureaux, zomede tussen het Centraal Bureau voor Organisatie en andere diensteenheden, welke eveneens geacht kunnen worden een taak op het gebied van de efficiencybevordering te hebben, zoals de Centrale Accountantsdienst en de Inspectie der Rijksfinanciën, wordt voortdurende aandacht besteed.

Het is van groot belang te achten, dat in het eerste halfjaar van 1950 een begin is gemaakt met het geven van een speciale opleiding aan een klein aantal ambtenaren, die speciaal met organisatiewerk zijn belast. Ambtenaren van 5 ministeries namen hieraan deel.

Overwogen wordt, in hoeverre deze speciale opleidingen moeten worden voortgezet, waarbij dan rekening kan worden gehouden met de opgedane ervaringen.

De werkzaamheden, verbonden aan de uitvoering van het Koninklijk Besluit G 367 namen in omvang toe. Het voortdurend contact met het onder het Ministerie van Binnenlandse Zaken ressorterende Centraal Orgaan voor Rijkspersoneelsaangelegenheden en de eveneens onder het genoemd ministerie ressorterende Centrale Personeelsdienst, afdeling Inspectie, bracht gunstige resultaten ten aanzien van de talloze vragen, welke zich met betrekking tot de organisatie en de personeelsvoorziening van de verschillende ministeries en diensten voordeden.

Tot de belangrijkste administratieve afdelingen van de Rijksdienst behoren de afdelingen Comptabiliteit van de verschillende ministeries. Meer dan ooit is gebleken, van hoeveel belang het is, dat deze afdelingen op korte termijn allerlei gegevens kunnen verstrekken. Bijzondere aandacht werd en wordt dan ook besteed aan de aanpassing van de organisatie en de administratie aan de behoeften en aan een afronding van de reeds ingevoerde nieuwe comptabiliteitsadministratie, welke er niet alleen op is gericht om binnen een maand na de verslagmaand een volledig beeld te geven van de financiële

mutaties, maar evenzeer de bedoeling heeft te voldoen aan de eisen, welke aan de boekhouding moeten worden gesteld als „tool of management”.

Evenals dit de vorige jaren het geval was, werd contact onderhouden met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten met betrekking tot de terreinen, waar de Rijksadministratie de administratie der gemeenten raakt.

B. Uitgaven voor werken, met de uitvoering waarvan een tijdvak van langer dan een jaar is gemoeid.

In overeenstemming met het voornemen, medegedeeld in de Millioenennota behorende bij de ontwerp-begroting 1950, zijn de plannen voor werken, welker uitvoering reeds in een vorig jaar is aangevangen, ook ditmaal opnieuw bezien en aangepast aan de huidige financiële mogelijkheden en economische wenselijkheden.

De thans als bijlage C overgelegde staat wijkt in zijn opzet enigszins af van het overzicht behorende bij de ontwerp-begroting 1950. In laatstbedoeld overzicht is voor 1949 opgenomen het door de Staten-Generaal toegestane bedrag, terwijl voor 1950 is vermeld het in de ontwerp-begroting uitgetrokken bedrag. Deze bedragen geven echter geen juist beeld van de werkelijk ten laste van het dienstjaar te verwachten uitgaven, omdat bij de raming veelal rekening wordt gehouden met de bedragen, die, naar wordt verwacht, door toepassing van artikel 24 van de Comptabiliteitswet of door middel van twee supplettoire begrotingen zullen worden overgebracht. Aangezien het doel van de staat van werken is de Staten-Generaal — behalve een inzicht in de tijdsduur en in de totale kosten — ook een inzicht te geven in het uitgavenbeloop voor ieder werk, zijn thans in de kolommen voor 1950 en 1951 niet de voor die jaren toegestane respectievelijk geraamde bedragen opgenomen, doch gecorrigeerde ramingscijfers, waarin voor zoveel mogelijk rekening is gehouden met de door toepassing van een der hiervoor omschreven procedures over te brengen bedragen.

In de begroting van het Ministerie van Wederopbouw en Volkshuisvesting voor het jaar 1949 is een nieuwe methode gevolgd bij de raming van uitgaven voor werken. De nieuwe procedure beoogde enerzijds de Staten-Generaal een inzicht te geven in de verplichtingen en anderzijds toch niet meer op de begroting te brengen dan naar verwachting in het begrotingsjaar zou worden verwerkt en gefinancierd. Sindsdien is deze nieuwe ramingsmethode ook voor enkele andere begrotingshoofdstukken toegepast.

In deze nieuwe opzet werden tot dusverre de artikelen voor „nieuw-, aan- en verbouw door bemiddeling van de Rijksgebouwendienst” niet betrokken. In de ontwerp-begroting 1951 is de toepassing ook tot deze posten uitgebreid.

De oude ramingsmethode bracht mede, dat de bedragen van de in het dienstjaar aan te gane verplichtingen op de begroting moesten worden uitgetrokken, ook al stond tevoren vast, dat die bedragen niet of slechts ten dele zouden worden verwerkt. Telkenjare was er dus — door toepassing van artikel 24 van de Comptabiliteitswet — een belangrijke overloop. Thans worden de verplichtingen binnenslijns geraamd en wordt slechts het te financieren bedrag uitgetrokken, zodat de overheveling van gelden naar het volgend dienstjaar sterk zal kunnen worden beperkt. Aangezien deze overheveling van gelden wel plaats zal vinden van 1950 naar 1951 kan voor dit laatste jaar met een aanzienlijk lagere raming van de artikelen voor „nieuw-, aan- en verbouw door bemiddeling van de Rijksgebouwendienst” worden volstaan. Uiteraard zal deze lagere raming slechts een één-jarig karakter kunnen hebben.

C. Bouwprogramma en Rijksbegroting.

Nu in artikel 15 van de Wederopbouwwet is bepaald, dat door de Minister van Wederopbouw en Volkshuisvesting tegelijk met de aanbidding van de ontwerp-Rijksbegroting aan de Tweede Kamer het bouwprogramma wordt medegedeeld, komt het gewenst voor op deze plaats een uiteenzetting te geven aangaande de correlatie tussen het bouwplan en de Rijksbegroting, waaruit het Rijksaandeel in de totale bouwactiviteit moge blijken.

Het bouwprogramma geeft aan, voor welke bedragen, gespecificeerd naar de bij het programma onderscheiden soorten van werken, gedurende een bepaald kalenderjaar in verband met de beschikbare arbeidskrachten, geldmiddelen en materialen, goedkeuring zal kunnen worden verleend aan de uitvoering van werken op het gebied van waterbouw, spoorwegbouw, wegenbouw, burgerlijke of utiliteitsbouw of op enig ander gebied van de bouwnijverheid met inbegrip van

onderhouds-, herstel- en sloopwerken. Voor verdere bijzonderheden omtrent het karakter en de wijze van samenstelling van het bouwplan 1951, ook voorzover deze afwijken van de bouwplannen voor voorgaande jaren, moge worden verwezen naar het medegedeelde in het algemeen gedeelte van de Memorie van Toelichting op hoofdstuk IX A (Wederopbouw en Volkshuisvesting).

Het bouwplan 1951, dat dus als de grondslag mag worden gezien voor het te voeren bouwbeleid sluit op een totaalcijfer van f 1474 miljoen. Hoewel de bouwprogramma's 1951 en 1950 niet direct vergelijkbaar zijn, valt, na enige correctie van het laatste, te constateren, dat het bouwplan 1951 f 110 miljoen hoger ligt. De toegenomen arbeidsproductiviteit en de betere materiaalpositie maken deze verhoging aanvaardbaar.

Van het bouwplan komt ongeveer f 403 miljoen ten laste van de Rijksbegroting. Dit betekent, dat een bedrag van ruim f 1 miljard zal worden gefinancierd door de lagere publiekrechtelijke organen en door particulieren.

Voor een verdeling van het bedrag ad f 403 miljoen over de diverse hoofdstukken der begroting moge worden verwezen naar bijlage D.

D. Financiële aangelegenheden in verband met Indonesië.

De financiële verhouding met Indonesië — welke in de laatste jaren mede een belangrijk punt was voor de beoordeling van de financiële toestand van het Rijk — heeft ten gevolge van de soevereiniteitsoverdracht aanmerkelijke wijzigingen ondergaan.

Was de toestand vóór de soevereiniteitsoverdracht zo, dat de uitgaven ten behoeve van de Koninklijke Landmacht in Indonesië volgens een bepaald principe werden verdeeld tussen de Regeringen van Nederland en Indonesië, na de soevereiniteitsoverdracht komen deze kosten geheel ten laste van Nederland. De uitgaven in verband met het K.N.I.L. kwamen tot 26 Juli 1950 (de dag, waarop dit leger heeft opgehouden te bestaan) voor rekening van Indonesië; met betrekking tot de verdeling der kosten in verband met de liquidatie van laatst vermeld leger verkeert het overleg met de Regering van Indonesië in een vergevorderd stadium.

Ten aanzien van de Marine werd tot aan de soevereiniteitsoverdracht uitgegaan van het beginsel, dat de kosten voor de Marine in Indonesië, voor zover voortvloeiend uit haar politionele taak, voor rekening van Indonesië kwamen. Gedurende het jaar 1950 werd op verzoek aan Indonesië steun verleend, waarvan de kosten ten laste van de Regering van Indonesië komen. Deze regeling loopt eind 1950 af.

Het ligt in de bedoeling, dat in het jaar 1951 een missie, bestaande uit 1200 man marine-personeel, in Indonesië achter blijft. De taak van deze missie zal bestaan in het verlenen van hulp bij de opleiding van het personeel van de Indonesische marine en het vegen van mijnen. Met het oog op de uitvoering van deze taak zullen voor de missie een groep mijnenvegers alsmede een torpedobootjager in Indonesië gestationneerd blijven. De kosten van deze missie zullen voor rekening van Indonesië komen.

Ten aanzien van de afwikkeling van de credietverhouding, welke op het moment van de soevereiniteitsoverdracht tussen Nederland en Indonesië bestond, moge er aan worden herinnerd, dat ingevolge artikel 27 van de financiële en economische overeenkomst, welke ter Ronde Tafel Conferentie tot stand kwam, aan Indonesië een schuld van f 2 miljard is kwijtgescholden.

Zoals in paragraaf 2 van deze Nota reeds is medegedeeld, bestaat het voornemen dit bedrag, althans voor zover de daarop betrekking hebbende uitgaven niet reeds ten laste van de begroting zijn gebracht, te verantwoorden in de eerstvolgende 10-jaarlijkse afboekingswet conform artikel 86a der Comptabiliteitswet.

Op de eerste Ministers-Conferentie werd besloten, dat Nederland aan Indonesië een crediet van f 280 miljoen zal verstrekken. Van dit bedrag ad f 280 miljoen is f 80 miljoen bestemd voor consolidatie van de ter Ronde Tafel Conferentie ten laste van Indonesië gekomen schuld op de HG/HI-rekening. Voor een verdere toelichting op dit crediet moge worden verwezen naar de Gedrukte Stukken Zitting 1949—1950 — 1668.

Behalve de even vermelde credietverstrekking ad f 280 miljoen bracht de Ministers-Conferentie te Djakarta nog de volgende financiële consequenties met zich.

In de eerste plaats werd besloten, dat Nederland zal bijdragen in de pensioenen van gewezen Indonesisch Overheidspersoneel. Met het oog op deze uitgave werd voor het jaar 1950 een bedrag van f 9 miljoen geraamd, terwijl met deze verplichting in 1951 een bedrag van f 12 miljoen zal zijn gemoeid. Dit verschil houdt verband met het feit, dat voor 1950 de raming betrekking heeft op 9 maanden en voor

1951 op 12 maanden. Ten tweede werd besloten, dat Nederland, hangende de beslissing van het Uniehof, de helft zal bijdragen in de uitkeringen ingevolge de Indonesische Algemene Oorlogsongevallen-regeling. Met het oog hierop werd voor het jaar 1950 een bedrag van rond f 4,3 miljoen op de begroting gebracht, terwijl voor 1951 een Memoriepost werd uitgetrokken.

Ten aanzien van de uitgaven, die indirect met de gang van zaken in Indonesië samenhangen (sociale bijstand aan gerepatrieerde Nederlanders) kan voor het jaar 1951 — evenmin als dit het geval was in voorgaande jaren — niet worden aangegeven, welk deel definitief voor rekening van het Rijk zal komen. Het ligt n.l. in de bedoeling, dat het Rijk dat deel van deze uitgaven voor zijn rekening zal nemen, dat niet op de betrokkenen kan worden verhaald. Wel kan worden gesteld, dat Indonesië na de soevereiniteitsoverdracht niet in deze sociale bijstand zal bijdragen. In dit verband moge worden verwezen naar blz. 32 en 33 van de door de Minister voor Uniezaken en Overzeese Rijksdelen op 23 Mei 1950 aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal overgelegde nota omtrent de ontwikkeling van zaken in Indonesië in zoverre de verhouding binnen de Nederlands-Indonesische Unie en de belangen van Nederland daarbij betrokken zijn (Gedrukte Stukken Zitting 1949—1950 — 1657).

Ten aanzien van speciale onderwerpen als de positie van de Nederlanders in Indonesië, het onderwijs ten behoeve van Nederlandse kinderen in Indonesië en de garanties door het Rijk verleend aan bepaalde groepen burgerlijke overheidsdienaren en gewezen burgerlijke overheidsdienaren van Indonesië en hun nagelaten betrekkingen enz., moge de ondergetekende verwijzen naar de Memorie van Antwoord nopens de hoofdstukken XIII A en XIII B der Rijksbegroting 1950 (Gedrukte Stukken Zitting 1949—1950 — 1654).

In dit verband moge er voorts aan worden herinnerd, dat een ontwerp van wet tot vaststelling van zekere waarborgen jegens bepaalde groepen gewezen militairen van het K.N.I.L. alsmede hun nagelaten betrekkingen werd ingediend (Gedrukte Stukken Zitting 1949—1950 — 1716).

E. Voorzieningen in verband met de werkgelegenheid.

Zoals in de onlangs aangeboden Nota omtrent de werkgelegenheids-politiek ook is gememoreerd, kenmerkten de laatste jaren zich door een bijzonder laag werkloosheidspercentage. Daarbij is er echter ook de aandacht op gevestigd, dat deze gunstige omstandigheid is te danken aan factoren, die voor het merendeel van tijdelijke aard zijn. Een der onderwerpen, waaraan bij het opstellen der ontwerp-begroting voor 1951 in het bijzonder aandacht is besteed, is dan ook geweest de vraag, in welke mate daarin gelden moeten worden uitgetrokken ter voorkoming en bestrijding van het euvel der werkloosheid, indien de noodzakelijkheid daartoe zich in het komende jaar onverhoopt mocht voordoen.

Na de uitvoerige beschouwingen, welke de Regering in de voren-genoemde nota heeft gewijd aan het werkgelegenheidsvraagstuk en aan het in verband daarmee te voeren beleid in het algemeen, zal de ondergetekende zich beperken tot het belichten van enkele aspecten van de thans aangeboden begroting, welke voor het hierbedoelde vraagstuk van bijzonder belang zijn en tot het bespreken van enkele begrotingsposten, waarin het in de Werkgelegenheidsnota in het algemeen uitgestippelde beleid voor het jaar 1951 is geconcretiseerd.

Daarbij kan hij aan de voorgenomen maatregelen inzake de *industrialisatie* voorbijgaan, omdat dit onderwerp afzonderlijk is behandeld in de bij hoofdstuk X (Economische Zaken) overgelegde tweede industrialisatienota.

Nauw verbonden met het streven naar verdere industrialisatie is de *zorg voor het technische onderwijs*. Voor alle geledingen van dit onderwijs worden voor 1951 belangrijk hogere bedragen aangevraagd dan op de begroting voor 1950 zijn uitgetrokken. Deze verhogingen vinden, behalve in het normale accres, haar verklaring in een verbetering van de uitrusting van verschillende bestaande inrichtingen van onderwijs en, voor wat het middelbaar en lager nijverheidsonderwijs betreft, in de voorgenomen oprichting van een aantal nieuwe scholen. Ook het aantal gesubsidieerde leerlingstelsels zal enige uitbreiding ondergaan.

Een bijzondere vorm van scholing, waaronder ook moet worden begrepen herscholing, omscholing en nascholing, wordt geboden door de *Rijkswerkplaatsen*. Bij de raming voor de hiervoor aangevraagde bedragen is rekening gehouden met de voor het jaar 1950 voorgenomen uitbreiding in verband met de grotere omvang van de scholing, speciaal ten behoeve van de gedemobiliseerden. Deze inmiddels grotendeels tot stand gekomen uitbreiding is ook nodig voor 1951, ten behoeve van het inlopen van de achterstand in de scholing van burgers.

Zoals mede in de Werkgelegenheidsnota is uiteengezet, is naast het stimuleren van de industrialisatie de bevordering van de *emigratie* het grote middel om met name het probleem van de structurele werkloosheid hier te lande tot oplossing te brengen. Het grote belang, dat de Regering hieraan toekent, komt in de thans aangeboden begroting duidelijk tot uiting. Is op de begroting voor 1950 ten behoeve van de verplaatsing van arbeiders naar het buitenland een bedrag van f 1 miljoen toegestaan, voor 1951 wordt voor dit doel het vijfvoud van dit bedrag aangevraagd, terwijl het niet uitgesloten moet worden geacht, dat het thans geraamde bedrag te zijner tijd nog zal moeten worden verhoogd.

Een onderwerp van de Staatszorg, waarbij de bevordering van de werkgelegenheid niet het primaire doel is, doch dat nochtans in dit verband geenszins over het hoofd moet worden gezien, vormt het in de begroting vervatte complex van maatregelen in het belang der *bouwnijverheid*. De verwachting is gerechtvaardigd, dat door deze maatregelen de hoge graad van bedrijvigheid, welke thans in deze sector valt waar te nemen, ook in 1951, zal worden gehandhaafd. Een onderdeel van het beleid, waarbij de bevordering van de werkgelegenheid nog minder dan bij de woningbouw het vooropgezette doel is, doch niettemin in dit verband van zeer groot belang moet worden geacht, is de *verhoogde krachtsinspanning op het gebied der defensie*. Zowel direct als indirect zal de omvang der werkgelegenheid daarvan in belangrijke mate de invloed ondervinden.

De mate van de invloed, welke zowel de militaire maatregelen ten onzent als de hogere uitgaven voor bewapening overal elders in de wereld zullen uitoefenen op de conjunctuur hier te lande, is moeilijker te schatten. In het algemeen geldt, dat een periode van herbewapening gepaard gaat met een toeneming der werkgelegenheid. Daartegenover staat, dat er een aantal andere factoren zijn aan te wijzen, welke de Regering nopen tot de grootste waakzaamheid op dit gebied.

Onder deze omstandigheden was het uitermate moeilijk een raming op te stellen voor die posten van de begroting, waarvan de grootte nauw samenhangt met de aard van het beleid, dat ter voorkoming en eventueel ter bestrijding van een uitbreiding der werkloosheid zal worden gevoerd. Zoals uit het voorgaande blijkt, staat het nog allerm minst vast, dat ten deze in 1951 bijzondere maatregelen moeten worden getroffen. Voorts bestaat er, aangenomen dat in 1951 inderdaad bijzondere voorzieningen nodig zullen zijn, nog generlei zekerheid omtrent de vraag in welke streken van het land en in welke sectoren van het economische leven de noodzaak hiertoe zich zal voordoen. Aan de andere kant is het van het grootste belang, dat, wanneer onverhoopt speciale maatregelen nodig mochten blijken, deze ook snel kunnen worden genomen.

De Regering heeft enerzijds gemeend bij het ramen der hierbedoelde posten te moeten uitgaan van een relatief beperkte omvang der werkloosheid, doch anderzijds wenst zij in de aangeboden ontwerp-begroting haar voornemen tot uitdrukking te brengen om, wanneer daartoe bij onverhoopt toenemende werkloosheid aanleiding mocht bestaan, tijdig over te gaan tot het nemen van doeltreffende maatregelen tot bestrijding van die werkloosheid, waarbij in het bijzonder is gedacht aan het uitvoeren van openbare werken. Het ligt in het voornemen, dat door het Coördinatie College voor Openbare Werken wordt geadviseerd omtrent de werken, welke eventueel voor uitvoering in aanmerking komen. Met het oog hierop is in hoofdstuk XIV (Onvoorziene uitgaven) een stelpost ad f 15 miljoen opgenomen voor de eerste kosten, welke eventueel zullen voortvloeien uit de werkgelegenheidspolitiek.

De procedure is aldus gedacht, dat, indien van Rijksweg zal worden overgegaan tot uitvoering van openbare werken als hier zijn bedoeld, de kosten daarvan niet ten laste van genoemd begrotingshoofdstuk XIV worden gebracht, doch ten laste van die hoofdstukken, waarop zij naar haar aard thuis horen. Teneinde met spoed ten laste daarvan de gelden, nodig voor het maken van een aanvang met die werken, ter beschikking te kunnen hebben, is een regeling ontworpen, opgenomen in artikel II van het hoofdstuk voor onvoorziene uitgaven, krachtens welke uit de bedoelde post van f 15 miljoen, bij in het *Staatsblad* te plaatsen Koninklijk besluit, de benodigde bedragen naar andere begrotingshoofdstukken kunnen worden overgeschreven. Voorzover eventueel verdere gelden nodig zullen zijn, zullen deze alsdan met spoed suppletoir bij de Staten-Generaal worden aangevraagd.

Indien de Staten-Generaal zich met deze procedure kunnen verenigen, hoopt de Regering op deze wijze in staat te zijn om, indien de noodzaak daartoe mocht blijken, op snelle en doeltreffende wijze de door de omstandigheden vereiste voorzieningen te kunnen treffen.

§ 8. Slotbeschouwing

Teneinde de in de voorgaande paragrafen gegeven beschouwingen over de toestand van 's Rijks financiën te plaatsen in het ruimer verband van de ontwikkeling der Nederlandse economie, moge de ondergetekende besluiten met enige opmerkingen over die ontwikkeling en daarbij in het kort enkele vraagstukken en moeilijkheden ter sprake brengen, welke momenteel in het beleid van de Regering de bijzondere aandacht vragen.

Het onderstaand overzicht geeft een in grote lijnen geschetst beeld van de economische ontwikkeling gedurende de na-oorlogse jaren. Enerzijds zijn daarin opgenomen de bronnen, waaruit in deze periode goederen en diensten voor de nationale economie ter beschikking zijn gekomen — i.c. binnenlandse productie en bijdragen van het buitenland — en anderzijds de wijze, waarop deze over de verschillende toepassingsmogelijkheden zijn verdeeld.

Confrontatie van middelen en bestedingen ¹⁾

	1938		1946		1947		1948 ²⁾		1949 ³⁾	
	mrđ. gld.	% v. h. totaal	mrđ. gld.	% v. h. totaal	mrđ. gld.	% v. h. totaal	mrđ. gld.	% v. h. totaal	mrđ. gld.	% v. h. totaal
<i>Middelen</i>										
Nationaal inkomen (factorkosten)	4,90	94,4	9,33	84,2	11,25	81,3	12,72	83,6	14,05	87,2
Indirecte belasting minus subsidies	0,49	9,4	0,60	5,4	0,81	5,9	1,35	8,9	1,75	10,9
Nationaal inkomen (marktprijzen)	5,39	103,8	9,93	89,6	12,06	87,2	14,07	92,5	15,80	98,1
Herstellerveranties	—	—	—	—	0,12	0,9	—	—	—	—
Tekort betalingsbalans lopende rekening .	— 0,20	— 3,8	1,15	10,4	1,65	11,9	1,14	7,5	0,30	1,9
Totaal middelen	5,19	100,0	11,08	100,0	13,83	100,0	15,21	100,0	16,10	100,0
<i>Bestedingen</i>										
Consumptie door gezinnen	4,40	84,8	8,05	72,6	10,09	73,0	10,88	71,6	11,15	69,3
Overheidsbestedingen	0,70	13,5	2,20	19,9	2,19	15,8	2,42	15,9	2,50	15,5
Netto-investeringen in bedrijven	0,09	1,7	0,83	7,5	1,55	11,2	1,90	12,5	2,45	15,2
Totaal bestedingen	5,19	100,0	11,08	100,0	13,83	100,0	15,21 ³⁾	100,0	16,10	100,0

Duidelijk komt in deze cijfers naar voren, dat Nederland reeds belangrijke vorderingen heeft gemaakt op de weg naar zelfstandigheid ten opzichte van het buitenland. De volstrekte ontoereikendheid van de binnenlandse productie in vergelijking tot de o.m. door de noodzaak van herstel van oorlogsschaden zeer omvangrijke behoeften leidde er toe, dat in 1946 en 1947 voor meer dan 10 % van het totaal der middelen een beroep op het buitenland moest worden gedaan; dit beroep werd mogelijk gemaakt door het opnemen van buitenlandse credieten en door het liquideren van vermogensbestanddelen (goud, deviezen en beleggingen in het buitenland). In de volgende jaren is, vooral onder invloed van het herstel der binnenlandse productie, het genoemde percentage in snel tempo gedaald. Weliswaar moet, zoals de ondergetekende ook in de jongste Deviezennota (Gedrukte Stukken Zitting 1949—1950 — 1643) heeft uiteengezet, de gunstige betalingsbalanspositie in 1949 ten dele aan bijzondere omstandigheden worden toegeschreven, doch het feit, dat in dat jaar het totaal der bestedingen voor 98 % door nationale middelen kon worden gedekt, mag aanleiding geven tot voldoening.

Het herstel van de binnenlandse productie komt in het bovenstaande overzicht o.m. in zoverre gebrekkig tot uitdrukking, dat tot de stijging van het nationale inkomen tegen factorkosten van ruim f 9 milliard in 1946 tot ruim f 14 milliard in 1949 mede de opwaartse prijsbeweging heeft bijgedragen.

Vermelding verdient daarom, dat het Centraal Bureau voor de Statistiek onlangs het reële nationale inkomen over 1946 en 1949 op resp. 91 en 125 % van dat van 1938 heeft geschat. Dit laatste cijfer mag zeker bevredigend worden genoemd, zelfs wanneer men de toeneming van de bevolking in deze elf jaren met 15 % mede in aanmerking neemt.

Tot dit resultaat heeft in belangrijke mate de Marshall-hulp bijgedragen. In de eerste plaats stelde deze in en na 1948 in staat tot een uit een oogpunt van herstel noodzakelijke handhaving van het niveau der bestedingen boven dat der uit de nationale productie voortkomende middelen, toen andere mogelijkheden daartoe uitgesput dreigden te raken. Daarnaast betekende de hulp een tijdelijke oplossing van een niet in bovenstaande cijfers tot uitdrukking komend kwalitatief betalingsbalansprobleem, n.l. het dollartekort.

Wat de bestedingen betreft zij er in de eerste plaats op gewezen, dat het aandeel daarin van de netto-investeringen in bedrijven —

¹⁾ Bron: C.B.S. ²⁾ Voorlopige cijfers. ³⁾ Verschil door afronding.

waarin mede de voorraadtoeneming is begrepen — in de periode 1946 tot 1949 is verdubbeld; deze ontwikkeling ging gepaard met een vermindering van het relatieve aandeel van zowel de consumptie als de overheidsbestedingen. De absolute toeneming der investeringen is nog aanzienlijk groter geweest. Een vergelijking met de situatie in 1938 leert, dat zich vooral een verschuiving van de consumptie naar de investeringen heeft voltrokken. Daarbij dient in aanmerking te worden genomen, dat in 1938 de investeringen van relatief geringe omvang waren; toch mag worden gesteld, dat het vooral de zoiest geconstateerde verschuiving is geweest, die tot het opmerkelijke herstel van de Nederlandse economie heeft bijgedragen.

Het relatieve aandeel van de overheidsbestedingen in het totaal blijkt zich, na de tijdelijke stijging, volgende op het beëindigen van de oorlogstoestand, thans op een niveau te bewegen, dat weinig boven dat van 1938 ligt. Het betreft hier het beslag, dat de Overheid, inclusief de lagere publiekrechtelijke lichamen, legt op de beschikbare goederen en diensten. Dat het begrotingsniveau van het Rijk alleen al aanmerkelijk hoger ligt dan de in de tabel opgenomen bedragen van f 2 à 2,5 miljard is dan ook met name toe te schrijven aan de omstandigheid, dat een belangrijk deel der overheidsuitgaven tot de categorie der overgedragen inkomens en vermogens moet worden gerekend, zoals oorlogsschade-uitkeringen, sociale voorzieningen e.d., uitgaven dus, die noch een beslag op reële middelen betekenen, noch de hoogte van het nationale inkomen rechtstreeks beïnvloeden.

Blijkens het voorgaande heeft zich tijdens de afgelopen jaren, in grote lijnen gezien, een duidelijk economisch herstel voltrokken. Dit feit mag er echter niet toe leiden, dat men de grote moeilijkheden, waarvoor ons land in economisch opzicht nog steeds staat, uit het oog zou verliezen.

De belangrijke verbetering van de betalingsbalans in 1949 is tijdens het eerste halfjaar van 1950 gevolgd door een achteruitgang. Het passieve saldo van de handelsbalans, dat tijdens de eerste en de tweede helft van 1949 resp. f 964 miljoen en f 541 miljoen bedroeg, steeg tot f 1431 miljoen tijdens de eerste zes maanden van dit jaar. Het percentage van de invoer, gedekt door de uitvoer, daalde van resp. 63,6 en 79,6 tot 61,4 (voor geheel 1949 bedroeg het percentage 71,6). Deze verslechtering van de handels- en daarmee van de betalingsbalans wordt overwegend verklaard door een tijdelijk vergrote invoer als gevolg van de versterkte liberalisatie sedert het begin van dit jaar, o.m. gepaard gaande met versterkte voorraadvorming, zomede — wat de ontwikkeling ten opzichte van de tweede helft van 1949 betreft — door het wegvallen van incidentele gunstige factoren en door seizoensinvloeden. Daarbij komt, dat de prijsstijgingen na de devaluatie reeds bij een constante handelsbeweging het invoersaldo in guldens doen toenemen. Hoewel dus stellig een aantal oorzaken van voorbijgaand karakter valt aan te wijzen en het herstel van het dekkingspercentage in Juli tot 71 mogelijkwerwijs een aanduiding van een ingetreden kentering is, demonstreert de recente ontwikkeling de noodzaak van waakzaamheid.

De buitenlandse hulp zal in het fiscale jaar 1950/51 aanzienlijk lager zijn dan in het jaar 1949/50.

Terwijl tot voor kort viel te rekenen met een directe hulp van circa \$ 140 miljoen, zal deze hulp tengevolge van een nadere vermindering van de totale Marshall-hulp enige verlaging ondergaan.

Voorts zal worden ontvangen een „initial aid” in het kader der Europese Betalingsunie van \$ 30 miljoen, tegenover daarmee te vergelijken bedragen van circa \$ 258 miljoen directe hulp en van circa \$ 92 miljoen aan netto genoten hulp, in de vorm van trekkingsrechten en een crediet van België, binnen het kader van de O.E.E.C. in 1949/50. Weliswaar mag men de in 1949/50 genoten hulp niet zonder meer identificeren met het betalingsbalanstekort; uit deze bedragen blijkt evenwel afdoende, dat een verbetering van de betalings- en met name van de handelsbalans ten opzichte van de toestand, zoals die zich de laatste maanden heeft ontwikkeld, dringend vereist is.

De betalingsbalanspolitiek is in wezen gericht op het bevorderen van evenwicht tussen de in de verschillende economische sectoren uitgeoefende vraag naar goederen en diensten enerzijds en de uit de binnenlandse productie rechtstreeks of via internationale ruil beschikbaar komende reële middelen anderzijds, terwijl daarnaast uit genoemde internationale ruil de middelen gevonden moeten worden om de aflossingen op de buitenlandse schulden te bestrijden. Onder de huidige omstandigheden valt daarbij in versterkte mate de nadruk op het vermijden van een te veel aan binnenlandse effectieve koopkracht. Een zodanig teveel zal steeds een gevaar betekenen voor de betalingsbalans. Als gevolg van de tot stand gekomen interne en externe liberalisatie van het economisch verkeer zou de nadelige invloed thans echter in versterkte mate tot uiting komen.

De op dit moment bestaande toestand kan uit dit gezichtspunt als niet onbevredigend worden gekenschetst; wel blijft grote waakzaamheid geboden, zoals de vergroting van het invoersaldo in de afgelo-

pen maanden aantoon. Echter is deze vergroting o.m. toe te schrijven aan een versterkte voorraadvorming bij het bedrijfsleven, welke ten dele door nog aanwezige liquide reserves, ten dele door nieuwe bankcredieten werd gefinancierd. Het tijdelijk karakter van deze voorraadversterking is evident, hoewel het gevaar van een duurzame verschuiving in de vraag naar buitenlandse producten ten koste van binnenlandse goederen niet mag worden onderschat. Ook blijft er een zeker gevaar in de mogelijkheid van vergroting van koopkracht door het aanspreken van tot dusver ongebruikte liquide middelen. Rechtstreekse geldcreatie als oorzaak van koopkrachtvermeerdering blijft thans binnen enge grenzen beperkt; in de eerste helft van 1950 is het effect meer dan gecompenseerd door de koopkrachtvernietiging als gevolg van het betalingsbalanstekort. Een indicatie hiervan is de ontwikkeling van de geldhoeveelheid in deze periode; per saldo daalde deze van f 7552 miljoen per ultimo 1949 tot f 7204 miljoen per 30 Juni 1950, derhalve met f 348 miljoen.

Van de factoren, welke van invloed zijn op de binnenlandse monetair ontwikkeling, verdient in het kader van deze beschouwing in het bijzonder de begrotingspolitiek de aandacht.

Het is in dit verband van betekenis dat de ontwerp-begroting 1951, wat betreft de Gewone Dienst, de Buitengewone Dienst I en het Landbouw-Egalisatiefonds tezamen, een tekort aanwijst van f 117 miljoen; het nadelig saldo van de Buitengewone Dienst II bedraagt f 403 miljoen. Daarbij zij evenwel aangetekend, dat, zoals in paragraaf 1 reeds is uiteengezet, de uiteindelijke cijfers hoogstwaarschijnlijk een van dit ontwerp afwijkend beeld zullen vertonen. Voor de ontwikkeling van 's Rijks kas in het kalenderjaar 1951 is mede het beeld van de begroting 1950 van belang, aangezien een deel der daarin opgenomen ontvangsten en uitgaven eerst in 1951 zal worden geëffectueerd; anderzijds zal, wat de ontwerp-begroting 1951 betreft, overloop naar 1952 plaats vinden.

Naast deze normale overloop dient de abnormale overloop in aanmerking te worden genomen. Deze is thans in hoofdzaak beperkt tot de invloed van het inhalen van achterstand in de belastingheffing. Ook voor 1951 kan uit dezen hoofde nog op een zekere versterking van de kaspositie worden gerekend.

In voorgaande jaren was de opbrengst van de bijzondere heffingen uit monetair gezichtspunt een factor van kwantitatieve betekenis. Thans is dat nagenoeg niet meer het geval; de ontvangsten voor 1951 zijn geraamd op het in vergelijking met voorgaande jaren lage bedrag van f 70 miljoen, waarvan bovendien slechts dat deel monetair relevant is, dat in vrij geld wordt voldaan.

Mede van belang bij de beoordeling van de monetair ontwikkeling is, dat een deel der begrotingsuitgaven niet in Nederland geschiedt en derhalve de binnenlandse geldcirculatie niet beïnvloedt. In het bijzonder geldt dit voor de begroting 1950, waarin belangrijke uitgaven zijn opgenomen, voortvloeiende uit de soevereiniteitsoverdracht in Indonesië. Tenslotte is het monetair effect van de begroting afhankelijk van de mogelijkheid tot het aantrekken van binnenlandse besparingen, in de eerste plaats ter dekking van het nadelig saldo van de Buitengewone Dienst II.

De ondergetekende meent met deze aanduidingen te moeten volstaan; een raming van de betekenis der verschillende invloeden is niet wel mogelijk. Wel meent hij, het geheel overziende, als zijn mening te moeten uitspreken, dat, daar de mogelijkheid van het optreden van ongewenste tendenties niet geheel is uitgesloten, de feitelijke ontwikkeling met nauwgezetheid dient te worden gevolgd en dat iedere eventuele verdere verhoging van uitgaven, waar geen verhoging van middelen tegenover staat, slechts verantwoord is te achten, indien deze door verlagingen elders kan worden gecompenseerd.

Een belangrijk middel, waarover de Regering naast haar begrotingspolitiek beschikt bij haar binnenlandse monetair beleid is de — in overleg met de Amerikaanse Regering vast te stellen — wijze van besteding der uit de Marshall-hulp voortvloeiende tegenwaarde in guldens. Deze besteding dient zodanig te zijn, dat het wegvloeien van koopkracht, dat van de stortingen op de „local-currency-rekening” op zichzelf het resultaat is, slechts tot een zodanig bedrag door nieuwe koopkrachtschepping wordt gecompenseerd, als in het kader van de algehele binnenlandse monetair ontwikkeling verantwoord is. Het saldo op de daartoe bestemde speciale rekening bij De Nederlandsche Bank bedraagt thans ruim f 1200 miljoen. Over de bestemming van een totaal bedrag van rond f 500 miljoen, waarvan ruim tweederde gedeelte niet tot nieuwe koopkrachtschepping zal leiden, is overleg met de Amerikaanse autoriteiten gaande. Gezien de orde van grootte van de desbetreffende bedragen is het duidelijk dat bedoelde tegenwaardefondsen een zeer belangrijke factor vormen in het op de handhaving der monetair stabiliteit gerichte financiële beleid der Regering.

Voor zover de monetair toestand in 1951 zich reeds thans leent voor prognose, zij hier aanstonds gezegd, dat met monetair niet

neutrale besteding van local-currency, dit is besteding voor additionele Rijksuitgaven, de grootste voorzichtigheid moet worden betracht.

Tot verbetering van de bovenomschreven verhouding tussen vraag en aanbod, en dus van de betalingsbalans, draagt behalve een passende binnenlandse monetaire politiek een verdere toeneming der productie bij. De ontwikkeling der afgelopen jaren was, zoals hiervoor reeds werd geschetst, in verschillende opzichten niet onbevredigend. Ook tijdens de eerste helft van 1950 is de productiestijging voortgeschreden. Zo lag de gemiddelde dagproductie in de industrie volgens de door het C.B.S. berekende indexcijfers in het eerste halfjaar van 1950 circa 10 % hoger dan in de periode Januari tot en met Juni van het vorige jaar. De stijging ten opzichte van het tweede halfjaar 1949 bedroeg ondanks de tegenwerkende seizoensfactor nog circa 4%.

Overigens stuit, naarmate de productie een hoger niveau heeft bereikt, een verdere uitbreiding uiteraard op versterkte weerstanden. Met een geleidelijke vertraging der geconstateerde stijging dient men daarom rekening te houden.

Op korte termijn kan de productie desniettemin nog wel degelijk aanmerkelijk worden opgevoerd door een meer efficiënt gebruik der beschikbare krachten. Dit punt verdient de bijzondere aandacht zowel van het bedrijfsleven als van de overheid.

Op langere termijn gezien hangen de mogelijkheden tot het uitbreiden der industriële productie voorts ten nauwste samen met het welslagen van de industrialisatiepolitiek der Regering. Gezien de uitvoerige behandeling in de Industrialisatienota's, zij te dezer plaatse met een aanduiding van dit belangrijke vraagstuk volstaan. In de agrarische sector openen zich nog belangrijke perspectieven ten aanzien van waarde en omvang der voortbrenging, welke door ondergetekende's ambtgenoot van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening bij herhaling in het licht zijn gesteld.

In verband met de noodzaak tot het verbeteren van de verhouding tussen import en export is voorts het handhaven van de concurrentiekracht van het Nederlandse bedrijfsleven een belang van de eerste orde. In het bijzonder dient te worden vermeden, dat de verhouding tussen de arbeidskosten hier te lande en in het buitenland een wijziging ten ongunste van Nederland zou ondergaan. Zowel een verdere verhoging van het weliswaar geleidelijk gestegen, doch nog steeds onbevredigende niveau van de arbeidsproductiviteit als een voorzichtige prijs- en loonpolitiek blijven daarom geboden.

Het vraagstuk van lonen en prijzen vertoont een nauwe samenhang met dat van de consumptie. Het is de overtuiging van de Regering, dat op grond van de toestand van de betalingsbalans een zekere beperking van de consumptie voorshands noodzakelijk blijft. Anderzijds dient men er tegen te waken, dat deze een ongunstige invloed zou uitoefenen op het peil van de binnenlandse productie, waardoor het economische herstel — en daarmee het herstel van het evenwicht op de betalingsbalans — zou worden doorkruist.

De tot dusverre met betrekking tot de betalingsbalans naar voren gebrachte gezichtspunten betroffen het betalingsbalansprobleem als geheel. Daarnaast staat voor ons land en voor de meeste West-Europese landen het specifieke dollarprobleem.

De devaluatie van de gulden en van een groot aantal andere valuta's ten opzichte van de dollar, thans juist een jaar geleden, betekende een algemene bijdrage tot de oplossing van dit probleem in die zin, dat zij de waardeverhouding van deze valuta's tevens over de dollar in het algemeen meer in overeenstemming bracht met de reële kosten- en prijsverhoudingen.

Het bereiken van de uiteindelijke convertibiliteit tussen deze valuta's en de dollar vereist in het bijzonder een verdere versterking van de economische kracht van West-Europa.

Het stemt tot voldoening, dat het overleg in het kader van de Organisatie voor Europese Economische Samenwerking recentelijk heeft geleid tot belangrijke resultaten. De overeenstemming, welke in het kader der O.E.E.C. is bereikt ten aanzien van een Europese Betalingsunie, die de vervanging van een bilateraal door een multilateraal inter-Europees betalingsverkeer inhoudt, vormt een positieve bijdrage tot een vrijer ruilverkeer tussen de deelnemende landen. De vergrote liberalisatie van het handelsverkeer bevordert hetzelfde doel. Zoals bekend zal op 1 Januari 1951 het inter-Europese handelsverkeer voor 60 % zijn geliberaliseerd op non-discriminatoire basis. Anderzijds wijst de nog veelvuldige handhaving van hoge tarieven en heffingen er op, dat men veelal terugdeinst voor de aanpassingen, tot welke een versterkte integratie van de Europese markt noopt. In het bijzonder deze overweging heeft de Regering geleid bij het indienen bij de O.E.E.C. van haar veelomvattende plan, dat beoogt de eenheid van de Europese markt tot stand te brengen door een bedrijfstaksgewijze oplossing der moeilijkheden. De instelling van een Europees integratiefonds opent hierbij de mogelijkheid tot schadeloosstelling in die gevallen, waarin het slechten der barrières tot belangrijke aanpassingen noopt. De

Regering is zich ten volle bewust van de grote draagwijdte van haar initiatief. Zij is er echter van overtuigd, dat op den duur slechts een aan zo weinig mogelijk belemmeringen onderhevige — en daarmee op de voordelen der internationale arbeidsverdeling gebaseerde — goederenruil kan leiden tot de zo zeer noodzakelijke economische versterking van West-Europa.

Dit plan tot het creëren van een homogene Europese markt sluit zeer wel aan bij het van de Franse Minister Schuman uitgegane initiatief tot nauwere samenwerking van de steenkolen- en ijzer- en staalproducerende bedrijven in een aantal Westeuropese landen.

Bij het streven naar grotere economische groeperingen blijft ook de verdere ontwikkeling der samenwerking in Benelux-verband van grote betekenis. Ofschoon de invoering van de volledige Economische Unie nog steeds op moeilijkheden stuit, bleek het bij de laatste Ministersconferentie, die einde Juli te Ostende werd gehouden, mogelijk, wederom nieuwe resultaten te bereiken. Gewezen zij op het besluit tot het voeren van een gecoördineerde im- en exportpolitiek en tot het gemeenschappelijk afsluiten van handelsaccorden na 1 Januari 1951.

Een verder vraagstuk, dat, gezien zijn eventuele budgetaire gevolgen, ook te dezer plaatse dient te worden vermeld, is het werkgelegenheidsprobleem, waaraan in paragraaf 7, onder E (Voorzieningen in verband met de werkgelegenheid) in het bijzonder aandacht is gewijd.

De economische en financiële problemen, waarvoor ons land zich ziet gesteld, worden thans gecompliceerd door de gebleken noodzaak tot vergroting der militaire paraatheid. Het valt niet te ontkennen, dat de grotere militaire krachtsinspanning de oplossing dezer problemen in verschillende opzichten verzwaart. Een vergroot beslag op goederen en diensten voor militaire doeleinden betekent onvermijdelijk, dat het deel der reële nationale middelen, dat ter beschikking komt van de civiele sector, dienovereenkomstig vermindert, behoudens voor zover die additionele militaire goederen en diensten in het kader der militaire samenwerking om niet verkregen worden.

Enerzijds zullen de uit deze constellatie voortvloeiende offers naar billijkheid dienen te worden verdeeld, anderzijds dient het streven er op te zijn gericht, de verwezenlijking van de doeleinden der economische politiek op lange termijn zo min mogelijk te schaden.

De nieuwe situatie bemoeilijkt onder meer het voorkomen van hernieuwde verstoringen van het monetaire evenwicht; zij vereist met andere woorden de aanpassing van de in de civiele sector door verbruikers, bedrijfsleven en Overheid uitgeoefende vraag aan het relatief verminderde aanbod van reële middelen. Het uitblijven van een zodanige aanpassing zou ook de betalingsbalanspositie ernstig bedreigen; deze positie wordt reeds bemoeilijkt door de prijsstijgingen op de wereldgoederenmarkten, welke, gezien de samenstelling van het Nederlandse in- en uitvoerpakket, leiden tot een achteruitgang van de ruilvoet. Zetten deze tendenzen zich voort dan zal het treffen van anti-inflationistische maatregelen noodzakelijk zijn. Bij voorkeur zullen deze in internationaal verband dienen te worden genomen, doch daarnaast zal ook nationaal, voorzover autonoom optreden resultaat belooft, een doelbewust beleid zijn geboden.

De ondergetekende heeft in het voorgaande getracht de recente economische ontwikkeling en een aantal der voornaamste problemen op financieel-economisch gebied, voor welke ons land zich ziet gesteld, summier te schetsen en het verband te verduidelijken, dat hij ziet tussen deze problemen en de ontwerp-begroting 1951.

Het tekort, dat deze begroting vertoont — ondanks alle inspanning om haar sluitend te maken — wijst er op, dat het financieel beleid aan een critische herziening dient te worden onderworpen vóórdat besloten wordt tot nieuwe uitgaven, die niet zelf tot een rijker vloeien der middelen bijdragen of op andere wijze, wat haar monetair effect betreft, b.v. door het plaatsen van leningen, kunnen worden gecompenseerd. Het inhalen van de belastingachterstand levert nog een zekere reserve op, maar deze factor is van voorbijgaande aard en mag derhalve bij de bepaling van het toelaatbare uitgavenniveau niet in aanmerking worden genomen en dient bovendien bij voorkeur voor schuldaflissing te worden gebruikt. Het gevaar, dat 's lands financiën bedreigt, bestaat vooral hierin, dat het verlangen groot is om in de vele noden en behoeften, die ervaren worden, tegelijkertijd en zo goed mogelijk te voorzien, terwijl de financiële toestand selectie en beperking eist. Bij de samenstelling der onderhavige begroting is reeds veel beperking betracht. Als verdere uitgaven onvermijdelijk blijken, zal er méér beperkt moeten worden. Daarbij dient volledige bereidheid te worden gewekt om elke uitgave binnen het strikt noodzakelijke te houden en haar te plaatsen in het algemeen kader van een verantwoord begrotingsbeleid.

Slechts zo komt het hoogste belang van het land tot zijn recht en kan rechtvaardigheid worden betracht jegens het gehele volk.

De Minister van Financiën,
P. LIEFTINCK.

BIJLAGEN
behorende bij de
NOTA, BETREFFENDE DE TOESTAND VAN
'S RIJKS FINANCIËN, OVERGELEGD BIJ DE
ONTWERP-BEGROTING VOOR HET
DIENSTJAAR 1951

	Blz.
A. Algemene verzamelstaat der ontwerp-Rijksbegroting voor 1951	2
B. Vergelijkend overzicht van de belastingmiddelen voor 1951	6
C. Overzicht van de voornaamste werken, waarvoor ten laste van de begroting voor 1951 uitgaven zullen worden gedaan, doch met de uitvoering waarvan een tijdvak van langer dan een jaar is gemoeid	7
D. Overzicht van de in de ontwerp-begroting voor 1951 geraamde bedragen, welke betrekking hebben op werken, begrepen in het Bouwprogramma 1951	10
E. Overzicht van de ontwikkeling van de Nationale Schuld sinds 1945	12
F. Nadere beschouwing over de diensten 1940 tot en met 1949	13
G. Vergelijkend overzicht van de uitgaven van de Rijksbegrotingen voor 1938, 1946, 1947, 1948, 1949 en 1950, alsmede van de ontwerp-begroting voor 1951, waarbij het aandeel van ieder hoofdstuk in het totaal der uitgaven in procenten is uitgedrukt	16

A. ALGEMENE VERZAMELSTAAT DER ONTWERP-RIJKSBEGROTING VOOR 1951

I. GEWONE DIENST

(in duizenden guldens)

Hoofdstukken	Gewone Dienst					
	Raming 1950			Raming 1951		
	Uitgaven	Middelen	Nadelig (—) c.q. voordelig (+) saldo	Uitgaven	Middelen	Nadelig (—) c.q. voordelig (+) saldo
I. Huis der Koningin	1 944	Memorie	— 1 944	1 955	Memorie	— 1 955
II. Hoge Colleges van Staat en Kabinet der Koningin	3 484	57	— 3 427	4 013	87	— 3 926
II A. Algemene Zaken	2 024	44	— 1 980	2 132	51	— 2 081
III. Buitenlandse Zaken	34 934	2 899	— 32 035	39 746	2 568	— 37 178
IV. Justitie	109 973	35 748	— 74 225	121 150	26 148	— 95 002
V. Binnenlandse Zaken	139 678	4 543	— 135 135	155 948	5 489	— 150 459
VI. Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen ...	347 665	28 509	— 319 156	386 285	29 487	— 356 798
VII A. 1. Nationale Schuld	670 180	66 776	— 603 404	652 515	58 543	— 593 972
VII B. Financiën	134 668	3 269 481	+ 3 134 813	146 395	3 471 543	+ 3 325 148
VIII A. Oorlog	527 838	16 667	— 511 171	437 472	2 749	— 434 723
VIII B. Marine	217 363	6 043	— 211 320	187 877	7 346	— 180 531
IX A. Wederopbouw en Volkshuisvesting	101 140	32 831	— 68 309	124 179	2 057	— 122 126
IX B. Verkeer en Waterstaat	146 965	44 466	— 102 499	151 060	43 707	— 107 353
X. Economische Zaken	43 261	12 493	— 30 768	43 577	12 701	— 30 876
XI. Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening	89 715	7 723	— 81 992	87 852	10 529	— 77 323
XII. Sociale Zaken	266 819	4 301	— 262 518	347 426	5 134	— 342 292
XIII A. Unie-aangelegenheden	4 331	Memorie	— 4 331	4 431	186	— 4 245
XIII B. Uniezaken en Overzeese Rijksdelen	67 238	387	— 66 851	59 773	296	— 59 477
XIV. Onvoorziene Uitgaven/Ontvangsten	30	Memorie	— 30	30	Memorie	— 3
Totaal	2 909 250	3 532 968	+ 623 718	2 953 816	3 678 621	+ 724 805

A. ALGEMENE VERZAMELSTAAT DER ONTWERP-RIJKSBEGROTING VOOR 1951

II. BUITENGEWONE DIENST I

(in duizenden guldens)

Hoofdstukken	Buitengewone Dienst I: Uitgaven en ontvangsten van aflopend karakter					
	Raming 1950			Raming 1951		
	Uitgaven	Middelen	Nadelig (—) c.q. voordelig (+) saldo	Uitgaven	Middelen	Nadelig (—) c.q. voordelig (+) saldo
V. Justitie	13 683	6 460	— 7 223	10 447	4 444	— 6 003
V. Binnenlandse Zaken	2 985	1 590	— 1 395	11 629	3 155	— 8 474
T. Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen ...	2 785	—	— 2 785	1 500	—	— 1 500
II A. 1. Nationale schuld					2 000	+ 2 000
II B. Financiën	405 313	1 236	— 404 077	419 054	755	— 418 299
II A. Oorlog	260 215	—	— 260 215	97 825	—	— 97 825
X A. Wederopbouw en Volkshuisvesting	18 275	940	— 17 335	56 984	416	— 56 568
X B. Verkeer en Waterstaat	25 324	1 661	— 23 663	8 316	150	— 8 166
X. Economische Zaken	23 845	10 844	— 13 001	5 500	346	— 5 154
I. Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening	16 896	82	— 16 814	10 632	106	— 10 526
I. Sociale Zaken	831	545	— 286	8 525	550	— 7 975
II B. Uniezaken en Overzeese Rijksdelen	8 000	—	— 8 000	8 000	—	— 8 000
V. Onvoorziene Uitgaven/Ontvangsten	—	—	—	15 000	—	— 15 000
	778 152	23 358	— 754 794	653 412	11 922	— 641 490
II A. 2. Buitengewone aflossing van Nationale Schuld	200 000	200 000	—	70 000	70 000	—
Totaal	978 152	223 358	— 754 794	723 412	81 922	— 641 490

A. ALGEMENE VERZAMELSTAAT DER ONTWERP-RIJKSBEGROTING VOOR 1951

III. GEWONE DIENST EN BUITENGEWONE DIENST I

(in duizenden guldens)

Hoofdstukken	Gewone Dienst en Buitengewone Dienst I					
	Raming 1950			Raming 1951		
	Uitgaven	Middelen	Nadelig (—) c.q. voordelig (+) saldo	Uitgaven	Middelen	Nadelig (—) c.q. voordelig (+) saldo
I. Huis der Koningin	1 944	Memorie	— 1 944	1 955	Memorie	— 1 955
II. Hoge Colleges van Staat en Kabinet der Koningin	3 484	57	— 3 427	4 013	87	— 3 926
II A. Algemene Zaken	2 024	44	— 1 980	2 132	51	— 2 081
III. Buitenlandse Zaken	34 934	2 899	— 32 035	39 746	2 568	— 37 178
IV. Justitie	123 656	42 208	— 81 448	131 597	30 592	— 101 005
V. Binnenlandse Zaken	142 663	6 133	— 136 530	167 577	8 644	— 158 933
VI. Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen ...	350 450	28 509	— 321 941	387 785	29 487	— 358 298
VII A. 1. Nationale Schuld	670 180	66 776	— 603 404	652 515	60 543	— 591 972
VII B. Financiën	539 981	3 270 717	+ 2 730 736	565 449	3 472 298	+ 2 906 849
VIII A. Oorlog	788 053	16 667	— 771 386	535 297	2 749	— 532 548
VIII B. Marine	217 363	6 043	— 211 320	187 877	7 346	— 180 531
IX A. Wederopbouw en Volkshuisvesting	119 415	33 771	— 85 644	181 163	2 473	— 178 690
IX B. Verkeer en Waterstaat	172 289	46 127	— 126 162	159 376	43 857	— 115 519
X. Economische Zaken	67 106	23 337	— 43 769	49 077	13 047	— 36 030
XI. Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening	106 611	7 805	— 98 806	98 484	10 635	— 87 841
XII. Sociale Zaken	267 650	4 846	— 262 804	355 951	5 684	— 350 267
XIII A. Unie-aangelegenheden	4 331	Memorie	— 4 331	4 431	186	— 4 245
XIII B. Uniezaken en Overzeese Rijksdelen	75 238	387	— 74 851	67 773	296	— 67 477
XIV. Onvoorziene Uitgaven/Ontvangsten	30	Memorie	— 30	15 030	Memorie	— 15 030
	3 687 402	3 556 326	— 131 076	3 607 228	3 690 543	+ 83 315
VII A. 2. Buitengewone aflossing van Nationale Schuld	200 000	200 000	—	70 000	70 000	—
Totaal	3 887 402	3 756 326	— 131 076	3 677 228	3 760 543	+ 83 315

A. ALGEMENE VERZAMELSTAAT DER ONTWERP-RIKSBEGROTING VOOR 1951

IV. BUITENGEWONE DIENST II

(in duizenden guldens)

Hoofdstukken	Buitengewone Dienst II: Kapitaalsuitgaven en -ontvangsten					
	Raming 1950			Raming 1951		
	Uitgaven	Middelen	Nadelig (—) c.q. voordelig (+) saldo	Uitgaven	Middelen	Nadelig (—) c.q. voordelig (+) saldo
I. Huis der Koningin	892	—	— 892	Nihil	—	Nihil
II. Hoge Colleges van Staat en Kabinet der Koningin	464	—	— 464	182	—	— 182
III. Buitenlandse Zaken	300	—	— 300	105	25	— 80
IV. Justitie	3 172	Memorie	— 3 172	2 942	Memorie	— 2 942
V. Binnenlandse Zaken	1 168	91	— 1 077	2 233	115	— 2 118
VI. Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen ...	8 010	23	— 7 987	8 820	328	— 8 492
VII A. 1. Nationale Schuld	94 658	91 250	— 3 408	163 475	85 197	— 78 278
VII B. Financiën	55 234	33 691	— 21 543	84 888	24 378	— 60 510
VIII A. Oorlog	64 187	15	— 64 172	44 801	7	— 44 794
VIII B. Marine	97 447	—	— 97 447	91 550	10	— 91 540
IX A. Wederopbouw en Volkshuisvesting	40 712	1 100	— 39 612	11 230	15 760	+ 4 530
IX B. Verkeer en Waterstaat	161 205	28 497	— 132 708	154 615	69 656	— 84 959
X. Economische Zaken	61 143	30 013	— 31 130	59 850	35 620	— 24 230
XI. Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening	10 079	604	— 9 475	8 950	458	— 8 492
XII. Sociale Zaken	225	20	— 205	465	120	— 345
XIII A. Unie-aangelegenheden	448	—	— 448	500	—	— 500
Totaal	599 344	185 304	— 414 040	634 606	231 674	— 402 932

B. VERGELIJKEND OVERZICHT VAN DE BELASTINGMIDDELEN VOOR 1951 ¹⁾
(in duizenden guldens)

Omschrijving	Bruto				Netto ²⁾			
	Oorspronkelijke raming 1950	Herziene raming 1950	Raming 1951 exclusief wetswijzigingen	Raming 1951 inclusief wetswijzigingen	Oorspronkelijke raming 1950	Herziene raming 1950	Raming 1951 exclusief wetswijzigingen	Raming 1951 inclusief wetswijzigingen
1. Inkomstenbelasting, na aftrek van voorheffingen	f 740 000	f 660 000	f 780 000	f 620 000	f 675 620	f 602 580	f 683 280	f 543 120
2. Vermogensbelasting van natuurlijke personen	60 000	65 000	65 000	65 000	54 780	59 345	56 940	56 940
3. Vennootschapsbelasting	250 000	355 000	325 000	350 000	228 250	324 115	284 700	306 600
4. Loonbelasting	560 000	660 000	680 000	610 000	511 280	602 580	595 680	534 360
5. Dividendbelasting	45 000	50 000	50 000	50 000	41 085	45 650	43 800	43 800
6. Commissarissenbelasting	6 500	6 500	6 500	6 500	5 935	5 935	5 694	5 694
7. Vereeningsheffing	210 000	230 000	235 000	235 000	210 000	230 000	235 000	235 000
8. Opbrengst van herkapitalisatiebelasting en superdividendbelasting	Memorie	Memorie	Memorie	Memorie	Memorie	Memorie	Memorie	Memorie
9. Motorrijtuigenbelasting	40 000	44 000	45 000	45 000	40 000	44 000	45 000	45 000
10. Bijzondere wijnbelasting	40	10	10	—	40	10	10	—
11. Invoerrechten	300 000	385 000	400 000	400 000	273 900	351 505	350 400	350 400
12. Statistiekrecht	7 000	8 000	—	—	6 391	7 304	—	—
13. Accijns op zout	7 000	6 000	6 000	—	6 391	5 478	5 256	—
14. Accijns op gedistilleerd	90 000	90 000	90 000	112 500	76 007	76 007	72 927	91 15
15. Accijns op bier, hoofdsom en 100 opcenten	16 000	16 000	16 000	10 000	14 608	14 608	14 016	8 76
16. Accijns op suiker, hoofdsom en 20 opcenten	80 000	95 000	92 000	47 000	73 040	86 735	80 592	41 1
17. Accijns op tabak	190 000	230 000	216 000	216 000	173 470	209 990	189 216	189 2
18. Belasting op gouden en zilveren werken	700	700	700	—	639	639	613	—
19. Omzetbelasting	800 000	930 000	925 000	995 000	730 400	849 090	810 300	871 6
20. Rechten van zegel, hoofdsom en opcenten	18 000	18 000	18 000	24 000	16 434	16 434	15 768	21 0
21. Rechten van registratie, hoofdsom en 100 opcenten	35 000	37 000	37 000	27 000	31 955	33 781	32 412	23 6
22. Rechten van successie, van overgang en van schenking	65 000	70 000	70 000	70 000	59 345	63 910	61 320	61 3
	f 3 520 240	f 3 956 210	f 4 057 210	f 3 883 000	f 3 229 570	f 3 629 696	f 3 582 924	f 3 428 8

¹⁾ In dit overzicht zijn niet vermeld de vermogensaanwasbelasting en de vermogensheffing ineens, waarvan de opbrengst voor 1951 is geraamd op resp. f 50 000 000 en f 20 000 000. Voorts zijn niet opgenomen de Rijksbelastingen, welke de Rijksbegroting in engere zin niet ten goede komen (grondbelasting, personele belasting, ondernemingsbelasting).

²⁾ Na aftrek, voor wat de sub 1 tot en met 6 en de sub 11 tot en met genoemde belastingen betreft, van de aandelen, toekomende aan het Gemeefonds (voor 1950 8 % en voor 1951 11,7 %) en aan het Provinciefonds (0,7 en, voor wat de accijns op gedistilleerd betreft, na aftrek mede van het aand toekomende aan het Landbouw-Egalisatiefonds (7,5 %).

**C. OVERZICHT VAN DE VOORNAAMSTE WERKEN, WAARVOOR TEN LASTE VAN DE BEGROTING VOOR 1951
UITGAVEN ZULLEN WORDEN GEDAAN, DOCH MET DE UITVOERING WAARVAN EEN TIJDVAK VAN LANGER DAN
EEN JAAR IS GEMOEID.**

(in duizenden guldens)

Hoofdstuk der begroting en omschrijving van het werk	Jaar van aanvang	Vermoe- delijk jaar van vol- tooiing	Vermoede- lijke totale kosten	Vermoedelijk uitgaven- beloop tot en met 1949	Ge- corrigeerde raming 1950	Ge- corrigeerde raming 1951
A. Buitengewone Dienst I, Uitgaven van aflopend karakter						
Ministerie van Verkeer en Waterstaat						
Art. 286. Vernieuwing sluizencomplex te Vlissingen	1949	1953	f 9 650	f 2 900	f 850	f 3 000
B. Buitengewone Dienst II, Kapitaalsuitgaven						
Huis der Koningin						
Art. 7 Restauratie van het Huis ten Bosch te 's-Gravenhage	1950	1952	850	—	70	580
Hoge Colleges van Staat en Kabinet der Koningin						
Art. 46. Restauraties in het gebouw van de Eerste Kamer der Staten- Generaal	1950	1951	100	—	50	50
Art. 47. Bouwkundige voorzieningen in het gebouw van de Tweede Kamer der Staten-Generaal	1950	1951	677	—	645	32
Aanbouw vleugel gebouw van de Tweede Kamer der Staten-Ge- neraal	1951	1953	1 000	—	—	100
Ministerie van Justitie						
Art. 245 Voorzieningen aan het voormalige Stadsbestedelingshuis te Am- sterdam t.b.v. Paleis van Justitie	1951	1952	720	—	—	300
Ministerie van Binnenlandse Zaken						
Art. 148. Gedeeltelijke restauratie van het Abdijcomplex te Middelburg .	1950	1952	460	—	100	260
Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen						
Art. 488. Uitbreiding van het departementsgebouw	1950	1952	2 016	—	300	635
Art. 491. Bouw van een R.H.B.S. te Den Helder	1951	1952	540	—	—	100
Uitbreiding R.H.B.S. te Coevorden t.b.v. Rijkskweekschool . .	1950	1951	182	—	150	32
Verbouwing R.H.B.S. te Warffum	1951	1952	200	—	—	150
Uitbreiding R.H.B.S. te Middelburg	1951	1952	396	—	—	141
Verbouwing R.H.B.S. te Zwolle	1951	1952	150	—	—	120
Herstel R.H.B.S. te Oostburg	1950	1951	590	—	545	45
Art. 494. Bouw van een fysiologisch laboratorium (Rijksuniversiteit te Leiden)	1951	1954	2 170	—	—	200
Voltooien en inrichten van gebouw X van de Medische faculteit der Rijksuniversiteit te Leiden	1950	1952	2 615	—	300	680
Herinrichten van het anorganisch chemisch laboratorium (Rijks- universiteit te Leiden)	1951	1952	100	—	—	50
Art. 497. Bouw van een laboratorium voor propaedeutische en analytische scheikunde (Rijksuniversiteit te Utrecht)	1951	1954	3 300	—	330	550
Bouw van een laboratorium voor veterinaire, parasitaire en infectieziekten, tropische hygiëne en scheikunde (Rijksuniversiteit te Utrecht)	1951	1954	3 000	—	—	—
Art. 499. Bouw van een zoölogisch laboratorium (Rijksuniversiteit te Groningen)	1950	1952	1 100	—	200	600
Bouw van een bacteriologisch laboratorium (Rijksuniversiteit te Groningen)	1951	1952	1 656	—	—	350
Uitbreiding Tandheelkundig Instituut (Rijksuniversiteit te Gronin- gen)	1951	1952	250	—	—	150
Art. 501. Werkzaamheden aan de Technische Hogeschool te Delft.	1950	1952	26 000	—	600	2 955
Art. 502. Voorzieningen in het Trippenhuys te Amsterdam	1951	1952	120	—	—	70
Art. 505. Herinrichting van zalen van het Rijksmuseum te Amsterdam .	1951	1953	500	—	—	100
Ministerie van Financiën						
Art. 237. Bouw van het Rijkskantoreengebouw te Oostburg	1951	1952	520	—	—	300
Bouw van het Centraal Belastinggebouw te Amsterdam	1951	1956	5 500	—	—	375
Uitbreiding Belastinggebouw te 's-Gravenhage	1951	1954	1 600	—	—	100
Bouw Belastinggebouw te Leiden	1951	1953	1 100	—	—	400

Hoofdstuk der begroting en omschrijving van het werk	Jaar van aanvang	Vermoe- delijk jaar van vol- tooiing	Vermoede- lijke totale kosten	Vermoedelijk uitgaven- beloop tot en met 1949	Ge- corrigeerde raming 1950	Ge- corrigeerde raming 1951
Ministerie van Oorlog						
Art. 175. Uitbreiding van het departementsgebouw aan de Kalvermarkt te 's-Gravenhage	1950	1952	f 1 485	—	f 415	f 800
Art. 176. Bouw van een laboratorium voor de Rijks Verdedigings Orga- nisatie T.N.O.	1950	1953	3 500	—	—	1 500
Voorzieningen aan het Militair Sanatorium te Amersfoort	1951	1952	598	—	—	300
Afbouw van en voorzieningen aan een magazijn, met uitbreiding van bijbehorende verwarmingskelder bij de Centrale R.I.M.I.- werkplaats te Utrecht	1950	1951	672	—	172	500
Voortzetting van de bouw van het Centraal Militair Hospitaal te Utrecht (Uitbreiding te gedeelte)	1951	1954	3 000	—	—	1 000
Art. 177 Voortzetten van de in 1948 aangevangen demping van de gracht om het terrein van de Isabellakazerne te 's-Hertogenbosch en het aanleggen van sportvelden c.a. op het door demping verkregen terrein	1948	1951	160	f 60	—	100
Voorzieningen tot schietinrichtingen te Harskamp (3e gedeelte) .	1949	1952	383	64	100	100
Ministerie van Marine						
Art. 118. Aanbouw en aanschaffing:						
2 kruisers	1938/39	1953	126 800	75 600	23 200	3 000
6 onderzeebootjagers 1947	1948	1953	162 800	68 600	21 700	30 000
6 onderzeebootjagers 1949	1949	1955	170 800	4 000	15 700	31 000
4 onderzeeboten 1949	1949	1954	48 400	2 000	6 000	5 500
Drijvend dok	1950	1953	4 000	—	1 000	Memorie
Art. 119. Gebouwen en terreinen Rijkswerf Den Helder:						
Bouw sloepenloods	1948	1951	800	200	300	300
Bouw werkplaats voor revisie sneldraaiende dieselmotoren . . .	1951	1952	600	—	—	300
Art. 120. Gebouwen der Marine:						
Bouw cantine te Den Helder	1950	1952	600	—	—	300
Bouw geschutmakerij en torpedowerkplaats	1948	1952	3 500	600	1 000	875
Gereedmaken vliegveld Valkenburg	1950	Onbek.	14 000	—	1 850	1 500
Bouw onderhoudsinrichting de Kooy	1949	1953	4 350	800	1 100	850
Uitbreiding Rijkszeehaven te Nieuwediep	1949	1953	25 000	3 000	6 000	4 500
Restauratie marinekazerne Den Helder	1949	1952	2 500	400	450	450
Bouw kombuis met eetzaal te Doorn	1951	1952	375	—	—	200
Bouw van 60 woningen op de Antillen	1951	1952	1 750	—	—	590
Bouw van munitiemagazijnen op Curaçao	1951	1952	1 000	—	—	500
Voorzieningen aan fort „Erfprins”, Den Helder	1950	1953	1 700	—	120	480
Bouw van magazijnen en werkplaatsen voor opslag uitrusting mariniers	1950	1952	1 450	—	500	485
Art. 122. Loods- en afhaalvaartuigen:						
Bouw 2 loodsvaartuigen	1948	1951	3 000	2 200	650	150
Bouw 1 loodsafhaalvaartuig	1950	1951	623	—	273	350
Bouw 1 loodsafhaalvaartuig	1951	1953	620	—	—	185
Art. 123. Betonnings- en verlichtingsvaartuigen:						
Bouw van 2 kleine betonningsvaartuigen	1950	1951	500	—	225	275
Bouw van zeegaand betonningsvaartuig	1950	1952	850	—	510	170
Bouw van zeegaand betonningsvaartuig	1951	1953	850	—	—	250
Art. 124. Bouw 2 hydrografische vaartuigen	1947	1951	12 000	8 644	2 209	1 14'
Ministerie van Wederopbouw en Volkshuisvesting						
Art. 117. Bouw, verbouw en inrichting van verblijven voor huisvesting van arbeiders, tewerkgesteld buiten hun woonplaats	1951	1952	100	—	—	8
Ministerie van Verkeer en Waterstaat						
Art. 289. Omhoogbrengen van het stationsemplement Leiden H.S. en wijziging Leiden S.S.	1949	1955	6 000 ¹⁾	455	1 200	1 97
Art. 297. Aanleg en inrichting van luchtvaartterreinen	1945	1954	55 355	30 600	6 000	6 00
Art. 298. Bouw van een Rijksluchtvaartschool te Eindhoven	1951	1953	5 000	—	—	Memo
Art. 304. Uitbreiding van het gebouw van het K.N.M.I. te De Bilt . . .	1950	1952	1 100	—	200	60

¹⁾ Opgenomen zijn de kosten die ten laste van het Rijk zullen komen. De totale kosten worden geraamd op f 19 000 000.

Hoofdstuk der begroting en omschrijving van het werk	Jaar van aanvang	Vermoe- delijk jaar van vol- tooiing	Vermoede- lijke totale kosten	Vermoedelijk uitgaven- beloop tot en met 1949	Ge- corrigeerde raming 1950	Ge- corrigeerde raming 1951
Art. 308. Indijking Biesbosch e.a.	1940		f 50 000	f 3 500	f 2 750	f 5 850
Afdamming van de Brielsche Maas	1948	1951	12 500	4 100	6 600	1 450
Afdamming van de Hollandsche IJssel	1950		12 000	—	25	200
Art. 309. Verruiming Pannerdensch Kanaal	1949	1953	5 500	100	1 200	2 600
Kanalisa tie Neder-Rijn en Lek en IJssel-verbetering	1950		80 000	—	210	2 250
Art. 311. Aanleg Amsterdam—Rijnkanaal	1932	1952	87 000	61 000	9 000	8 000
Doortrekking zijtak der Twenthekanalen naar Almelo	1949	1952	7 000	750	2 200	2 700
Art. 312. Aanleg van Rijksweg 1 (gedeelte Eemnes—Hoevelaken)	1939	1951	5 200	2 100	1 000	2 100
Aanleg van Rijksweg 2 (Amsterdam—Utrecht)	1939	1954	30 000	13 200	3 035	4 000
Verbetering van Rijksweg 18 (gedeelte op Schouwen)	1932	1953	2 750	1 000	300	470
Aanleg van Rijksweg 34 (gedeelte Witte Paal-Heemse-Coevorden)	1939	1952	3 200	1 150	850	870
Aanleg van Rijksweg 56 (omlegging om Wouw)	1950	1952	2 000	—	400	700
Aanleg van Rijksweg 68 (gedeelte Eindhoven—Leende)	1941	1952	2 000	500	320	900
Aanleg van Rijksweg 76 (gedeelte Geleen—Ten Esschen)	1940	1952	2 500	1 100	420	550
Art. 313. Tunnel bij Velsen	1940	1954	38 000	2 000	—	2 500
Bouw van brug over de IJssel bij Doesburg	1949	1951	3 650	100	1 800	1 750
Art. 315. Voltooiing van werken in de Emmapolder	1942	1951	10 025	8 400	625	1 000
Indijking van de Brakman	1950	1953	9 000	—	150	1 200
Ministerie van Economische Zaken						
Art. 158. Bouw van een vloeistofmeetgebouw te Dordrecht	1951	1952	350	—	—	100
Ministerie van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening						
Art. 466. Landbouwhogeschool te Wageningen:						
Bouw van een laboratorium voor technologie	1951	1953	800	—	—	280
Bouw van een laboratorium voor tuinbouw-plantenteelt	1951	1952	175	—	—	100
Bouw van een laboratorium voor phyto-pathologie	1951	1952	157	—	—	100
Art. 483. Bouw van een vleugel aan het Rijkszuivelstation te Leiden	1949	1952	425	1	200	130
Art. 484. Bouw van een vleugel aan het gebouw van de Plantenziekten- kundige Dienst te Wageningen	1949	1951	384	3	297	84
Ministerie van Sociale Zaken						
Art. 263. Bouw van een laboratorium voor het Rijksinstituut voor Volks- gezondheid te Utrecht	1951	1955	2 000	—	—	100

**D. OVERZICHT VAN DE IN DE ONTWERP-BEGROTING VOOR 1951 GERAAMDE BEDRAGEN, WELKE
BETREKKING HEBBEN OP WERKEN, BEGREPEN IN HET BOUWPROGRAMMA 1951**

(in miljoenen guldens)

			Rijksbegroting totaal	Hoofdstukken der Rijksbegroting						
				VI Onder- wijs K. en W.	VII B Finan- ciën	VIII A Oorlog	VIII B Marine	IX A Weder- opbouw en V.	IX B Verkeer en W. en Zuider- zeefonds	XI Land- bouw, V. en
Nieuwbouw, herbouw en uitbreiding:		560,-	113,1		58,8			48,5	5,8	
woningen	17,6		17,6						17,6	
boerderijen, Noord-Oostelijke Polder	4,-		4,0		4,0					
" " Domeinen										
" " Centrale Directie Wederopbouw en Volkshuisvesting	43,4		30,2		30,2					
totaal boerderijen		65,-	51,8							
Andere agrarische gebouwen		9,-								
Nijverheid		220,-								
Verkeer		35,-	43,6		32,4		2,1	9,1		
Handel, stadskernen		35,-								
Handel, overige		25,-	0,9		0,9					
Gezondheidszorg en hygiëne		15,-	6,7		6,7			6,1		
Kerken		70,-	10,5		4,4			0,1		
Scholen		12,-	2,9		2,8					
Overige bijzondere gebouwen						31,8				
Overheids- gebouwen van	31,8		31,8				7,2	3,6		
Rijk en Lagere	7,2		7,2							
publiekrechtelijke lichamen	3,6		3,6							
Centrale Directie Wederopbouw en Volkshuisvesting	7,4		—							
totaal overige gebouwen		50,-	42,6							
Herstel oorlogsschade gebouwen		25,-	16,1	1,5	14,6			7,-		
Verbouw gebouwen		70,-	13,5			6,5				
Onderhoud gebouwen		36,-							35,6	
Weg- en waterbouwkundige kapitaalswerken:			35,6							
Rijkswaterstaat	35,6		—							
Nederlandse Spoorwegen	9,1						5,1			
Marine	5,1		5,1							
Cultuurtechnische dienst	1,5		1,5							
Genie, Noord-Oostelijke Polder en Centrale Directie Wederopbouw en Volkshuisvesting	160,7		59,3		39,-	18,2			2,1	
totaal weg- en waterbouwkundige kapitaalswerken		212,-	101,5							
Totaal		1 474,-	403,2	1,5	193,8	56,5	14,4	74,4	61,1	

Toelichting.

Uit het vorenstaande overzicht blijkt, dat van het bouwprogramma rond f 403 miljoen ten laste van de Rijksbegroting komt, terwijl bovendien is aangegeven hoe dit bedrag over de diverse hoofdstukken is verdeeld.

1. Hoofdstuk VI Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen.

Het voor dit hoofdstuk opgenomen bedrag ad f 1,5 miljoen betreft de restauratie van in de oorlog beschadigde monumenten.

2. Hoofdstuk VII B Financiën.

De uit het bouwplan ten laste van hoofdstuk VII B komende bedragen hebben betrekking op:

- A. herbouw van oorlogsschade:
a. woningen	f 58,8 miljoen
b. boerderijen	30,2 "
c. gebouwen voor handel, nijverheid en ver-
keer	32,4 "
d. bijzondere gebouwen (kerken, scholen, etc.)	14,8 "
- B. herstel van oorlogsschade aan gebouwen 14,6 "
- C. weg- en waterbouwkundige werken en her-
bouw van gebouwen van lagere publiekrecht-
elijke lichamen 39,0 "
- D. boerderijen (Domeinen) 4,0 "

Totaal f 193,8 miljoen

Opgemerkt wordt, dat de hiervermelde bedragen voor herstel van oorlogsschade niet zonder meer vergelijkbaar zijn met die, opgenomen in hoofdstuk VII B der Rijksbegroting, omdat onder de laatste ook uitgaven zijn begrepen, welke niet in het Bouwplan zijn opgenomen.

3. Hoofdstuk VIII A Oorlog.

De voor dit hoofdstuk opgenomen posten hebben betrekking op door de Genie uit te voeren werken, t.w.:

nieuw- en verbouw van gebouwen	f	38,3 miljoen
weg- en waterbouwkundige werken		18,2 „
	f	56,5 miljoen

4. Hoofdstuk VIII B Marine.

De uit het Bouwplan voor dit hoofdstuk resulterende begrotingsposten kunnen aldus nader worden omschreven:

nieuw- en verbouw van gebouwen	f	9,3 miljoen
weg- en waterbouwkundige werken		5,1 miljoen
	f	14,4 miljoen

5. Hoofdstuk IX A Wederopbouw en Volkshuisvesting.

Het uit hoofde van het Bouwplan ten laste van dit hoofdstuk te financieren bedrag ad f 74,4 miljoen is aldus te specificeren:

voorschotten woningwetbouw	f	10 miljoen ¹⁾
premiën particuliere nieuwbouw		38,5 miljoen
nieuwbouw, verbouw en uitbreiding van gebouwen door de Rijksgebouwendienst		25,9 miljoen ²⁾
Totaal	f	74,4 miljoen

6. Hoofdstuk IX B Verkeer en Waterstaat en Zuiderzeefonds.

Uit het Bouwplan vloeien de volgende begrotingsposten voort:

A. Noord-Oostelijke Polder		
a. bouw van woningen	f	5,8 miljoen
b. bouw van boerderijen		17,6 miljoen
c. weg- en waterbouwkundige werken		2,1 miljoen
B. Rijkswaterstaat		
weg en waterbouwkundige werken		35,6 miljoen
Totaal	f	61,1 miljoen

7. Hoofdstuk XI Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening.

Er is mede gerekend, dat van het in de begroting van Landbouw opgenomen subsidie voor ruilverkavelingswerken, waterschapswerken en boerenwerk ad f 24 miljoen een bedrag ad f 1,5 miljoen betrekking heeft op materiaal-intensieve werken.

¹⁾ Hoewel voor 1951 is gerekend met een in de woningwetbouw te investeren bedrag ad f 220 miljoen is in de Rijksbegroting slechts een stelpost van f 10 miljoen uitgetrokken. Verwacht wordt n.l., dat de benodigde kapitalen via de kapitaalmarkt (institutionele beleggers e.d.) beschikbaar zullen komen. Volledigheidshalve zij hier gememoreerd, dat uit de voorgenomen woningwetbouw voor het Rijk jaarlijkse lasten voortvloeien in de vorm van exploitatiebijdragen.

²⁾ Eenvoudigheidshalve zijn de in het overzicht voor de Rijksgebouwendienst uitgetrokken bedragen, hoewel deze op diverse hoofdstukken voorkomen, onder dit hoofdstuk samengevoegd.

E. OVERZICHT VAN DE ONTWIKKELING VAN DE NATIONALE SCHULD SINDS 1945

(in miljoenen guldens)

Datum	Gevestigde binnenlandse schuld	Schatkistpapier in omloop	Schatkistpapier bij De Nederlandsche Bank ingevolge overeenkomst dd. 26 Februari 1947	Stortingen door Rijksfondsen en institutionele beleggers in anticipatie op een uit te geven vaste lening	Schuld in rekening-crt. aan diverse instellingen en Staatsbedrijven	Muntbiljetten in omloop	Schuld aan gemeenten wegens aan haar uit te keren belastingen ¹⁾	Schuld in rekening-crt. aan de Nederlandse Antillen	Boekschuld Nederlandsche Bank ingevolge overeenkomst dd. 26 Februari 1947	Vergoedingen wegens geleden oorlogsschade (incl. Grootboek Wederopbouw)	Totaal binnenlandse schuld	Gevestigde buitenlandse schuld	Vlottende buitenlandse schuld	Totaal buitenlandse schuld	Totaal-generaal
1 Dec. 1945	5 767	8 764	—	1 378	1 080	178	—	—	—	4 989	22 156	1 039 ¹⁾	¹⁾	1 039	23 195
31 Dec. 1946	7 160	5 963	—	1 543	2 011	155	15	—	—	4 483	21 330	1 022	321	1 343	22 673
31 Dec. 1947	7 099	7 111	2 000	1 621	1 895	149	—	—	1 500	3 822	25 197	1 021	984	2 005	27 202 ²⁾
30 Juni 1948	7 407	6 939	1 800	1 538	1 944	145	—	2	1 500	3 572	24 847	1 887	421	2 308	27 155
31 Dec. 1948	7 206	6 845	1 800	1 484	1 193	144	19	3	1 500	3 261	23 455	1 875 ³⁾	399 ⁴⁾	2 274	25 729
30 Juni 1949	7 158	6 426	1 800	1 331	1 306	136	91	4	1 500	3 082	22 834	2 228	291	2 519	25 353
31 Dec. 1949	7 732	6 749	1 750	737	1 233	137	133	17	1 500	4 110 ³⁾	24 098	2 923 ⁵⁾	450 ⁶⁾	3 373	27 471
30 Juni 1950	8 359	6 380	1 350	317	1 077	138	152	14	1 500	3 964	23 251	3 053	400	3 453	26 704

¹⁾ In de buitenlandse schuld per ultimo 1945 is de vlottende schuld per die datum begrepen.

²⁾ De toeneming is in hoofdzaak te wijten aan de overgang op de Staat van de in rijksmarken luidende bezittingen van De Nederlandsche Bank N.V. Daartoe bij Wet van 30 Augustus 1946 (*Staatsblad* no. G 226) gemachtigd sloot de Minister van Financiën op 26 Februari 1947 met de Directie van De Nederlandsche Bank N.V. een overeenkomst, waarbij tegen vergoeding van f 4471 miljoen een bedrag van R.M. 5933 miljoen door de Staat van De Nederlandsche Bank N.V. werd overgenomen. Van het aan de Bank te betalen bedrag bleef de Staat voorshands f 1500 miljoen schuldig, het resterende bedrag is door de Staat betaald met nominaal f 2100 miljoen in schatkistpapier, terwijl f 871 miljoen door contante betaling dan wel op andere wijze werd verrekend.

³⁾ De toeneming van dit schuldbedrag moet worden toegeschreven aan het feit, dat het bedrag per 30 Juni 1949 o.m. was gebaseerd op de normen, geldende voor het Besluit Materiële Oorlogsschaden, terwijl voor de bepaling van het bedrag per 31 December 1949 is uitgegaan van de Wet op de Materiële Oorlogsschaden. Nu deze wet inmiddels tot stand is gekomen, is als schuld per

31 December 1949, in overeenstemming met het voor de Staatsbalans per datum ingenomen standpunt, het op grond van de wet berekende bedrag genomen. Uiteraard is op het bedrag per 31 December 1949 mede van invloed geweest het bedrag dat sinds 30 Juni 1949 was uitbetaald.

⁴⁾ Voorheen werden slechts de cijfers per ultimo Mei respectievelijk Nove ber gegeven; thans zijn deze cijfers vervangen door de cijfers per ultimo Ji respectievelijk December.

⁵⁾ en ⁶⁾ De afwijkingen tussen deze bedragen enerzijds in de posten 16b 12f van de Staatsbalans per 31 December 1949 anderzijds vinden hun oorzaak in het feit, dat de bedragen ³⁾ en ⁴⁾ betrekking hebben op de *opgenomen* deelen van de desbetreffende leningen, terwijl onder 16b en 12f van de Staatsbalans de *hoofdsommen* der leningen zijn vermeld, waartegenover de op balansdatum nog bestaande dispositieruimte aan de actiefzijde der balans op post 2 paraisseert. Voorts is onder post 12f (Buitenlandse schuld op korte termijn) de lopende rente per ultimo 1949 van zowel de kortlopende als de lopende buitenlandse schuld opgenomen (f 21 miljoen), welk bedrag uiteraard niet in bovenstaand overzicht is verwerkt.

NADERE BESCHOUWING OVER DE DIENSTEN 1940 TOT EN MET 1949

In aansluiting op het overzicht in § 2 van de Nota betreffende de toestand van 's Rijks financiën worden hierna de cijfers over de jaren 1940 tot en met 1949 meer uitvoerig behandeld.

I. DIENSTEN 1940 TOT EN MET 1945

1. NEDERLAND

Voor een overzicht van de uitgaven en ontvangsten voor de jaren 1940 tot en met 1944 moge worden verwezen naar hetgeen terzake medegedeeld in bijlage F van de Nota betreffende de toestand van 's Rijks financiën voor het dienstjaar 1950.

Dienstjaar 1945

Voorlopige rekeningscijfers
(in miljoenen guldens)

	Gewone Dienst	Buitengewone Dienst		Gehele Dienst
		Buitengewone ontvangsten en uitgaven	Kapitaals-ontvangsten en uitgaven	
Uitgaven	2114	1630	325	4069
Middelen	893	57	195	1145
Nadelig saldo	1221	1573	130	2924
Nadelig saldo Land- -uw-Crisisfonds . . .		514		514
Nadelig Saldo. . . .	1221	2087	130	3438

Een vergelijking tussen de voorlopige rekeningscijfers en de definitieve cijfers is voor 1945 niet mogelijk, aangezien ingevolge de op grond van de zgn. Machtigingswet (Wet van 29 Mei 1946, *Staatsblad* G. 135) uitgevaardigde Koninklijke besluiten van 2 September 1946 en 12 December 1946 (*Staatsbladen* no. G 230 en no. G 361) de roting van uitgaven voor 1945 in feite gelijk zal zijn aan de door Algemene Rekenkamer goedgekeurde rekening. Opgemerkt moge worden, dat onder de buitengewone uitgaven niet opgenomen een bedrag van f 513 miljoen, dat ten laste van de dienst 1945 is gebracht wegens afboeking van de geaccumuleerde nadelige saldi van het voormalig Herstelfonds, aangezien dit saldo betrekking heeft op de uitgaven en ontvangsten betreffende de jaren 1940 tot en met 1944. Opgemerkt moge worden dat de nadelige saldi van het Herstelfonds begrepen zijn onder de nadelige saldi van de rotingen 1940 tot en met 1944, zoals deze zijn vermeld paragraaf in de Nota betreffende de toestand van 's Rijks financiën.

2. LONDEN

het verschil tussen de cijfers in onderstaande overzichten en de cijfers welke vorig jaar zijn gepubliceerd, wordt voornamelijk veroorzaakt door het feit, dat vorig jaar ten onrechte vorderingen opgenomen onder de middelen zijn opgenomen.

Dienstjaar 1940

Uitgaven Gewone Dienst	£ 6 753 182
Uitgaven Kapitaaldienst	134 163
Totaal uitgaven	£ 6 887 345
Totaal middelen	123 809
Nadelig saldo	£ 6 763 536

Dienstjaar 1941

Uitgaven Gewone Dienst	£ 8 143 959
Uitgaven Kapitaaldienst	84 029
Totaal uitgaven	£ 8 227 988
Totaal middelen	797 298
Nadelig saldo	£ 7 430 690

Dienstjaar 1942

Uitgaven Gewone Dienst	£ 11 318 378
Uitgaven Kapitaaldienst	75 411
Totaal uitgaven	£ 11 393 789
Totaal middelen	633 169
Nadelig saldo	£ 10 760 620

Dienstjaar 1943

Uitgaven Gewone Dienst	£ 16 165 532
Uitgaven Kapitaaldienst	219 323
Totaal uitgaven	£ 16 384 855
Totaal middelen	1 355 882
Nadelig saldo	£ 15 028 973

Dienstjaar 1944

Uitgaven Gewone Dienst	£ 13 032 036
Uitgaven Kapitaaldienst	722 953
Totaal uitgaven	£ 13 754 989
Totaal middelen	4 807 733
Nadelig saldo	£ 8 947 256

Dienstjaar 1945

Uitgaven Gewone Dienst	£ 21 775 435
Uitgaven Kapitaaldienst	317 101
Totaal uitgaven	£ 22 092 536
Totaal middelen	3 667 611
Nadelig saldo	£ 18 424 925

II. DIENSTEN 1946 TOT EN MET 1949

Bij een beschouwing van deze cijfers dient in aanmerking te worden genomen, dat geen rekening is gehouden met de uitgaven en ontvangsten, welke onder het Hoofdstuk VII A2 (Buitengewone Aflossing van Nationale Schuld) worden verantwoord.

In de hieronder volgende overzichten zijn de vermoedelijke uitkomsten geplaatst naast de cijfers van de oorspronkelijk vastgestelde begroting.

Dienstjaar 1946
(in miljoenen guldens)

	Uitgaven		Middelen		Nadelige (—) c.q. voordelige (+) saldi	
	Oorspronkelijk vastgestelde begroting	Vermoedelijke uitkomsten	Oorspronkelijke raming	Vermoedelijke uitkomsten	Oorspronkelijk vastgestelde begroting	Vermoedelijke uitkomsten
Gewone Dienst	2 455	2 205	2 476	2 655	+ 21	+ 450
Buitengewone Dienst I	2 479	1 555	766	958	— 1 713	— 597
Totaal	4 934	3 760	3 242	3 613	— 1 692	— 147
Nadelig saldo Landbouw-Crisisfonds	376	424	—	—	— 376	— 424
Totaal	5 310	4 184	3 242	3 613	— 2 068	— 571
Buitengewone Dienst II	693	451	83	108	— 610	— 343

Dienstjaar 1947

Gewone Dienst	2 446	2 238	2 401	3 521	— 45	+ 1 283
Buitengewone Dienst I	1 417	1 787	161	459	— 1 256	— 1 328
Totaal	3 863	4 025	2 562	3 980	— 1 301	— 45
Nadelig saldo Landbouw-Crisisfonds	316	493	—	—	— 316	— 493
Totaal	4 179	4 518	2 562	3 980	— 1 617	— 538
Buitengewone Dienst II	527	615	36	94	— 491	— 521

Dienstjaar 1948

Gewone Dienst	2 427	2 746	2 738	3 662	+ 311	+ 916
Buitengewone Dienst I	1 091	1 463	54	427	— 1 037	— 1 036
Totaal	3 518	4 209	2 792	4 089	— 726	— 120
Nadelig saldo Landbouw-Egalisatiefonds	498	467	—	—	— 498	— 467
Totaal	4 016	4 676	2 792	4 089	— 1 224	— 587
Buitengewone Dienst II	473	548	50	208	— 423	— 340

De aandacht wordt er op gevestigd, dat onder het bedrag opgenomen in de kolom vermoedelijke uitkomsten van de middelen van de Buitengewone Dienst I is begrepen een bedrag van f 240 miljoen voor ontvangsten wegens het ter beschikking stellen van een gedeelte van het saldo van de speciale rekening bij

De Nederlandsche Bank, dat is ontstaan door storting in guldens van de te waarde van de in het kader van het Europees Herstel Programma ontvane schenkingen.

Dienstjaar 1949

Gewone Dienst	2 436	2 912	3 156	4 199	+ 720	+ 1 287
Buitengewone Dienst I	802	971	76	445	— 726	— 526
Totaal	3 238	3 883	3 232	4 644	— 6	+ 761
Nadelig saldo Landbouw-Egalisatiefonds	227	311	—	—	— 227	— 311
Totaal	3 465	4 194	3 232	4 644	— 233	+ 450
Buitengewone Dienst II	381	436	71	104	— 310	— 33

Onder het bedrag opgenomen in de kolom vermoedelijke uitkomsten van de middelen van de Buitengewone Dienst I van dit dienstjaar is een bedrag van f 275 miljoen begrepen wegens het ter beschikking stellen van een gedeelte van

het saldo der speciale rekening bij De Nederlandsche Bank waarop de waarde in guldens van de dollarschenkingen in het kader van het Europees Herstel Programma wordt gestort.

VERGELIJKEND OVERZICHT VAN DE UITGAVEN VAN DE RIJKSBEGROTINGEN VOOR 1938, 1946, 1947, 1948, 1949 EN 1950, ALSMEDE VAN DE ONTWERP-BEGROTING VOOR 1951, WAARBIJ HET AANDEEL VAN IEDER HOOFDSTUK IN HET TOTAAL DER UITGAVEN IN PROCENTEN IS UITGEDRUKT ¹⁾

(in miljoenen guldens)

Hoofdstuk	1938		1946		1947		1948 ²⁾		1949 ³⁾		1950 ³⁾		1951	
	Toege- staan	Per- centage	Toege- staan	Per- centage	Toege- staan	Per- centage	Toege- staan	Per- centage	Toege- staan	Per- centage	Geraamd beloop	Per- centage	Geraamd beloop	Per- centage
I. Huis der Koningin	1,8	0,2	1,8	0,0	1,6	0,0	1,7	0,0	1,4	0,0	2,8	0,1	2,0	0,0
II. Hoge Colleges van Staat en Kabinet der Koningin ³⁾ . . .	1,9	0,2	8,1	0,1	5,9	0,1	3,2	0,1	3,2	0,1	4,0	0,1	4,2	0,1
IIA. Algemene Zaken	0,1	0,0	—	—	—	—	2,2	0,0	2,7	0,1	2,0	0,0	2,1	0,0
III. Buitenlandse Zaken	3,7	0,4	16,1	0,3	15,7	0,3	29,1	0,7	33,9	0,9	35,2	0,8	39,9	0,9
IV. Justitie	26,4	3,0	207,1	3,7	180,6	4,1	140,5	3,5	137,9	3,8	126,8	3,0	134,5	3,2
V. Binnenlandse Zaken	48,6	5,5	301,4	5,4	271,7	6,2	282,9	7,1	123,3	3,4	143,8	3,4	169,8	4,0
VI. Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen	142,3	16,1	262,1	4,7	271,1	6,2	288,3	7,2	332,0	9,2	358,5	8,4	396,6	9,4
IIA1. Nationale Schuld	161,6	18,3	739,7	13,1	789,2	18,0	627,3	15,7	647,9	17,9	764,9	17,8	816,0	19,3
IIB. Financiën	161,7	18,3	1417,0	25,2	886,1	20,2	670,3	16,8	536,2	14,8	595,2	13,9	650,4	15,3
IIA. Oorlog ⁴⁾	152,0	17,2	670,3	11,9	645,8	14,7	485,5	12,2	540,2	14,9	852,2	19,9	580,1	13,7
IB. Marine ⁴⁾			448,0	8,0	375,0	8,5	277,6	7,0	323,0	8,9	314,8	7,3	279,4	6,6
XA. Wederopbouw en Volkshuisvesting ^{5) 6)}	—	—	497,2	8,8	376,9	8,6	371,4	9,3	172,9	4,8	160,1	3,7	192,4	4,5
XB. Verkeer en Waterstaat ⁶⁾ . . .	62,1	7,0	232,5	4,1	138,8	3,2	235,6	6,0	238,7	6,6	333,5	7,8	314,0	7,4
X. Economische Zaken ⁷⁾	14,1	1,6	442,1	7,9	125,9	2,9	175,2	4,4	131,4	3,6	128,3	3,0	108,9	2,6
XI. Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening ⁷⁾			182,6	3,2	148,8	3,4	148,0	3,7	125,7	3,5	116,7	2,7	107,4	2,5
XII. Sociale Zaken			194,5	3,5	141,3	3,2	232,4	5,8	248,0	6,9	267,9	6,2	356,4	8,4
XA. Unieaangelegenheden	8,4	1,0	6,1	0,1	16,7	0,4	19,2	0,5	21,4	0,6	4,8	0,1	4,9	0,1
XB. Uniezaken en Overzeese Rijksdelen											75,2	1,8	67,8	1,6
. Onvoorziene uitgaven	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	15,0	0,4
Totaal	883,6	100,0	5 626,6	100,0	4 391,1	100,0	3 990,4	100,0	3 619,8	100,0	4 286,7	100,0	4 241,8	100,0

Bij de overzichten van de begrotingen 1946, 1947, 1948, 1949, 1950 en de ontwerp-begroting 1951 is geen rekening gehouden met de nadelige saldi van andbouw-Crisisfonds/Landbouw-Egalisatiefonds, welke voor die jaren op respectievelijk f 376 240 000, f 316 282 913, f 498 235 000, f 226 750 000, f 236 000 000 200 000 000 zijn geraamd. Uitgedrukt in een percentage van het uitgaven der Rijksbegroting voor het betrokken dienstjaar is dit 6,7 % voor 1946, voor 1947, 12,5 % voor 1948, 6,3 % voor 1949, 5,5 % voor 1950 en voor 1951.

In deze tekst opgenomen bedragen hebben betrekking op de Gehele Dienst onderscheidene begrotingen.

Jen voor een bepaald hoofdstuk geen uitgaven zijn geraamd is dit aangegeven door een streepje. In de gevallen waarin het bedrag zo gering was, dat de vermelding van de bedragen in miljoenen guldens geen bedrag of geen percentage kan worden opgenomen, is dit aangegeven door de vermelding van 0,0.

Voor een juiste beoordeling is in de overzichten van de begrotingen 1948, 1950 en de ontwerp-begroting 1951 geen rekening gehouden met het belangrijke hoofdstuk VII A 2 (Buitengewone aflossing van Nationale Schuld),

dat voor 1948, 1949, 1950 en 1951 is geraamd op respectievelijk f 3 000 000 000, f 700 000 000, f 200 000 000 en f 70 000 000.

¹⁾ In 1946 en 1947 was hierin tevens opgenomen het Kabinet van de Minister-President, hetwelk in de andere jaren was opgenomen in hoofdstuk II A (Algemene Zaken).

²⁾ In 1938 waren de uitgaven voor land-, zee- en luchtmacht opgenomen in het hoofdstuk Defensie.

³⁾ In 1938 waren de uitgaven voor Verkeer en Waterstaat opgenomen in het hoofdstuk Waterstaat; in 1946 en 1947 was de Rijkswaterstaat opgenomen in het hoofdstuk Openbare Werken en Wederopbouw, welke naam in 1948 wijzigde in Wederopbouw en Volkshuisvesting.

⁴⁾ In 1938 waren de kosten voor volkshuisvesting opgenomen in het hoofdstuk Binnenlandse Zaken.

⁵⁾ In 1938 waren de uitgaven voor Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening opgenomen in het hoofdstuk Economische Zaken.